

Uvodnik

Katja Ferletič

Mimoze tudi žrtvam na grob

Mimoze so mi všeč. Všeč mi je njihov vonj, čeprav marsikatero žensko moti. Všeč mi je, kako v sožitju, kot v lepi družini, mirno cveti na isti drobni vejici na desetine živorumenih cvetk, ki po dolgi zimi oznanjajo pomlad. Italijanske ženske so mimoze izbrale za simbol praznika žena, ker zelo zgodaj cveti in je bila leta 1946, ko so 8. marca prvič praznovala, zelo razširjena in zelo poceni.

Danes je za "nežni spol" življenje v družbi v primerjavi s kratkim v določenih pogledih lažje, saj lahko same odločamo glede svojega življenja: lahko smo mame in gospodinje, lahko študiramo in se odločimo, da se bomo povsem posvetile karijeri, ali pa istočasno izberemo vse to. Vsekakor je dejstvo, da se vsi še čudimo, ko doseže ženska pomembno vlogo v družbi, le dokaz, da se moramo še boriti za svojo enakopravnost.

V nerazvitih državah se ženske ne borijo za svoje pravice, borijo se za preživetje! Na milijone žensk, deklet, deklic je vsako leto žrtev spolnih zlorab, fizičnega in psihološkega nasilja, odvzete so jim vse temeljne pravice do zdravja, do izobrazbe, do zaščite lastnega telesa. V mnogih državah je še živa tradicija, da z infibulacijo na tisoče žensk in deklic oropajo njihove ženskosti, drugje pa živijo ženske v popolnem suženjstvu in so kot deklice prisiljene v poroko s starejšimi moškimi. Podatki so grozljivi: vsako leto več kot milijon deklic, ki imajo manj kot 15 let, postane mama in več kot 70 tisoč jih umre med porodom, saj, tako kot njihova duša tudi njihovo telo ni pripravljeno na materinstvo. V Indiji in Nigeriji je med mladoletnimi dekleti zelo razširjen samomor. Odpovejo se svojemu mlademu življenju, saj ne najdejo nobenega drugega izhoda iz vsakodnevnega trpljenja, iz materialne in kulturne revščine, iz popolne zaostalosti, ki jo moški in ženske, celo njihove matere, preimenujejo v tradicijo.

Seksistični stereotipi še vedno veljajo tudi v zahodnem svetu, kjer smo ženske dosegle določeno stopnjo emancipacije. Še se moramo boriti proti diskriminaciji na delovnih mestih in včasih tudi doma. Kljub izjemnemu napredku smo tudi me preprosto žrtve nasilja. "Spet so eno ubili!" - tako komentirajo ljudje novice, ki nam jih časopisi in televizija redno ponujajo. Gotovo moramo o tem govoriti, a včasih se le bojim, da nas bo vsakodnevno bombardiranje s takimi informacijami nekako anestetiziralo, da se umorom žensk ne bomo več čudili, da ne bomo več videli resničnega mesarskega klanja, ki je žal na dnevnem redu. V Italiji živi skoraj sedem milijonov žensk, ki so na kak način doživele fizično nasilje, skoraj vsak drugi dan pa je umorjena ženska. Nasilje in umori se velikokrat zgodijo med domačimi zidovi, kjer sta rabelj in žrtev mož in žena, saj je v večini primerov morilec mož, ljubimec, partner, oseba, v katero so bile te žrtve nekoč zaljubljeni, kateri so zaupale in ji včasih še zaupajo in njeno početje opravičujejo. Življenje teh žensk je prepredeno s stalnim nasiljem in vdiranjem v njihovo intimno sfero. Nasilneži hočejo dan za dnem popolnoma uničevati njihovo osebnost in umor je večkrat tragični epilog takih zgodb. Medijske pozornosti je veliko, a dolga leta je družba nasilje nad ženskami pasivno sprejemala in ženske so molčale. Da se danes končno o tem govori, je pozitiven znak spreminjanja javnega mnenja.

Doma, na naši drobni mimozični vejici, kjer štirje cvetovi dan za dnem rastemo in se učimo, skušam svoje otroke naučiti spoštovanja do vseh, do moških in do žensk. Ko bodo odrasli, naj poslušajo, naj berejo, naj si ne zapirajo oči pred krivicami in grozotami, naj jih spoznajo in se jih bojijo. Fantka učim, naj se primerno vede, naj z deklicami govori lepše kot z dečki, saj so po navadi bolj občutljive, z vsemi pa naj se lepo igra. Naj bo nežen in močan, naj postane priden mož in tata, tak, kot je njegov tata, kot so vsi možje v naši družini, kot je velika večina mož. Svoji mali princeski pa pravim, da smo ženske sposobne veliko lepših stvari. Učim jo, naj spoštuje samo sebe, naj se uči in primerno izkoristi vse to, kar ima, naj bo iznajdljiva in ljubezniva, naj ne pozabi svojih korenin, da sta v njej kraška in vipavska kri, in naj ji to veliko pomeni, naj se boji, saj včasih strah obvaruje pred nevarnimi izbirami, in predvsem naj bo močna in hrabra, saj predsodki še obstajajo in se boj za resnično enakopravnost nikakor ni končal!

foto dd

Izvolitev Tatjane Rojc v senat je pomembna za vse!

"Složni smo močnejši!"

"Vsem, ki so podprli mojo kandidaturo, vsem, ki sem jih srečala med volilnimi shodi, Demokratski stranki in Slovenski skupnosti, obema krovnicima organizacijama, predvsem pa vsem vam, ki ste zame volili, seveda tudi kolegu Tommasu Cernu, bi se rada iskreno zahvalila za podporo. Obljubljam, da bom vsakega posebej imela v srcu, ko bom v senatu razumno delovala v korist naši narodni skupnosti in vsem nam! Volilni izidi niso rožnati, boli me volilni poraz leve sredine na deželni in vsedravnici ravni, a sem pragmatična, vem, da bom predstavljala vse naše ljudi, si prizadevala tudi za vse tiste, ki so iz protesta volili druge. Složni smo močnejši, to ponavljam tudi zdaj, ko sem izvoljena v senat! Hvala vsem in bodite mi ob strani! Hvala Bogu in vsem volivcem, Tommasu Cernu in vsem vam, ki ste me iskreno podprli, da imamo danes Slovenci v Italiji mesto v rimskem parlamentu. Še enkrat ponavljam, da je vsak član naše narodne skupnosti pomemben in vsakega bom predstavljala, kot si bom tudi prizadevala v Rimu za zagotovljeno politično zastopstvo za pripadnike slovenske narodne manjšine! Tistim, ki mi govorijo, da je to težko, mirno odgovarjam, da se dela ne bojim, kot tudi ponavljam, da imamo veliko prijateljev, saj vem, da bom lahko računala na zaveznike, tako pri nemških, ladinskih in drugih parlamentarcih kot seveda pri Tommasu Cernu in drugih. Politika je nagovarjanje, dogovarjanje, spoznavanje, delo za skupno dobro, tega se ne bojim! Iskrena hvala vsem in srečno vsem nam!" nam je dejala nova slovenska senatorka v Rimu prof. Tatjana Rojc, vidno utrujena, a mirna in trdno prepričana o svojem poslanstvu, predvsem pa vesela široke podpore, ki je bila kot neodvisna kandidatka stranke Demokratske skupnosti, ki jo je podprla tudi Slovenska skupnost, izvoljena v rimski senat.

Nalašč smo izpostavili to njeno izvolitev v sicer težkih časih, saj so volitve v Italiji postregle s hudim porazom leve sredine, zmago Gibanja petih zvezd in desne sredine, v kateri zdaj prvo violino igra Salvinijeva Liga, drugačna od tiste razdiralno gromovniške izpred veliko let. Italijanski predsednik Sergio Mattarella bo moral imeti veliko potrpljenja, izkušenj in znanja mu ne manjka, zdrave razsodnosti tudi ne, a vseeno bo imel težko delo, saj mora nagovoriti sprte strani, da je za Italijo izjemnega pomena imeti trdno in umirjeno vlado.

Izvolitev Tatjane Rojc v senat je za vse nas izjemnega pomena, kot seveda tudi ne moremo gledati stran in ne videti, da je veliko pripadnikov slovenske narodne skupnosti volilo tako za Gibanje petih zvezd kot za Ligo. In prav te naše ljudi moramo pridobiti v našo aktivno narodno manjšino, če bomo hoteli tudi v prihodnje obstati!

Složni smo namreč močnejši!

Jurij Paljk

Svet se vrti, križ pa stoji ...

O prihodnosti naše Cerkve in vernosti

Prijetno se počutim, ko berem kakšno razmišljanje in zunaj zavija burja. Nekaj podobnega sem tudi tokrat doživljal, ko sem poslušal posnetek predavanja *Kakšna bo bodočnost krščanstva v našem narodu*.

Govornik, diplomirani sociolog religije, takole razmišlja: "... Škofje bodo morali poskrbeti zaradi pomanjkanja duhovnikov za oskrbo preostalih lis krščanstva, to so kristjani, razmetani po zaselkih, ki ne bodo povezani v formalne župnije, ker pač to ne bo mogoče. Tudi združevanje župnij ne bo veliko pomagalo. Kristjani se bodo v veliki meri zbirali ob samostanih, ki jih bodo, kot nekoč, v skladu s svojo karizmo oskrbovali.

Elitistična - samozadostna - vase zagledana mala občestva, ki jih ustvarjajo sedanja duhovna gibanja, se bodo povsem odtujila od župnij. Sicer pa, v glavnem župnije že danes od teh gibanj nimajo nič, ali zelo malo, ker člani teh gibanj menijo, da so boljši od tistih, ki se dnevno, nedeljsko in praznično zbirajo v župnijski cerkvi. Elitizem v tem smislu kaže na neko moderno cerkveno herezijo - ali pa je vsaj blizu nje.

Mariborski cerkveni finančni škandal, ki ga je L' Osservatore Romano imenoval Škandal brez primere, je zadel hud udarec celotni slovenski Cerkvi. Mariborska nadškofija po cerkvenem pravu bi ne smela več obstajati, saj je finančno propadla. Sedež bi moral biti premeščen v Celje ali na Ptuj, kjer sta bili antični škofiji Celea in Petovia. To se ni zgodilo, ker so verjetno predpostavljali spoznali, da je pri vsem tem bila krivda oridinarjev v tem, da so 'sodelavcem preveč zaupali'. Ne moremo pa mimo krivde teh sodelavcev, saj jih je do tega vodil pohlep! 160.000 Slovenk in Slovencev je bilo materialno oškodovanih (certifikati). Moralno pa je krivda padla na vso Cerkev na Slovenskem in tako udarila v temelj našega naroda ter tako razrahljala pri vernikih zaupanje v poštenost slovenske Cerkve ..."

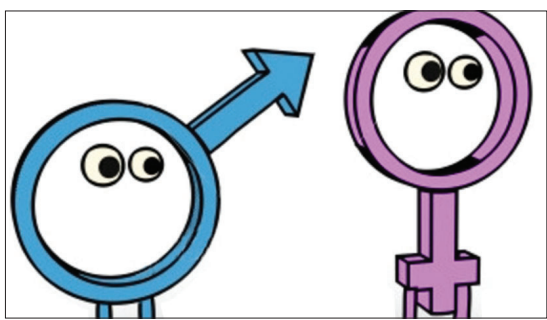
/str. 15
Ambrož Kodolja

Dan žensk nekoliko drugače

Slovnica je samostalnik (ženskega spola)

Le kaj ima opraviti naslovna trditve s praznovanjem osmega marca, mednarodnega dneva žensk? Na prvi pogled ne prav veliko, vendar se tudi v njej pravzaprav zrcali pogled na žensko realnost ne samo nekdanj, temveč tudi v sodobnem času, za katerega menimo, da je v odnosu do žensk bolj demokratičen. Stavke po mojem odražajo neenakopravno obravnavo žensk, njihovega položaja in vloge. Če ostane na ravni stavčne analize, je 'samostalnik' povedkovo določilo, ki določa, pojasnjuje, dopolnjuje, opomenja besedo 'slovnica', to je oseba (subjekt). Tega pojasnjuje beseda 'samostalnik' (sicer moškega spola), ob njem pa stoji v

Kaj ko bi se potrudili, kot se (zvečine) v svojih govorih potrudijo slovenski politiki in drugi govorci, in nagovorili oziroma posebej omenili tudi ženski del publike ali poslušalstva? Zanimiv se mi zdi primer zelo uspešne akcije *Primorci beremo*. Četudi se vanjo vedno bolj vključujejo bralci, je glavnina udeleženk žensk. Znano je namreč, da veliko bolj zahajamo v

razvoja in kot take odražajo razmere in danosti nekdanjega časa. Zanimivo je, da Slovenci (in Slovenke!) premoremo različna poimenovanja glede na spol v večji meri kot Italijani (in Italijanke!). Pri nas nastopajo ministri in ministrice, pevke in pevci, kritiki in kritičarke, učiteljice in učitelji, odvetnice in odvetniki, a že izraz *peška* zveni nekoliko nerodno, dvoumno, medtem ko pozna italijanščina samo *pedone* (pešec). Beseda *uomo* pa obsega tako pojem človeka kot tudi moškega. Kaj pa angleščina - s samostalniki *minister, lawyer, singer* ipd. za pripadnike obeh spolov? Marca - ob mednarodnem dnevu žensk 8. marca in materinskem dnevu

knjižnice, si sposojamo knjige in beremo ženske. Bolj verodostojno bi bilo torej poimenovati bralno spodbudo *Primorke beremo*. Verjetno pa bi se v tem primeru moški čutili postavljeni ob stran, neupoštevani. Pa se tako dogaja nam, ženskam. Najbolje bi bilo reči, da *Primorke in Primorci beremo*. Prav nasmejala sem se, ko sem v poročilih slišala za *moštvo*, ki so ga sestavljale ... rokometiške. Saj vendar ne gre za tekmovalce, in torej? Izraz *ženstvo* v tem primeru ni primeren, je namreč ekspresivno zaznamovan (pomeni več žensk) ali celo zastarel (za ženskost). Bolje je uporabiti izraz *ekipa*. Kaj pa definicije literarne teorije, ki uporablja izraze kot *ženska* ali *šibka* asonanca in rima ter *moška* ali *kreпка* asonanca in rima? Zakaj enačiti šibkost z ženskostjo? Zakaj posploševati vedno le na moški spol? Slovnica, jezikoslovje, znanost in druge vede so odraz dolgoletnega zgodovinskega

25. marca - sredstva javnega obveščanja posvečajo večjo pozornost ženskemu vprašanju kot običajno. Tema, ki je v zadnjem času bolj v ospredju stalne medijske pozornosti, je tema spolnega nadlegovanja in nasilja nad ženskami, predvsem pa tragična realnost ubojev žensk ali *femicidov*. Tudi za ta pojav je nastal neologizem, saj včasih ni obstajal izraz zanj, danes pa žal vse pogosteje poročajo o strahotnih umorih in zločinih nad ženskami predvsem v Italiji pa tudi na drugih koncih sveta. Toliko v razmislek. Zaključek naj bo svetel in spravljen: vsem bralcem in bralcem, ljubiteljicam in ljubiteljem lepega slovenskega knjižnega izražanja, oboževalkam in oboževalcem poezije želimo marca obilo pesniških užitkov ob svetovnem dnevu poezije in lepih doživetij v pričakovanju velikonočnih praznikov.

Majda Artač Sturman

Odločna zahteva predsednika SSO

Dvojezične izkaznice v vseh občinah, kjer se izvaja zaščitna zakonodaja!

Predsednik Sveta slovenskih organizacij Walter Bandelj je pred volitvami zaprosil za dvojezično volilno izkaznico pri pristojnem okencu občine Čedad in z začudenjem ugotovil, da je ni na razpolago. Pristojnim uslužbencem je izpostavil dejstvo, da to ni sprejemljivo za občino, ki spada v območje zaščitnega zakona za slovensko narodno skupnost v Italiji. Nato je izpolnil pisno prošnjo za dvojezični volilni dokument.

Prizadevanje občinskega osebja in pomoč videmskega prefekta Vittoria Zappalorta sta pripomogla, da bo zelo verjetno občina Čedad

prejel nekaj deset dni dvojezičnih volilnih izkaznic. Te naj bi bile od zdaj na razpolago pripadnikom

za 32 občin, ki spadajo v okvir nekdanje goriške, tržaške in videmske pokrajine.

Unione Europea - Evropska zveza Repubblica Italiana - Republika Italija	
TESSERA ELETTORALE - VOLILNA IZKAZNICA N. 133363913	
CIVIDALE DEL FRIULI Comune di - Občina	
BANDELIJ Cognome - Priimek	
WALTER Nome - Ime	
GORIZIA 27/05/1970 Luogo e data di nascita - Kraj in datum rojstva	
Stefano BALLOCH Il Sindaco/Il Commissario Zupan/Komisar	
Data di rilascio - Izdana dne	Il Sindaco/Il Commissario Zupan/Komisar
133363913 Numero Tessera - št. Volilne izkaznice	2 Iscritto/a nella lista - Vpisana/volilne seznam elettorale della Sezione n. sezione št.
Piazza 20 Settembre 1870 n. 1 Indirizzo della sezione - Naslov sekcije	

Nemci na Danskem in baskovski poslanci za Minority SafePack

Še malo manjka do zadostnega števila glasov

Evropska državljanska pobuda Minority SafePack je stopila v zadnji mesec zbiranja podpisov. Večkrat je bilo že izpostavljeno, da je glavni cilj pobude vključitev področja zaščite narodnih in jezikovnih manjšin v politično agendo EU. Konkretno gre za "poziv EU, naj sprejme niz pravnih aktov za izboljšanje zaščite oseb, ki pripadajo narodnim in jezikovnim manjšinam, in okrepitev kulturne in jezikovne raznolikosti v EU. To naj vključuje politične ukrepe na področju regionalno govornih jezikov in jezikov manjšin, izobraževanja in kulture, regionalne politike, sodelovanja, enakosti, avdi vizualnih ter drugih medijskih vsebin, pa tudi regionalne (državne) pomoči". Ker gre za odločilne dneve in je cilj na doseg, se po vsej Evropi, kjer živijo narodne in jezikovne skupnosti, večajo prizadevanja in pobude za zbiranje podpisov. Iz Danske prihaja zelo spodbudna novica, da bo tamkajšnji nemški narodni skupnosti uspelo doseči določeno kvoto podpisov (9750). To pomeni, da bo Danska med sedmimi državami, ki bodo omogočile uveljavitev zahtev evropske državljanske pobude Minority SafePack. V tem smislu je župan občine Aa-

benraa Thomas Andersen izrazil veliko zadovoljstvo in napovedal, da bo še okrepljen prizadevanja v sodelovanju z občinami Haderslev, Tonder in Sonderbrog. Vse štiri občine spadajo v področje, v katerem živi nemška

klaracijo vse državljane, naj podpišejo za Minority SafePack za pomoč narodnim in jezikovnim skupnostim v EU. V deklaraciji je tudi poziv evropskim institucijam, naj se zavzamejo za promocijo kulturne in jezikovne

raznolikosti ter spoštujejo kopenhavnske kriterije za spoštovanje človekovih pravic in vladavine prava.

V aktivno zbiranje podpisov za Minority SafePack so se od lanskega aprila vključile tudi narodne in jezikovne skupnosti v Italiji. Slovenci v FJK lahko podpišemo na spletu

manjšina na Danskem. V zvezi s tem se je oglašil tudi Hinrich Jürgensen, predsednik Bund Deutscher Nordschleswiger (krovna organizacija Nemcev na Danskem). Tudi on je izrazil zadovoljstvo s potekom zbiranja podpisov ter poudaril, da spada evropska državljanska pobuda med politike sožitja. Te politike mora Evropska unija podpirati in dobre prakse, kakršno predstavlja sožitje na dansko-nemški meji, prenašati tudi na druga, predvsem obmejna področja EU.

Tudi v baskovski deželi se več zavzemanje za Minority SafePack. V prejšnjih dneh so v deželnem baskovskem parlamentu vse poslanske skupine podprle deklaracijo v podporo evropski državljanski pobudi. Baskovski parlament poziva s to de-

(<https://ec.europa.eu/citizens-initiative/32/public/#/>) ali s podpisom na papirnatih obrazcih, ki so na voljo na sedežih slovenskih organizacij, v Tržaškem knjižnem središču in v goriški Katoliški knjigarni. Ne zamudimo te enkratne priložnosti in podpišimo pred 3. aprilom!

JČ

Občinski svet v Sovodnjah ob Soči je na zasedanju, ki je potekalo v sredo, 28. februarja, obravnaval evropsko državljansko pobudo Minority SafePack. Vsi prisotni občinski svetniki so pobudi izrazili podporo in tako odobrili dnevni red, v katerem je tudi dana možnost sovedenjskim občanom, da lahko podpis za Minority SafePack oddajo v uradih občine Sovodnje ob Soči.

Povejmo na glas

Mednarodni dan žena

Svetovni dan, ki je posvečen dekletom, ženam, materam in ženskam nasploh, bi moral biti v današnjem času še posebej poln hvaležnosti in zahvale, in to zaradi vsega, kar se v odnosu nanje grdega dogaja. In biti hvaležen do druge polovice človeštva in ne nazadnje nas samih nikakor ni težko, res ni težko. Dovolj se je spomniti matere, ki nam je dala življenje, tega enkratnega lika, brez katerega bi bili oropani tiste ljubezni, za katero pravijo, da je med vsemi človeškimi najmočnejša, namreč ljubezen matere do lastnega otroka oziroma otrok. Potem se ni težko spomniti, kaj nam nasprotni polovici, torej moškemu svetu, na vstopu v svet pomeni srečanje z dekletom, njihovo mladostjo in lepoto, ki nas spodbuja in nam daje moč s svojo prisrčnostjo in razumevanjem. Saj, če dobro pomislimo, resnično stopimo v svet šele skupaj z drugim polom življenja, z žensko občutenostjo in njenim dopolnilnim pogledom na vse stvari. In tako v tej skupnosti živijo sanje po trdni medsebojni zvezi, sanje po družini, ki jim sledi uresničitev teh sanj. Lok življenja je na ta način končno sklenjen in znotraj njega se z materinstvom in očetovstvom poraja nova rast, v otrocih utelešena prihodnost, ki nas bo preživela in s tem osmislila naše bitje in njegov namen. Pa ne samo to, ženska je s svojo edinstveno lepoto navdih in vznosenost, kar nam podarja prepričanje o dobrem in nas nagovarja, naj tej lepoti sledimo s svojo ustvarjalnostjo in iz nje črpamo zanos za delo na vseh možnih področjih. In v zrelih in še

bolj zrelih letih je kot mati staršev svojim vnukom varen pristan, nežna skrb in več kot dragocena pomoč zaposleni mladi družini. Res, v tej meri in še bolj je na mestu hvaležnost za vse, kar nam ženska s svojim bistvom daje, čeprav žal ni vedno za svoj zlahtni prispevek poplačana. In tu je več kot primerno in naravnost nujno tudi opravičilo. Opravičilo za vse nerazumevanje in neupoštevanje, opravičilo za zanemarjanje, ki so ga deležne ženske vseh starosti in krajev tega sveta. Pa ne samo to, opravičilo tudi - in to je do kraja nezaslišano in sramotno - za nasilje, ki se nad njimi dogaja, duševno in fizično nasilje, spolno izsiljevanje vseh oblik in v zadnjem, se pravi v sedanjem obdobju, fizično nasilje tiste najbolj skrajne vrste, ki se mu pravi umor, maščevalni odvzem življenja. Koliko je teh sprevrženih grobsti in zločinov, da tega preprosto ni mogoče verjeti, kaj šele sprejeti. Ženska naj bi bila predmet in stvar, vsem na razpolago in vedno v oporo, ženska nima pravice, da bi ona sama odločala in bila gospodar svoje usode, ne sme se umakniti ali oditi, v nasprotnem primeru jo čaka neusmiljena smrt. Kako je to mogoče in kako smo s svojo razvito civilizacijo daleč od resnične srčne kulture, zelo daleč. In kako je težavno osvobajanje žensk pravzaprav zrcalna podoba naše še vedno brezčutne in gospodvalne družbe. Podoba, ki se ne spodobi človeku in ga glasno kliče k spreobrnjenju ali vsaj k sočutnemu premisleku.

Janez Povše

Ob uspešni volilni izkušnji

Čestitke SSO novoizvoljeni senatorki Tatjani Rojc

V imenu Sveta slovenskih organizacij predsednik Walter Bandelj izraža novoizvoljeni senatorki Tatjani Rojc iskrene čestitke in ji želi uspešno delo. "Zelo smo zadovoljni, da bomo Slovenci v Italiji tudi v prihodnje imeli predstavnico v rimskem parlamentu, kar je za nas življenjskega pomena", pravi deželni predsednik SSO.

Svet slovenskih organizacij je skupaj z ostalimi pripravljen vzpostaviti s senatorko Rojčevno aktivno in polno sodelovanje pri izvajanju njene novega poslanstva, po katerem bo zastopala interese slovenske narodne skupnosti in širše družbene stvarnosti naše avtonomne dežele FJK. Tematik in odprtih vprašanj, ki zadevajo polno uresničitev zaščitne zakonodaje, je še vedno veliko in samo skupno ter usklajeno delo lahko omogoči tiste dosežke, ki si jih vsi v slovenski narodni

skupnosti želimo.

Še posebno pozornost bo po mnenju predsednika SSO potrebno nameniti slovenski zastopanosti v parlamentu, ki jo mora Republika Italija zagotoviti, da ne bo več odvisna od dobre volje te ali one politične stranke. To, kar je SSO stalno zagovarjal, še posebno v zadnjih mesecih, je potrebno načeti takoj po umestitvi obeh zbornic in mora imeti trdno podporo v pristojnih vladnih in diplomatskih organih Republike Slovenije. Volilni izidi pa nam morajo biti v tem smislu v jasno opozorilo in močno vzpodbudo. Drugo pomembno področje, ki zahteva stalno skrb, je slovensko šolstvo, in sicer skrb, da se pouk v slovenskem jeziku lahko razvija v idealnih pogojih tako za učitelje in profesorje kot za učence in dijake, ki so prvi uporabnik šolskih storitev in predstavljajo prihodnost naše narodne skupnosti v FJK. V sklopu

slovenskega šolstva je potrebno tudi čim prej zagotoviti redno in zadovoljivo poučevanje slovenskega jezika tudi v tistih krajih, v katerih je prisotnost slovenskega življa šibkejša, kot so Kanalska in Terska dolina ter Rezi-ja.

Seveda je tematik še veliko, od pravilnega zapisovanja slovenskih imen in priimkov na uradnih dokumentih do nadaljevanja dobrih sosedskih odnosov z Republiko Slovenijo na podlagi razvojnih programov. Nemogoče bi bilo jih vse navesti. Potrebno pa je, da čim prej vzpostavimo učinkovit način sodelovanja vseh pristojnih subjektov naše narodne skupnosti, od civilne družbe do politike. To je toliko bolj pomembno zaradi novih političnih razmer, ki so nastale po nedeljskih volitvah in predstavljajo nov izziv za vse nas, je še dodal predsednik SSO Walter Bandelj.

Stališče deželnega tajnika SSK Igorja Gabrovca

Politične volitve: polom leve sredine z vzporednim vzponom radikalnih sil

"Izid italijanskih političnih volitev je presenetil tudi najbolj previdne politične analitike in izraža parlament, ki po vsej verjetnosti ne bo imel neke jasne in vsebinsko koherentne politične večine. Prvi podatek je velika volilna udeležba, ki je očitno znak občutenega protesta in zahteve po radikalnih zasukih, kar se kaže v nagradi tako Salvinijevi Severni ligi kot Gibanju petih zvezd. Porazena je vsa leva opcija, ki gre od močno okrnjene sredinske Renzijeve stranke do slabega rezultata njegovih levih kompetitorjev. Na desni je Salvini odžrl velik del glasov Berlusconi, ki je z Renzijem prav tako porazenec teh volitev. Nič boljše ni na deželni ravni, kjer se pot do deželnih volitev čez slaba dva meseca začena nad vse strmo, saj je razkorak med levo in desno sredino za zdaj širok celih petnajst odstotkov. V tem smislu bodo ključnega pomena koalicijski dogovori. Leva sredina nima več nobenega razloga, da ne gre v poenotenje stališč in poskusi strniti itak zrahljane vrste s skupnim in prepričljivim vililno-upravnim programom. Obenem gre preveriti možnosti dialoga in skupnega nastopanja tudi z Grillovim gibanjem, ki ga z novim vodstvom označuje izrazito vladni pristop in pontuja marsikatero sprejemljivo upravno zamisel. Na desni bo zanimivo razumeti, kje in kako se bo na krajevni ravni našlo ravnovesje sil med obema dušama, se pravi Berlusconi in Salvini, ki je tudi v

FJK močna in prevladujoča. V bitki med velikani je ostalo potisnjeno v kot novonastalo furlansko avtonomistično gibanje, ki na deželni ravni s težavo dosega en odstotek glasov.

Svetel utrinek predstavlja le izvolitev neodvisne slovenske kandidatke na listi Demokratske stranke, prof. Tatjane Rojc, ki smo jo kot SSK prepričano podprli in bo kljub vsemu izvoljena v senat po zaslugi dejstva, da je bil Tommaso Cerno izvoljen v enomandatnem okrožju v Milanu. Obema čestitamo, saj bosta predstavljala pomembno vez med našo deželo in našo skupnostjo z Rimom. Prav tako kot stranka SSK računamo na podporo in sodelovanje ekipe južnotirolskih parlamentarcev SVP, ki so se vsi odlično uveljavili.

Z objavo rezultatov vsedravnih volitev stopamo torej na pot deželnih. Stranka SSK bo v prihodnjih dveh tednih izoblikovala samostojne kandidatne liste z lastnim imenom in simbolom v vseh deželnih okrožjih ter koalicijskim partnerjem ponudila osnovna programska izhodišča. Resna in tudi samokritična analiza nedeljskih rezultatov naj služi kot uvod v volilno kampanjo, ki naj upošteva s strani volivcev izražene skrbi, zahteve in prioritete. Med te nedvomno sodijo spodbujanje gospodarstva in ustvarjanje novih delovnih priložnosti za mlade ter politika zagotavljanja tako osebne kot tudi družbene varnosti in solidarnosti. Kot slovenska stranka k temu naj dodamo še vsaj spodbujanje razvoja teritorija, spoštovanje večjezičnosti in ovrednotenje prednosti avtonomije naše dežele, ki kot taka lahko jamči samostojne poti reševanja odprtih vprašanj".

Majhna kamena hiša v stilu starih kraških hiš

Ljubezen, vztrajnost in družinski ponos

Nekateri trdijo, da nove mlade generacije niso več vajene fizičnega dela, da si ne postavljajo več ciljev, vendar to ne velja za vse. Simon, David in Slavko Ferfolja, doma iz Brestovice pri Komnu, ki se nahaja takoj po meji pri Jamljah, so dva brata in oče, ki so združili moči, da bi zgradili majhno kameno hišo v stilu starih kraških hiš.

Vse se je začelo nekega dne, ko si je Simon, glavni pobudnik za tale podvig, zamislil, da bi lahko na družinskem zemljišču izven vasi, kjer gojijo oljke, zgradili to enkratno strukturo. Navdihnila ga je zgodba nekega moža, ki si je v povojnem času, prav na tem terenu, zgradil kameno hiško, izkopano v zemlji, da bi se tam skrival pred državnimi organi, ki so ga hoteli odpeljati v vojsko. Trije fantje so takoj razumeli,

da so se podali v res naporen, a zanimiv podvig in da ga bodo morali zato izpeljati do konca. K sreči težav s pridobivanjem materiala niso imeli. Kamenje, ki ga je bilo na tistem zemljišču res na pretek, so trije pazljivo in potrpežljivo začeli izkopavati in zbirati. Ker so morali postaviti za temelj hiše največje kamne, ki so tehtali precej kilogramov, so se poslužili nekaterih modernejših pripomočkov oz. traktorja. Le v nekaj dneh so jih postavili, in sicer tako, da so ustvarili idealno obliko za tako hišo, v obliki pravokotnika, in nato začeli postavljati druge

kamne. Ker je zid polagoma rasel v višino in je postajalo vedno težje dvigovati kamne, so se zopet poslužili traktorja, ki jim je bil, kot nam je priznal Simon, spet v veliko pomoč. V kratkem času so zgradili vse štiri zidove, a se jim v začetku ni preveč posrečilo. Trikrat se je zid porušil in zato so morali vsakič začeti znova. Ko je bil zid četrtič zgrajen, so se lahko končno osredotočili na gradnjo strehe, ki je predstavljala nov izziv. Želeli so, da bi bila streha bodisi odporna proti vremenskim pojavom bodisi neprepustna. Fantje so prizna-

li, da so streho pokrili z betonsko ploščo, saj se kamene strehe brez cementa zelo pogosto razsujejo v zelo kratkem času. Na vsak način so nad ploščo zgradili streho iz kamna, da bi hiša izgledala čim bolj pristna. Velika zanimivost je predvsem okno, ki ga je Si-

mon z veliko potrpežljivostjo uspelo zgraditi v nekaj dneh. Po dolgem, osemmesečnem delu in trudu je bila hiša končno zgrajena. Simon, David in Slavko so v hišo vložili ogromno truda in potrpljenja, kljub temu da je velika le 2,20 m x 1,50 m x 1,85 m. Po kratkotrajnem premoru je Simon v hišici zgradil majhno

kameno polico, izven nje pa večjo kameno mizo, obdano s stoli.

Ko sem ga vprašal, ali je zadovoljen z rezultatom, je odgovoril: "Zelo sem zadovoljen z rezultatom, saj smo v ta podvig vložili res veliko truda. Želeli smo narediti nekaj novega, zanimivega. Ker naše zemljišče leži tik ob glavni cesti, ki pelje od meje v Brestovico in Komnen, smo pomislili, da bi bila tista res idealna lokacija za hiško, poleg tega, da je tam že

ležala podobna struktura, toda skrita v jarku, in je bilo zato še precej kamena na razpolago. Staro hiško smo obnovili, počistili parcelo in na njej ustvarili še novo hiško. Hoteli smo olepšati pogled na polje in pripraviti zanimiv kraj za naše poletne piknike. Nekoč so na Krasu gradili hiše le v takem stilu, s časom pa so žal začele izginjati; mi pa smo jih želeli zopet obuditi, ker so del naše kulture".

Tadej Pahor

Naši študentje v Ljubljani / Andraž De Luisa

"Zame je bilo veliko lažje, ker sem obiskoval znanstveni licej"

Andraž De Luisa je študent matematike na ljubljanski Fakulteti za matematiko in fiziko. Z njim smo se pogovarjali o njegovi izbiri študija in o Klubu zamejskih študentov, ki mu predseduje.

Zakaj si se odločil za matematiko?

To je bilo v bistvu logično nadaljevanje višješolskega študija, ker sem obiskoval znanstveni licej. Že na višji šoli so mi bili vseh znanstveni predmeti, za univerzo pa sem bil v dvomu med študijem matematike in inženirstva. Na koncu sem izbral

matematiko, ker se mi zdi, da bi lažje prestopil od matematike, ki je bolj abstraktna, k inženirstvu, ki je bolj praktično.

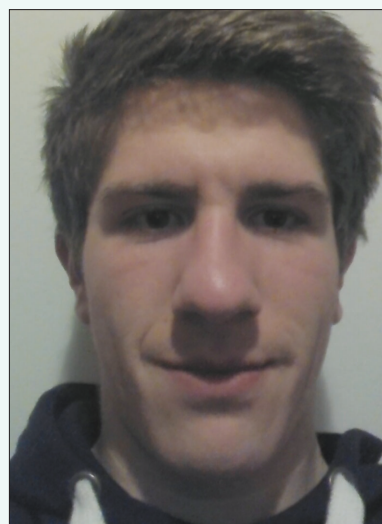
Glede na študij, ki si si ga izbral, s čim bi se želel poklicno ukvarjati?

Po študiju matematike po navadi greš v bolj raziskovalne vode ali pa te spodbujajo, da delaš v bančništvu ali varovalništvu, kar mislim, da me tudi najbolj zanima. Zagotovo vem, da ne bi hotel učiti.

Kako poteka študij? Nimamo samo matematike, veliko poudarka je tudi na

programiranju, računalništvu in fiziki. Z razliko od študija matematike v Italiji na primer ni vse samo abstraktno, ampak imamo dosti praktičnega dela pri vajah. Na prvi ali drugi stopnji imam namen eno leto obiskovati fakulteto v Trstu, ker sta fakulteti povezani in sodelujeta. Na tak način dobim dvojno diplomu in nimam težav s priznavanjem diplome v Italiji, čeprav bo zdaj verjetno lažje s priznavanjem diplome, ker bo zdaj za to skrbel deželni šolski urad.

Zakaj si se odločil za študij

v Ljubljani in ne v Trstu? Tako sem se odločil zato, ker sem želel nadaljevati študij v slovenščini in ker je v Sloveniji študij bolj praktično naravnani in ni tako teoretičen kot v Italiji.

Za koga je primeren študij matematike?

Matematika je lahko primerna za vse. Koliko matematike si imel na višji šoli, ne predstavlja problema, ker začnemo na univerzi od začetka. Postopoma pridemo skozi vsi snovi, ki smo jo obravnavali na višji šoli, čeprav se tega lotimo precej hitro. Meni je bilo veliko lažje, ker sem obiskoval znanstveni licej, vendar sem opazil, da bi lahko diplomiral na tej fakulteti, tudi če bi končal višješolski študij na kateri drugi šoli.

Na začetku imaš nekaj več težav, vendar so ti tudi profesorji na razpolago na govorilnih urah in ti pomagajo, prav tako tudi drugi študenti in študenti tutorji, in ti je zaradi tega lažje, tudi če

si imel manj priprave.

Si predsednik Kluba zamejskih študentov. S čim se ukvarjate?

Smo na voljo bodočim študentom, da jim nudimo informacije, ki jih zanimajo, o samem študiju, vpisnem postopku, življenju v Ljubljani, štipendiranju... Zaradi tega tudi organiziramo npr. dan odprtih vrat, na katerem smo dijakom predstavili študij v Sloveniji, in podobne pobude. Klub je nastal z namenom, da bi združeval zamejske študente, da, ko prideš v novo okolje, ne prideš samo med neznane ljudi, ampak imaš ob sebi ljudi, ki ti lahko pomagajo, da se meni za prevoz do Ljubljane... V klubu bi si želeli, da bi več študentov bolj aktivno sodelovalo in da bi še kdo pristopil h klubu.

Urška Petaros

Komentar

Prvi potreben korak po morebitni zmagi desnice je lustracija

Tudi v Sloveniji mediji poročajo o predvolilnih trenjih in spopadih v Italiji. Npr. "V Rimu shod proti rasizmu, tržaški župan pa na neofašističnem shodu" (MMC RTV SLO, STA, 24. februar 2018). Poudarja se, da so protifašistične demonstracije mirne, desničarji pa so sovražni do tujcev. Mediji ne poročajo o tem, da je bilo v spopadih več desničarjev zaradi nasilja levičarjev, ki se zavzemajo za komunizem in jim je zgled Venezuela, ranjenih in so v bolnišnicah. Levičarji na desničarje mečejo celo doma izdelane bombe. Tako je taka bomba v Turinu poškodovala šest oseb, ki so se udeležile desno usmerjenega zborovanja. V Palermu je levičarska kaznovalna ekspedicija zvezala Massimiliana Ursinija in ga pretepala. Zakaj naši mediji o tem ne poročajo? Kdo je vrigel bombo? Kako so ga kaznovali? Mar ni tudi levičarsko nasilje? Mar ni molk o levičarskem nasilju nasilje nad resnico? Nasilje, ki je veliko bolj prefinjeno in je zato še veliko nevarnejše!

Nikakor ne zagovarjam dejanja Luca Trainija, ki se je na umor 18-letne Pamele Mastropietro v Macerati odzval s streljanjem na Afričane in jih pri tem šest ranil. Pamela je umorila nigerijska mafija, ki je znana tudi po obred-

nem kanibalizmu. Kot so poročali mediji, so Nigerijci lepo Pamela razkosali in jo spravili v dva kovčka, določeni telesni organi pa so manjkali, ker so jih po vsej verjetnosti že pojedli. Zanimivo, da so mediji v trenutku nasilja, ki ga je zakrivil Luca Traini, na Pamela pozabili in sprožili vse alarme proti ksenofobiji in fašizmu.

potrebami migrantov? Se bomo prilagodili in spoštovali tudi njihovo kulturo, ki vključuje ritualni kanibalizem, po domače povedano, ljudožerstvo? Je vsak, ki se oglasi proti temu, že rasist, ksenofob in fašist? Gre tu sploh za vprašanje rase in barve kože? Zakaj naši mediji skoraj ne poročajo o nasilju migrantov, vsako najmanjšo kritiko proti njihove-

naj bi bil problematičen le fašizem, ne pa tudi komunizem? Zakaj naj bi bil problem le sovražstvo do tujcev, ne pa tudi nasilje, ki ga migranti izvajajo v Evropi? Lahko si postavimo tudi hudomušno vprašanje: kam se bodo migranti iz "zemeljskih nebes" - obubožanih in z nasiljem zaznamovanih muslimanskih in socialističnih držav - sploh zatekali, če tudi Evropa postane "komunistični raj"?

Mar ni nastopil trenutek, da desnica "maščuje" krivice levice, ki direktno ali pa vsaj indirektno podpira "islamski fašizem", posilstva, hoče legalizirati marihuano, odobrava korupcijo in preprečuje njeno razkritje... Na prihodnjih volitvah v Italiji in Sloveniji bi zagotovo z veliko premočjo zmagala desnica, če ne bi bilo medijev. To bi bilo v resnici potrebno in higienično. Naj v Sloveniji vsaj za tri ali štiri mandate zmagala desnica in naj se levice odpočije od silnega napora iskanja novih obrazov. Molim za to, da se to, kljub medijem, zgodi in za to, da bi bilo "maščevanje" pravilno, v skladu z resničnimi potrebami ljudi in s človeškim dostojanstvom. Vsekakor pa je po morebitni zmagi desnice najprej, kot prvi korak, nujno izvesti radikalno lustracijo.

Bogdan Vidmar

Kaj pa pravica do samoobrambe? V Evropi smo priče posilstev, fizičnega nasilja, uničevanja lastnine, kraj in ropov, ter celo umorov in ljudožerstva. Je to glede na to, da živimo v laiciistični družbi, kjer je potrebno enkrat za vselej opraviti z desetimi Božjimi zapovedmi, celo zaželeno, da nekateri delajo take stvari? So številna posilstva Evropejk glede na to, da dominantne agencije o njih ne poročajo, nekaj normalnega in v skladu s fiziološkimi

mu ravnanju pa napihnejo kot fašizem in ksenofobijo? Se ima ženska, ki je napadena, pravico braniti pred posilstvom? Ima mož in oče pravico pred posilstvom braniti svojo ženo in hčere in v takih primerih posilstva, če ne gre drugače, tudi ubiti? Kakšne spodbude in navodila za obrambo pred posilstvi in umori so svojim državljanom dale evropske vlade? Zakaj naj bi nas bilo strah le pred desnico, ne pa pred levico? Zakaj

točna država, kjer ima globalizacija zadnjo besedo. Po besedah našega misleca pa so marksisti napovedali tudi, da bo "človek dosegel takšno stopnjo svobode, enakosti in bratstva, kakršne si do zdaj ni bilo mogoče niti predstavljati". Tudi to se je že zgodilo, saj je prišlo do številnih "osvoboditev", pa tudi marsikaj in marsikje so se zadeve izele, posebej to velja, če vzamemo razlike med spoloma, pa če govorimo tako

ali drugače. Tudi do neke vrste "svetovnega bratstva" je že prišlo, tudi kot posledica svetovnega spleta, potem pa seveda tudi procesa globalizacije, ki smo jo že omenili. Seveda je potem drugo vprašanje, koliko je današnji človek res bolj svoboden, pa koliko smo v resnici ljudje bolj povezani, a dejstvo je, da se je marsikaj napovedanega res zgodilo, za kar pa v resnici ni bilo težko biti prerok raznim revolucionarjem, pa naj gre za pripadnike katerekoli že od omenjenih revolucij.

Andrej Vončina

Obisk "Ad limina"

Slovenski škofje na avdienci pri papežu

V četrtek, 1. marca 2018, se je papež Francišek med obiskom Ad limina Apostolorum srečal s slovenskimi škofi.

Škofje so se pridružili papežu Francišku pri jutranji sveti maši, ki je bila v kapeli Doma sv. Marte, nato pa jih je sprejel v zasebno avdienco. Ljubljanski nadškof metropolit in predsednik Slovenske škofovske konference msgr. Stanislav Zore se je v imenu škofov zahvalil za vso podporo, ki jo papež Francišek izkazuje slovenskim katoličanom in Cerkvi v Sloveniji. Obenem pa je papeža seznanil z najpomembnejšimi izzivi, s katerimi se škofje soočajo pri svojem delu, kot npr. s sekularizacijo, nerešenimi vprašanji med Cerkvijo in državo, pomanjkanjem duhovnih poklicev, izživom dela z mladimi v luči prihodnje sinode škofov ter podporo družinam in krščanskim zakoncem.

Škofje so papežu predstavili delo Cerkve na karitativnem področju ter na področju vzgoje in izobraževanja. Posebej so izpostavili prizadevanja Cerkve, ki se zavzema za pravico staršev, da svoje otroke vzgajajo v skladu s svojo vero in prepričanjem.

Škofje so v imenu vseh slovenskih duhovnikov, redovnic in redovnikov ter vernikov povabili svetega očeta na pastoralni obisk Slovenije. Papež Francišek je v skoraj dve uri trajajočem pogovoru škofom izpostavil pripravljenost, da obišče Slovenijo in odgovoril na vprašanja škofov glede duhovnih poklicev, odnosa z muslimani, dela z mladimi, narodne sprave, priprave liturgičnih knjig v slovenskem jeziku idr. Takšen obisk bi po mnenju škofov okrepil vero med verniki, prav tako pa bi pozitivno vplival na potek sprave v našem narodu. Ob sklepu avdience so škofje papežu Francišku izročili darila, ki predstavljajo Slovenijo in življenje katoliške Cerkve pri nas: kopijo upodobitve Marije Zavetnice s plaščem s Ptujске Gore, svečo s slovenskimi motivi in satovnem na lesenem podstavku ter slovenski med. To so škofje izročili z namenom, da izpostavijo svetovni dan čebel in čebelarjenja, ki so ga na predlog Slovenije nedavno potrdili Združeni narodi. Številni duhovniki in katoličani so imeli namreč ključno vlogo pri razvoju čebelarjenja v Sloveniji. / dr. Tadej Strehovec, generalni tajnik SSK

Cerkveni in družbeni antislovlar (44b)

R kot REVOLUCIJA 2

Avtorji tretje, torej družbene ali komunistične revolucije so že

nekako predvideli tudi naslednjo. Ne Marx ne njegovi nasledniki, pa naj so bili "pravoverni" ali ne, niso videli diktature proletariata kot tiste zadnje etape revolucionarnega procesa, kar nam je lahko jasno, če kolikaj poznamo pravo vsebino njihovih teorij, ki potem v praksi niso imele najlepših posledic. Zadeve so namreč tako zastavljene, da so podobne evolucionarnemu procesu, saj je tudi revolucija proces, ki nima konca, temveč se razvija naprej in naprej. Že tako ali tako sta se iz prve revolucije že razvili naslednji dve, potem pa pride na vrsto četrta, ki se razvija iz tretje in tako naprej. De Oliveira je leta 1959 to četrto revolucijo le napovedal, potem se je pa tudi res zgodila in ji je bil priča, saj je umrl slabih trideset let kasneje (leta 1995). V marksistični perspektivi je sicer, po

besedah našega misleca, nemogoče predvideti, kakšni bosta dvajseta ali petdeseta

Plinio Correa de Oliveira

revolucija, ni pa nemogoče predvideti, kakšna bo četrta, tudi zato, ker so to že sami storili. "Prišlo naj bi do sesutja diktature proletariata zaradi nove krize, kjer bo hipertrofična država (premočna ali prevelika država, navadno gre za nacionalno državo, op. A. V.) postala žrtev svoje lastne hipertrofije in bo izginila ter prepustila prostor novi obliki ureditve, ki bo scientistična in kooperativistična". Ni težko videti, da so močne nacionalne države, kakor smo jih poznali, že izginile, pravzaprav pa se je že rodila nekakšna sve-

ZAKAJ PRAV JEZUS? (18)

PRIMOŽ KREČIČ

Bog je postal človek

V antičnem svetu so imeli ljudje željo, da bi stopili v sfero Boga in bili pobožanstveni, ni pa bilo primerov, da bi Bog postal človek, eden izmed ljudi. Tu se krščanstvo razlikuje od judovstva in drugih religij, ki poznajo velike religiozne genije in preroke, ne pa človeka, ki je Božji Sin. Veliki teolog 20. stol., Karl Rahner, je skušal predstaviti Božje učlovečenje v luči Jezusove življenjske izkušnje. Ljudje nosimo v sebi pečat Boga, zato se je mogel učlovečiti njegov večni Sin. Sprejel je vse danosti človeškega življenja, svobodo, ljubezen, upanje, tudi trpljenje in možnost zavrnitve. Pri tem mu je dajala posebno značilnost njegova povezava z Očetom v skupnem Duhu, ki je preveval vse, kar je bil, delal in učil.

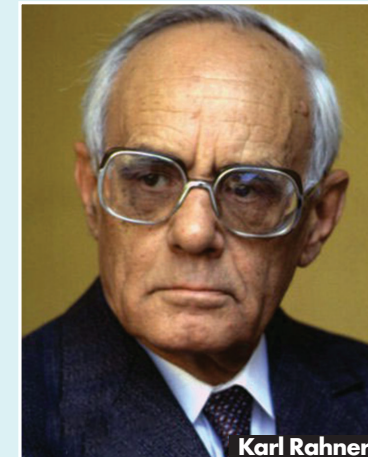
Prvi učenci so v Jezusu začutili Božjo osebo globino, ki je niso mogli primerjati z ničimer drugim. Sam Jezus je spregovoril o svojem edinstvenem odnosu z Očetom. Tudi Oče je pri krstu, spreminjenju na Gori in v templju potrdil, da je njegov ljubljeni Sin. Obenem pa je živel življenje preprostega človeka, govoril je in molčal, delal in počival, veliko časa je preživel v molitvi k Očetu. V tem pogovoru je odkrival svoje bodoče poslanstvo, napovedi in uresničevanja Božjega kraljevanja v svetu. Sicer je uporabljal religiozne pojme in znamenja tedanjega časa, toda z drugačnim osebnim odnosom in globino. Približal je Božjo ljubezen ljudem v njihovih stiskah, zato je njegovo oznanjevanje pritegnilo mnogo iskalcev in učencev. Vendar se je moral njegova človeškost prekaliti v ognju križa, kjer se je v mrku Božje prisotnosti ves izročil Očetu.

V njegovi smrti se je pokazala pokorščina in predanost, ki jo je živel od svojega rojstva. Sveti Pavel je zapisal v Pismu Filipjanom, da je bil Božji Sin v slavi Boga enak Bogu, vendar se ni oklepal tega,

ampak se je izpraznil od svoje božanskosti in prevzel podobo služabnika, postal je podoben ljudem v vsem, razen v grehu. (Flp 2, 5-7) Za življenje je potrebna neprestana smrt, da se zapušča sebičnost in stopa na raven drugega. Učlovečenje je tako izpraznjenje Boga od njegove slave, da bi mogel prebivati z ljudmi. Pri izpraznitvi od vsega svojega mora oseba povsem zaupati Bogu. To se v največji meri zgodi pri smrti. Človeku je tedaj vse odvzeto, da se more povsem izročiti v Božje roke. S tem se mu odpre absolutna prihodnost, daleč nad njegova zemeljska pričakovanja. Tako je bilo v Jezusovi povečani človeškosti razkritje in potrdilo učlovečenja.

Ko govorimo o Jezusu kot pravem Bogu in človeku, se moramo ustaviti pri njegovem rojstvu. Učlovečenje nam pove, da je Jezus začel živeti kot vsak otrok in ob podpori staršev stopil na pot človeškega razvoja. Začetek ima vedno velik pomen, lahko govorimo o različnih fizičnih, socialnih, zgodovinskih predpostavkah, v katerih je živel Jezus.

Pomembno vlogo na tej poti je opravila njegova bogočloveška zavest, v moči katere je oznanjal prihod Božjega kraljevanja. Bil je oster do zunanega opravljanja obredov in uresničevanja postave. Jezus se je zavedal, da je drugačen in je prišel na svet, da bi se ljudje skesali in spreobrili. Kolikor je Jezus Božji Sin, je tudi zadnja Beseda o svetu, človeku in Bogu in svetel pogled v prihodnost. Predvsem pa je ta Beseda obrnjena k vsem ljudem in jim nudi pomoč pri kulturi, ki izhaja iz učlovečenja. Tudi v najtežjih okoliščinah moremo ostati zvesti in živeti iz daru Jezusovega učlovečenja. V njegovi moči se rojevajo odpuščanje, spreobrnjenje in upanje, ki znova ustvarja svet.

Karl Rahner

TO BO USPEH ZA VSE

NATEČAJ
ZA ŽUPNIJE

2018

Zaradi velikega povpraševanja se **TuttixTutti**, natečaj, na katerem bodo nagrajene najboljše ideje tistih, ki pomagajo ljudem v potrebi. Vpiši svojo župnijo in predstavi **svoj solidarnostni projekt**: lahko boš zmagal in osvojil sredstva* za njegovo uresničitev. Če se ga hočeš udeležiti, je dovolj, da organiziraš **un formativno srečanje** o ekonomski podpori katoliški Cerkvi in predstaviš družbeno koristen projekt v prid svoji skupnosti. Pogovori se z župnikom in pozanimaj se na portalu tuttixtutti.it

Tudi letos pomagaj in pusti si pomagati.

*PRVA NAGRADA
15.000 EVROV

Natečaj organizira Služba C.E.I. za promocijo ekonomske podpore katoliški Cerkvi

Sedma Pravljična urica v Feiglovi knjižnici

Hrepenenje po pomladi

Čeprav ledena burja zavija okoli vogalov hiš in sivi oblaki skrivajo sicer zelo sramežljive sončke žarke, si srce želi pomladnega prebujenja. Prav tako kot je po cvetoči pomladi, polni cvetja in ptičjega petja, hrepenel medvedek Alfi v pravljici Kdaj bo prišla pomlad?, ki jo je s tankočutnim peresom napisala Catherine Walters. Iz prav tako prisrčnega, umirjenega pripovedovanja knjižničarke Martine Humar so otroci izvedeli za njeno vsebino v ponedeljek, 19. februarja 2018, ko so s svojimi mamicami prišli na srečanje s pravljico v mladinsko sobo Feiglove knjižnice v Gorici. Nekaj manj kot dvajset malčkov je sedlo na mehke blazine in zvedavo poslušalo, kako je bil mali medu neučakan. Sredi zime se je kar nekajkrat prebudil v toplem brlogu, v katerem je užival sladko zimsko spanje ob svoji mami, ki mu je razložila, da se bo pomlad vrnila takrat, ko bodo v cvetele rožice, ko bo sonce že toplo sijalo, ko se bodo prebudile čebulice in bodo poleteli metuljčki in bodo ptice prepevale v drevesnih krošnjah. Odhlačal je ven, da bi pogledal, ali je že pomlad, toda ni je bilo. Snežinke je zamenjal za metuljčke, suhe liste, ki so se vrtinčili v vetru, za ptičke, ogenj, ki so ga zakurili nevarni lovci, pa za pomladno sonce! Razočaran se je spet ulegel in zaspal. Pa je nazadnje vendarle prišla tako pričakovana pomlad!

Ko sta po dolgem spanju z mamicami zapustila brlog, je bila jasa pred njim polna najrazličnejšega cvetja, ptički so peli, metuljčki so letali s cveta na cvet. Medvedek je bil tako srečen in vesel, da je kar tekal in skakal, dokler ni utrujen zadremal sredi vsega pisanega bogastva, ki ga je nasula pomlad. Po raznobarnem cvetju se je stožilo tudi knjižničarkam. Breda je zato izdelala veliko drevo z golimi vejami, otroci pa so v pisano barvanost odeli papirnate rožice in listke, ki jim jih je izročila Martina. Potem so jih skupaj zalepili na veje drevesa, ki zdaj čudovito krasi prehod do mladinske sobe. V Feiglovo knjižnico se je tako po zaslugi malih cicibanov že prismejala prijazna pomlad. Otroci pa so mimogrede spoznali dva letna časa, se vadili v risanju ob veselem druženju, predvsem pa že spet odkrili, koliko lepega, zanimivega in poučnega vsebujejo knjige, ki jim jih vselej na tako igriv, prisrčen način približujejo Pravljične urice. / IK

SD SONČNICA Zakonca Tina in Janez Kramarič

Ranljivost ne pomeni šibkost!

Ameriški zakonski svetovalec in terapevt Harville Hendrix trdi, da zakon ali partnerstvo "ni trdno zakoličena zveza med dvema, ki se nikakor ne bi mogla spreminjati in razvijati. Zakon je psihološko in duhovno popotovanje, ki se začne z vznemirljivo privlačnostjo, vodi skozi trnovo pot odkrivanja sebe in partnerja in se končuje v tesni, ljubeči in trajni zvezi". Bistveno pa je, da si zakonca pri tem dovolita biti ranljiva, dodajata Tina in Janez Kramarič, ki sta 22. februarja na povabilo Skupnosti družin Sončnica v goriškem Močnikovem domu govorila prav o tej razsežnosti življenja v dvoje. Bolj kot predavanje je šlo za pričevanje, sta dejala, saj sta na lastni koži že doživela "trnovo pot" in prišla do spoznanj, ki so lahko koristna tudi drugim. Sicer pa živita v Šempetru, sta poročena 10 let, imata dve hčerki, kot par sodelujeta v različnih programih za zakonce in pri zavodu Iskreni.net.

"To, da se imamo v odnosu lepo, ni samoumevno", sta dejala. In vendar, "če v življenju nimamo vzponov in padcev, smo mrtvi". Problem nastane, ko se zakonca začneta toliko ukvarjati sama s sabo, da se oddaljujeta in se morata znajdeti v trenutku, ko jima kljub navidezni sreči nekaj le manjka. Ko stik vedno bolj plahni, ko sta zatopljena v vsakdanje tekanje in stvari ne gredo v globino... Tudi Tina in Janez sta imela obdobje, ko sta se dejansko izogibala sporom, saj pomenijo bolečino. Morala sta se prav

Tina in Janez Kramarič (foto dd)

"ustaviti" in premisliti, kje je njihov odnos. Pa sta razumela, da se s konfliktom morata ukvarjati. Med drugim sta opazila, da se pogosto lahko ranita prav v točkah, kjer sta se nekdanje najbolj privlačevala. In prav v točkah, kjer smo najbolj dovzetni za bolečino, smo hkrati najbolj dovzetni za rast.

Sprta zakonca se lahko zapirata vase. Kritika, obramba in prelaganje odgovornosti, prezir do partnerja in izogibanje so "štiri jezdecji propada odnosa" (John Gottman), v katerem sta vse manj "soigralca na istem polju". Zaradi tega je pomembno se zavedati, da je "konflikt nujna stvar za odnos", izogibanje temu ne pelje nikamor. Prav spor omogoča, da zakonca na poti spoznavanja sebe in drugega lahko gresta naprej. Kdor se mu izogiba, tvega razne oblike "izhoda iz odnosa", kot so npr. alkoholi-

zem, deloholizem, pornografija, sanjarjenje, nakupovanje, čustveno partnerstvo, pretirano ukvarjanje s hobiji itd. To so stvari, ki uničujejo odnose. Ti možni "izhodi", ki uničujejo odnose, sproščajo napetost, ki bi jo sicer bilo treba v odnosu "predelati". Če pa želimo nadaljevati pot rasti v odnosu, je potrebno "izhode" zapreti in se truditi, da se spet ne odprejo. "Alarmi", ki opominjajo, da je treba začeti resno razmišljati v tej smeri, so npr. upad neintimnih dotikov, izogibanje očesnemu stiku, pomanjkanje igrivosti in sproščenosti, razmišljanje zgolj "o sebi" in ne več "o nama", iskanje nasvetov pri drugih in ne pri zakoncu itd. Ranljivost zavračamo, ker jo povežemo s temnimi čustvi, kot so strah, sramota, žalost in razočaranje; s čustvi, o katerih nečemo govoriti, pa čeprav odločilno vplivajo na način, ka-

ko živimo. "Ranljivost zahteva pripravljenost obeh": tistega, ki je pripravljen deliti nekaj, kar boli, in tistega, ki mora to zdržati. Nasprotje ranljivosti je perfekcionizem, ki ni zdravo stremenje k odličnosti, temveč obramba, maska, ki nas varuje pred sramom in nas dela nesposobne za vzpostavitev varnega odnosa. Perfekcionizem nas "varuje" pred bolečino... Ko smo ranljivi, smo izpostavljeni, "v mučnici, ki ji pravimo negotovost". Ko si dovolimo biti ranljivi, ogromno čustveno tvegamo, toda "ranljivost ne pomeni šibkost"! Ko sebe "odpreš", "si izjemno pogumen". V želji, da odnos raste, nam ranljivost pomaga vzpostaviti varno povezanost, po kateri vsakdo hrepeni in ki omogoča trdno, trajajočo zvezo, v kateri se dobro počutimo in smo izpolnjeni. V tej zvezi je prostor, v katerem si lahko dovolimo "živeti še bolj na polno", iti v še večje globine. Stopnja

intimne povezanosti zakoncev predpostavlja to, da sta "dostopna", odzivna drug do drugega in dejavna. To vodi v varnost ter daje občutek svobode in gotovosti v trajnem odnosu. Ali zakonca prideta do konca poti ali omagata nekje na sredi, je torej odvisno od pripravljenosti za odkrivanje skritih koticov lastne osebnosti. "Vredno je se potruditi"! sta prepričana Tina in Janez Kramarič. / DD

SD Sončnica

Zadnje predavanje letošnjega niza, ki ga organizira SD Sončnica v sodelovanju s "Srečanji pod lipami", bo v četrtek, **8. marca 2018**, ko bo ob 20. uri v Močnikovi dvorani Alenka Rebula govorila na temo: "Tako blizu, tako daleč: ženske in moški v iskanju razumevanja". Toplo vabljeni!

Prešernova proslava v štandreški župnijski dvorani Pristen poklon žlahtni slovenski besedi

Prešernova proslava, ki je bila v nedeljo, 25. februarja 2018, v župnijski dvorani Anton Gregorčič v Štandrežu, je bila še posebno dragocena, ker je imela čezmejni pečat in je v njej utripalo slovensko srce. Nastala je kot sad sodelovanja treh društev, Prosvetnega društva Štandrež, Kulturnega društva Stanko Vuk iz Mirna in Orehovelj in Kulturno turističnega društva Zarja iz Bilj. Prizadevni štandreški kulturniki že kar nekaj let gojijo prijateljske vezi s temi obmejnimi društvi in so že nekajkrat strnili moči, da bi proslavili ta naš kulturni praznik, tako tesno povezan z velikanim naše poezije Francetom Prešernom. Letos so prireditev naslovlili *Dober dan, slovenska beseda*. Pomenljivo vezno besedilo, ki je dalo celoti pristnega slovenskega duha, je napisala Marta Pavlin. Vanj je z ljubečim peresom strnila našo književnost od Brižinskih spomenikov (odlomek iz pridige o grehu in pokori), Trubarja, Svetokriškega (odlomek iz pridige o ljubezni), Valentina Vodnika (*Dramilo*), Prešerna (odlomek iz *Uvoda h Krstu pri Savici*) našega goriškega slavčka, Simona Gregorčiča, Ivana Cankarja, čigar

100-letnica smrti poteka letos, Dragotina Ketteja (*Lastovica je prišla, Krčmarica*), Ivana Gradnika (*Brda, Dedič sem*) do Ljubke Šorli (*Slovenska govornica*) in Toneta Pavčka (*Zemlji, Preproste besede*). Umetniško vodstvo so zaupali igralcu Janezu Starini, nekdanjemu članu SNG Nova Gorica in Mestnega gledališča ljubljanskega, ki ga širše občinstvo pozna po njegovi vlogi v nadaljevanju *Ena žlahtna storija*. Štandreška ponovitve je bila zadnja po tistih v dvorani Gnidovičevega doma na Mirenskem Gradu in v Domu kranjancov Negovan Nemec v Biljah. Pokroviteljstvo je prireditvi dala Zveza slovenske katoliške prosvete iz Gorice (med žal bolj maloštevilno publiko sta sedela predsednica ZSKP Franka Padovan in predsednik SSO Walter Bandelj). Uvodno *Zdravljico*, ljudsko v priredbi M. Fileja *Kaj pa ti fantičin* Slomško-

vo pesem Luna je zapel okrnjeni MePZ Štandrež pod vodstvom Zulejke Devetak. Matej Klanjšček, Mojca Dolinšek, Sonja Cijan, Maja Silič, Jakob Šviligoj, Sara Skvarč, Pietro Grauner, Timotej Lukežič, ki je na harmoniko zaigral in zapel *Zakrivljeno palico*, Marta Pavlin, Ester Sclauzero in Vanja Bastiani so ob recitacijah prikazali utrinke iz prizorov med Trubarjem in ženo Barbaro, iz življenja S. Gregorčiča in

mostni govor je imela Pavla Jarc, direktorica Kulturnega doma v Novi Gorici. Med drugim je dejala: "Kultura je skupek različnih materialnih in duhovnih stvari; je dejavnost, ki nam preprosto omogoča, da smo ustvarjalni, da se ohranjamo in se zavedamo lastne identitete tako v ožjem lokalnem kot širšem globalnem prostoru. /... / A kljub zavedanju, kakšno ključno vlogo je kultura odigrala v marsikaterem zgodovinskem trenutku našega naroda (tudi ko nam je bilo najbolj hudo) pri oblikovanju in utrjevanju

"Kultura gre svojo pot. Kakor luč je: njena sila je v tišini in svetlini; ne hrumi kakor življenje, ki mu postavljajo vsak dan ponosnejše stavbe. Tudi jih kultura ne zahteva; ona sama je stavba nad stavbami, stavba breztežne duševnosti, stavba misli in duha, ki ne vzame lakomnikom zemlje niti peči, in to je njen ponos: večna je in povsod je, vedno bdi nad nami kakor svetel cilj, proti kateremu moramo iti". Kljub "tem burnim in neprijaznim časom za kulturo", je slovenska kultura "polna izjemne moči in ustvarjalnega naboja". Naše kulturno življenje je pestro na poklicni in ljubiteljski ravni. Tako je tudi na Goriškem. Naša kultura je doživela velik razvoj in se lahko ponaša z "vrhunskimi dosežki in marsikaterim pomembnim mednarodnim priznanjem. Iz klenega varuha in utemeljitelja slovenske samobitnosti je prerasla v gonilno silo človeškega razvoja in nosilko družbenih sprememb". Problem današnje kulture je mimo pomanjkanja finančnih sredstev predvsem v dejstvu, je prepričana Jarčeva, "da kultura preprosto ni več vrednota". Zmeraj bolj jo odri-

mo na obrobje javnega delovanja, "kot da bi pozabili na njeno vrednost in veličino ter pomen za utrjevanje narodne zavesti in ohranitev slovenstva, ki je zdaj v primežu globalizacije ponovno večkrat na preizkušnji". Ob Trubarjevih besedah "stati inu obstati", ki so že zmeraj izredno aktualne, je poudarila, da je treba "širiti naša obzorja duha in obujati vero v zavest, da je kultura neprecenljiva vrednota, je tista ustvarjalna bit, ki daje smisel, človečnost in pokončnost vsakemu posamezniku, skupnosti in narodu v celoti; je tista ustvarjalna bit, ki v različnih pojavnih oblikah prispeva k duhovni rasti naroda, zato jo je treba z vsemi sredstvi negovati in ohranjati tudi za prihodnje rodove". V tej naši potrošniški družbi, ki nas vodi v vse večje razčlovečenje, je od nas samih odvisno, "kakšno civilizacijsko in kulturno prihodnost lahko gradili. In to stanje duha lahko spreminjamo tudi s kulturo, z umetnostjo, ki nas osvobaja ter nagovarja k lepemu in dobremu, če ji le znamo prisluhni". Zaželela je, da bi bil vsak naš dan poln "tiste prave, srčne kulture, ki nas duhovno bogati, zblizuje in dela naše skupno življenje bolj strpno in prijazno". Nagovor je sklenila z mislijo: "Bodimo ponosni na slovensko kulturo, na slovensko besedo, ki nas plemeniti in dela izjemne v veliki družini evropskih narodov".

Foto DP

iz Cankarjeve drame Hlapci (V zakulisju so bili kot tehniki David Vižintin, Marko Brajnik in Božidar Tabaj; sceno sta pripravila Joško in Franko Kogoj). Slav-

narodne zavesti ter intelektualnega in umetniškega potenciala, se do nje velikokrat obnašamo neodgovorno in brezbržno" /... / Citirala je Srečka Kosovela:

Problem današnje kulture je mimo pomanjkanja finančnih sredstev predvsem v dejstvu, je prepričana Jarčeva, "da kultura preprosto ni več vrednota". Zmeraj bolj jo odri-

DVS BODEČA NEŽA Mojstrski tečaj gregorijanskega korala z dr. s. Susi Ferfoggia

V odkrivanju arhaične pevske govornice

Dekliška vokalna skupina Bodeča Neža je v sodelovanju s Prosvetnim društvom Vrh Sv. Mihaela, Združenjem cerkvenih pevskih zborov in italijanskim zborovskim združenjem USCI Furlanije Julijske krajine priredila sklenjen niz odprtih vaj s priznanimi dirigenti. Po novembrskem srečanju, na katerem so dekleta vadila z maestro Stojanom Kuretom, je bil minuli vikend na vrsti tridnevni mojstrski tečaj gregorijanskega korala, ki ga je vodila sestra Susi Ferfoggia, docentka na Papeški Univerzi Janeza Pavla II. v Krakovu, sicer pa po rodu iz Doberdoba.

Izobraževanje, ki se ga je poleg pevke udeležilo tudi nekaj glasbenih navdušencev, se je začelo v petek, 2. marca, ob 16. uri v domu Franca Močnika v Gorici, ko je bilo na sporedu uvodno predavanje. Profesorica Ferfoggia je pripravila zanimiv zgodovinski pregled o razvoju korala, ki se je rodil v 7. stoletju v benediktinskem redu, in se poglobila v glavne značilnosti te glasbe. Melodiji, zapisani v nevmah, ni določen ritem, glasba sledi besednim poudarkom: iztočnica za inter-

pretacijo je beseda, ki pogojuje hitrost izvajanja in poudarke. Pevke DVS Bodeča Neža in udeleženci seminarja so preko petja različnih koralov spoznali različne nevmatske zapise: kvadratno notacijo, prvi notni zapis na črtovju (s štirimi črta-

Predavateljica je teorijo stalno povezovala s prakso, tako da so se pevke in udeleženci večino časa preizkušali v petju. Za dekliški sestav DVS Bodeča Neža je s. Susi Ferfoggia pripravila izbor triindvajsetih koralov iz različnih obdobij cerkvenega le-

dragesimae sta v izbor prišla še dva koral iz tako imenovane Vitae publicae. Program zaokrožajo štirje koral iz velikončnega časa - Tempus paschale in antifona Salve Regina. Gre za obsežen in raznolik repertoar, ki predstavlja vse dele cerkvenega leta, od adventa do Velike noči, in s katerim bo DVS Bodeča Neža julija pripravila sklop koncertov. Poleg gregorijanskega korala bo del koncertnega sporeda posvečen tudi improvizaciji starih instrumentov. Vaje so potekale delno v cerkvi sv. Ivana, delno v dvorani, na njih pa so pevke aktivno usvajale večšine pevskega fraziranja, ki je pri koralnem petju še posebej v ospredju. Za današnjega pevca, ki je navajen slediti strogim notnim zapisom in na korepeticiji ob klavirski spremljavi, pa bo še posebej zanimivo delo z vsemi poudarki, pevke pa so za njo ponovile. V nedeljo, 4. marca, so dekleta s sveže naučenimi koralami tudi sooblikovala slovensko mašo v cerkvi sv. Ivana. Mojstrski tečaj, tehnično in strokovno na visoki ravni, je v našo stvarnost nedvomno prinesel več vedenja in zanimanja za to arhaično pevske govornice, ki nas ponovno vleče k bistvu: k človeškemu glasu, melodiji in besedi.

LT

mi) ter adriastematske nevmne, ki so prvotni nevmatski grafični znaki, zapisani nad besedilom. Zanimiv je tudi "način" petja korala, pri katerem mora glas z mehkim nastavkom slediti besednim naslonom in - kot je Ferfoggia večkrat poudarila - se ne sme solistično izpostavljati z vibratom ali drugimi pevske prvinami, ki bi onemogočile enovitost in zlitost skupnega tona.

ta. Iz Tempus adventi je vzela sedem antifon, t. i. Velike antifone "O", ki se tradicionalno izvajajo med 17. in 23. decembrom in nosijo naslov Antiphonae ad Magnificat de die currente. Seveda ni mogel manjkati izsek božičnih koralov In Nativitate Domini, med katere spadajo tudi znani Hodie Christus natus est in Puer Natus. Poleg štirih koralov iz postnega časa - Tempus Qua-

Kulturni dom Gorica / Komigo Gledališke predstave in glasbeni večeri za dobro voljo

Ko se dnevi daljšajo in ko si srce zaželi malce sprostitve, se v veliko dvorano Kulturnega doma v Gorici vrača Komigo, trijezični festival komičnega gledališča, edina tovrstna abonmajska ponudba pri nas v zamejstvu. Letos bo petnajsto leto zapovrstjo izvajal smeh z ust gledalcev, ki radi sprejemajo to vabilo, saj organizatorji vsako leto naštete več kot 200 abonentov.

Festival Komigo, ki ponuja poklicne in ljubiteljske gledališke predstave v slovenskem, italijanskem in furlanskem jeziku, prireja Kulturni dom iz Gorice v sodelovanju s kulturno zadrugo Maja (glasbeni festival Across the border), Kulturnim domom Nova Gorica, Špateaterom iz Mengša, Kulturnim društvom Sovodnje in Glasbeno matico. Pokrovitelji so Dežela FJK, občine Gorica, Nova Gorica, Doberdob in Sovodnje ob Soči, Urad Republike Slovenije za Slovence v zamejstvu in po svetu, SKGZ, Goriška trgovinska zbornica in Fundacija Goriške hranilnice. Letošnji program Komigo so predstavili na tiskovni konferenci v sredo, 20. februarja 2018, v mali dvorani goriškega Kulturnega doma. Ob Igorju Komelju, predsedniku Kulturnega doma, so sedeli sodelavci Maša Braini, Franko Korošec, Kristina

Di Dio in Erik Figelj. Gast je bil odbornik za kulturo v goriški občinski upravi Fabrizio Oreti, ker bo letos ena predstava Komigo v goriškem Verdiju (prvič!), in

Foto IK

sicer v četrtek, 19. aprila 2018, ko bo v goste prišla najboljša Abba revival skupina, Abba stars iz Prage (to bo njen prvi nastop v Italiji) in bo seveda izvajala pesmi legendarne glasbene skupine. Oreti je poudaril, kakošno živahno kulturno ponudbo ima Gorica. K temu gotovo prispeva tudi Kulturni dom, ki vselej podpira kulturno raznolikost našega mesta. Organizatorji si nadejajo, da bo to gostovanje v Verdiju velik dogodek za Gorico. Letos bo goriški trijezični festival razširil svoje obzorje do Trsta, saj bo, sicer izvenabonmaja, sodeloval pri izvedbi gostovanja v Kulturnem domu v Trstu v torek, 27. marca 2018, slovitega muzikala *Mamma mia!* v produkciji Prospect Slovenija in Music Theater International New York s slavnimi slovenskimi pev-

ci. Muzikal je doživel nad 110 ponovitev. Letošnji Komigo vsebuje osem različnih večerov. Začel se je v torek, 6. marca 2018, s komedijo *Boksarsko srce*, v kateri sta nastopila igralca, oče in sin, Iztok in Domen Valič, ki imata goriške korenine. Dne 14. marca 2018 bo dramska skupina KD Sovodnje, ki je po mnogo letih obnovila svoje delovanje v lanskem sezoni, predstavila "absurdno tragedijo", ki želi biti komedija *Avrelija se vrača*, to bo ljubiteljska, nagradna predstava. V nedeljo, 18. marca 2018, ob 18. uri bo igralka

in pevka Marina De Juli protagonistka muzikala *Mamui*. V četrtek, 12. aprila 2018, bo Špateater ponudil muzikal *Alpska saga*, na glasbo znane skupine Agropop. 10. maja bo v italijanski mednarodni varietejski dobrodolni večer *Razgibanost življenja*. V ponedeljek, 21. maja

2018, bo Catine - Caterina Tomasulo, "vulkan furlanske komične izraznosti", prikazala *50 odenkov furlanščine*. Za konec, 6. junija 2018, bo Špateater v režiji Violete Tomič uprizoril "sodobno komično provokacijo", komedijo *Dekliščina*.

Izven abonmaja bodo še dva koncerta, 22. marca tria Etnoploč (Aleksander Ipavec-Ipo, Piero Purini, Matej Špacapan) in aprila Paole Rossato ob spremljavi Big band NOVA iz Nove Gorice, v maju srečanje z avtorjem, gost bo Andro Merku', junija bo gostovanje Mednarodne akademije iz Križa, v oktobru pa bo v Novi Gorici muzikal *Moje pesmi, moje sanje*. Abonmajske predstave bodo v Kulturnem domu ob 20.30. Cena abonmaja znaša 70 evrov (redni), 60 evrov (znižani, abonenti SSG, upokojenci, družinski, študenti in brezposelni). Posamezne vstopnice: redne 15 evrov, znižane 10 evrov. Vpisovanje abonmajev poteka pri blagajni Kulturnega doma v Gorici vsak delavnik od 9.00 do 13.00 in od 15.00 do 18.00. Podrobnejše informacije na uradu Kulturnega doma v Gorici (tel. +39 0481 332288, info@kulturnidom.it).

Iva Koršič

DRUŠTVO ARS
v sodelovanju z društvom DABLO
Vljudno vabi na odprte likovne razstave

BRDA NA DLANI

Razstavo bo predstavil Bojan Bensa, akademski slikar
Odprte bo popestrila točka plesne šole Dance for your rights iz Gorice

Galerija Ars na Travniku, Gorica
Torek, 17. marca 2018, ob 18. uri

ZAHVALA

Želiva se zahvaliti za mašo v spomin na Igorja Povšeta. Najprej vsem prisotnim oziroma tistim, ki so prišli prav v ta namen, njegovim sošolcem, prijateljem iz Olympic, sorodnikom, cerkvenemu zboru, orgelskemu izvajalcu, vokalni skupini Bodeča Neža in gospodu Marijanu Markežiču za nadvse lepo zamisel obreda in njegovo občuteno izvedbo.
Hvala iz srca.

Igorjeva starša

Obvestila

Glasbena matica in SCGV Emil Komel

vabita na skupni nastop učencev iz Doberdoba, ki bo v četrtek, 8. marca, ob 18.30 uri na sedežu društva Jezero v Doberdoba.

Društvo slovenskih upokojencev za Goriško prireja praznovanje dneva žena v četrtek, 8. marca, z izletom v San Daniele za kratek ogled mesta in pršutarne. Sledi družabno srečanje v Tricesimu. Vpisujejo po tel. št. 0481 884156 (Andrej F.), 0481 20801 (Sonja K.), 0481 882183 (Dragica V.), 0481 78138 (Sonja Š.). Odhod z avtobusom št. 1 bo iz Gorice s trga Medaglie d'oro - z Goriščka ob 8. uri in z avtobusom št. 2 iz Doberdoba tudi ob 8. uri, nato bosta oba avtobusa z običajnimi postanki peljala do Pilošča v Štandrežu. Iz Tricesima bo vračanje proti domu ob 19. uri.

SPDG načrtuje od 16. do 22. junija izlet v Piemont. Obiskali bodo Turin in si ogledali najbolj znane spomenike in zanimivosti, med temi tudi Muzej egipčanske kulture. Nadalje bodo obiskali dve alpski dolini na meji s Francijo (dolina Chissone in trdnjava Fenestrelle) ter se povzpeli do izvira Pada. Drugi del izleta bo namenjen spoznavanju in odkrivanju zanimivosti v pokrajini Langhe in ogledu mesta Pavia. Prevoz z avtobusom iz Gorice. Informacije in prijave Vlado (3317059216).

PD Rupa - Peč vabi na vsakoletni izlet v Maroko od 23. do 30. avgusta 2018. Info tel. 0481 882285 (Ivo Kovic).

PD Štandrež organizira izlet v Normandijo od 21. do 25. aprila 2018. Izletniki si bodo ogledali Givry, Rouen, Arromanches in Omaha Beach, Bayeux, Mt. Saint Michel, St. Malo, Chartres, Dijon, Annency, Aosta in Pont Saint Martin. Cena potovanja bo odvisna od števila udeležencev (od 595 do 632 evrov + cena letalske vozovnice - od

75 do 160 evrov). Potrebna sta veljavna osebna izkaznica ali potni list. Informacije ob vpisu, lahko pa pokličete na tel. 347 9748704 (Vanja), 0481 20678 (Božo), 0481 21608 (Mario, po 18. uri).

"Male oglase" najdete na našem portalu www.noviglas.eu.

Sožalje

Ob izgubi dragega očeta in nonota **Jožeta (Pepeta) Gergoleta** izrekamo iskreno sožalje Martini, Niki, Ivani in vsem sorodnikom. PD Vrh Sv. Mihaela in DVS Bodeča Neža.

RADIO SPAZIO

Vrata proti vzhodu
(od 9. 3. 2018 do 15. 3. 2018)

Radijska postaja iz Vidma oddaja na ultrakratkem valu s frekvencami za Goriško 97.5, 91.9 Mhz; za Furlanijo 103.7, 103.9 Mhz; za Kanalsko dolino 95.7, 99.5 Mhz; za spodnjo dolino Bele 98.2 Mhz; za Karnijo 97.4, 91, 103.6 Mhz; na internetu www.radiospazio103.it. Slovenske oddaje so na sporedu vsak dan od 20.00 do 21.00. Spored:

Petek, 9. marca (v studiu Niko Klanjšček): Zvočni zapis: posnetki z naših kulturnih prireditev - Glasba iz studia 2.

Sobota, 10. marca (vodi Ezio Gosgnach): Okno v Benečijo: oddaja v benečanskem, terskem, rezijanskem in zilijskem narečju.

Nedelja, 11. marca: ponovitev oddaje Okno v Benečijo.

Ponedeljek, 12. marca (v studiu Sanja Vogrič).

Torek, 13. marca (v studiu Matjaž Pintar): Utrinki v našem prostoru - Glasbena oddaja z Matjažem.

Sreda, 14. marca (v studiu Danilo Čotar): Pogled v dušo in svet: Hoja, ti hoja, ljubiča moja 2. del - Izbor melodij.

Četrtek, 15. marca (v studiu Andrej Bavcon): Četrtkov večer z glasbo - Zanimivosti, obvestila in humor.

ZVEZA SLOVENSKE KATOLIŠKE PROSVETE - GORICA
JAVNI SKLAD RS ZA KULTURNE DEJAVNOSTI
ZVEZA PEVSKIH ZBOROV PRIMORSKE
ZVEZA SLOVENSkih KULTURNIH DRUŠTEV V ITALIJI
ZVEZA CERKVENIH PEVSKIH ZBOROV - TRST

PRIMORSKA POJE 2018

Petek, 16. marca, ob 20.30
Štandrež, cerkev sv. Andreja ap.

Nastopajo:

MePZ duhovne sekcije A. M. SLOMŠEK, Zagreb
MePZ GEORGIOS, Piran
MePZ SV. JERNEJ, Opčine
MePZ JACOBUS GALLUS, Trst
Komorni zbor GRGAR - Nova Gorica

Soprireditelj

Prosvetno društvo Štandrež

***

Nedelja, 18. marca, ob 17. uri
Gorica, Kulturni center Lojze Bratuž

Nastopajo:

Učiteljski pevski zbor OŠ PIVKA
MePZ ENCIJAN, Pulj
ŽePZ KRAS - Opatje selo
MoPZ KRAS - Opatje selo
NoneP PRIMORSKO - Mačkolje
MePZ KOŠANA
Ženska vokalna skupina BARKOVLJE
in GLASBENA KAMBRCA

Soprireditelj

MePZ LOJZE BRATUŽ

In memoriam – Marjanca Dakskofler Savinšek

Življenje, posvečeno umetnosti

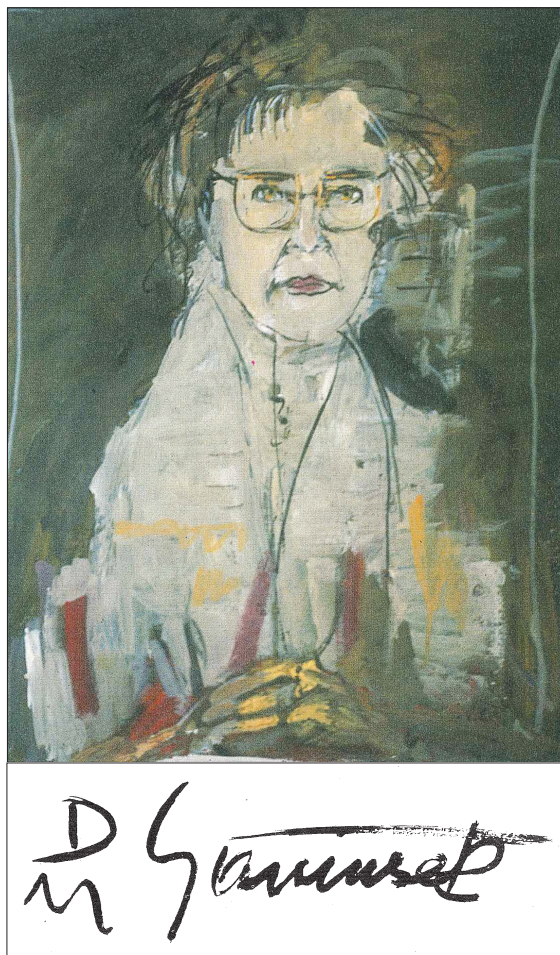
Vest o smrti slikarke Marjanca Dakskofler Savinšek je odela v žalost vse, ki smo jo na Goriškem poznali in cenili njeno ustvarjalnost; spomin na njeno odmevno razstavo, ki ji jo je v sklopu povezav s Slovenci po svetu pripravila leta 1989 Zveza slovenske katoliške prosvete v Deželnem avditoriju v Gorici, je še danes zelo živ. Umetnica se je s tega sveta poslovila v mrzlem nedeljskem večeru, 25. februarja 2018, v bližini Pariza, v kraju Voisins-le-Bretonneux, kjer je živela zadnja leta. Marjanca Dakskofler Savinšek se je rodila 19. novembra leta 1919 na Jesenicah. Mati je bila domačinka, služila je pri lastnikih jeseniške železarnice, oče pa je bil ugleden srbski oficir, tudi sam dober risar, izredno ugleden in izobražen gospod. Osnovno šolo, najprijetnejša ji je bila ura risanja, je obiskovala v rojstnem kraju, nato se je izobraževala v zavodu pri sestrah Notre-Dame v Šmihelu pri Novem mestu in vzporedno hlavno risala portrete in karikature svojih sošolk. Na željo očeta in matere, ki sta na vsak način skušala v njej zatrei umetniško slo, češ da je poklic umetnika neprimeren za dostojno življenje, se je vpisala na nemško trgovsko šolo. Po končanem šolanju je sprejela tajniško službo na Jesenicah; a ustvarjalna strast se je v njej čedalje bolj oglašala in jo gnala v okolico iskat motivov za slikanje. Po srečanju bodočega moža, zobnega zdravnika Slavka Savinška, strica kitarja Jakoba Savinška, iz znane glasbeno in kulturno zelo dejavne družine z Jesenic, se ji je življenjska pot spremenila. On jo je začel spodbujati in usmerjati. Preselila se je v

Tolmin in se v ateljeju slikarja Rudolfa Kogejca začela poglobljati v slikarski poklic, poln nepredvidljivosti, vzponov in padcev, zadoščeni in razočarani, ki so postali tudi del slikarke vsakdanjosti. Pripravljala se je za sprejemni izpit na Akademijo likovnih umetnosti v Ljubljani. Razočaranje ob neuspehu ni bilo preveč boleče ob dejstvu, da je bila za uspeh pomembnejša politična in ideološka korektnost kot pa znanje

in talent. Takrat pa si je še močneje zaželela študija v tujini. Leta 1951 se je odselila v Francijo, najprej v Nancy, nato v Pariz. Tu je študirala na akademiji Grande Chaumiere, nato še na akademiji Julian in

strastno odkrivala zapletene stopke ustvarjalnosti. Svojo željo po znanju je dopolnjevala z obiski muzejev in občasnih razstav in se temeljito spoznala z umetnostjo preteklih in sodobnih avtorjev. Ob odkrivanju zakonitosti različnih umetnostnih obdobij je ustvarjala lastno likovno govorico skozi prizmo velikih zgodovinskih slogov, v iskanju kompozicijskega ravnotežja, v prepletanju svetlobe in barve, z izrazitim nagibom k ekspresionizmu v vseh njegovih različicah. Zgodnja dela, nastala še v domovini, se v glavnem omejujejo na krajinske izreze, ki se postopoma umikajo zahtevnejši tematiki, v kateri bo zavzel glavno mesto človek v vsej svoji krhkosti in veličini, zemljskosti in presežnosti. Ob tem je treba posebej poudariti njeno izjemno, tankočutno ustvarjanje portretov. Savinškova je slikala s strastjo, a je bila vsekoli kritična do lastnega ustvarjanja, ki pa ji je pomenilo vse v življenju. Zato se ni nikoli želela izpostavljati v javnosti. Če bi njen soprog ne prevzel odločitev za razstave, bi sama verjetno nikoli ne razstavljala. Kljub skromnejšemu številu razstav, prva samostojna je bila leta 1961 v galeriji Tonalite' v Parizu, so njeno delo lahko spoznali v evropskih državah, Argentini, ZDA, Kanadi, zamejski Slovenci pa na že omenjeni razstavi v Gorici,

na katero je slikarka pristala z velikim navdušenjem in veseljem, saj je gojila posebno naklonjen in prisrčen odnos do Primorcev. V Sloveniji ni nikoli razstavljala, njeno delo so poznali le ožji znanci in prijatelji, ki jim je svoje slike največkrat kar podarila. To pa se je pogosto dogajalo tudi v Franciji. Med pariškimi Slovenci je imela velik ugled. Njena osebnost, polna topline, iskričnosti, dobrohotnosti, čuta za poštenost, pravičnost, odkritosrčnost, resnico in razumevanje otroške duše, je v hipu očarala sogovornika. Ko so pariški Slovenci v začetku osemdesetih let prejšnjega stoletja z velikimi žrtvami pridobili Slovenski dom in je tudi Društvo Slovencev v Parizu dobilo svoj sedež, je Savinškova darovala pariški slovenski skupnosti nekaj svojih del s pomenljivo tematiko in vsebino iz ključnih trenutkov narodove zgodovine. Aktivno je sodelovala pri društvenih dejavnostih, z risbami opremila društveni list *Korenine*, izdelala veliko scensko postavitev za akademijo *Molitev in krik Slovenije* (na kateri je nastopila tudi mezzosopranistka Bernarda Fink), ki jo je v podporo človekovih pravic v Sloveniji ob aretaciji četverice z Janezom Janšo na čelu pripravilo Društvo Slovencev 23. oktobra nemirnega leta 1988, in še marsikaj. Svojo veliko ljubezen do domovine je izkazovala tudi s strahom in skrbjo za njeno usodo v kritičnih trenutkih osamosvajanja, nato pa s tudi kritičnim pogledom na težavno prehajanje iz režimske miselnosti na pot demokracije. Za svoja dela je Marjanca Savinšek prejela več nagrad in priznanj, bila pa je tudi redna članica likovnega odseka Slovenske kulturne akcije v Buenos Airesu. V skupno grobnico pariških Slovencev na pokopališču v Chatillonu zraven Pariza so jo položili v torek, 6. marca. Naj ob svojem soprogu Slavku uživa večni mir v tuji zemlji.

Verena Koršič

DROBCI DOMAČE ZGODOVINE (8)

Dimitri Tabaj

Goriški grof Majnhard II. (1238-1295) je na primer leta 1286 postal tudi koroški vojvoda in je koval svoj denar, t. i. "Karantan", srebrnik, ki je ostal v veljavi do druge polovice 19. stoletja. Njegov sin Henrik (1265-1335) je leta 1307 - po smrti svojega tasta Venceslava III. - postal češki in poljski kralj; kot koroški vojvoda je na pečatu uporabljal klobuk, podoben tistemu, ki je prisoten na grbu Slovenske marke (Windische Mark). V srednjeveških rokopisih je zabeleženo, da so tak klobuk, imenovan "slovenski klobuk" (nemško "windischer Hut"), nosili koroški vojvode med obredom ustoličevanja. Eppensteinsko in spanheimsko (Spanheimci so bili dinastični nasledniki Eppensteincev) izročilo odvetniških pravic v Ogleju je bilo torej pravi "trn v peti" za beneški ekspanzionizem proti vzhodu in po smrti

zadnjega goriškega grofa Lenarta - ta je v oporoki potrdil Habsburžane, ki so tedaj zasedali koroški prestol, za svoje naslednike - je celo prišlo do vojne. Takratnemu cesarju Maksimilijanu I. Habsburškemu (1459-1519) - Lenartovemu krvnemu sorodniku, saj je bil potomec omenjenega Majnharda II. Goriškega - je uspelo po dolgotrajni vojni obraniti Goriško. Med njegovimi vojaškimi poveljniki najdemo veliko mož, ki so za slovensko zgodovino in za zgodovino širšega območja zelo pomembni; ti so grofje Turjaški, baroni Cobenzl, bratje Leonard, Erazem in Rajmund iz rodbine gospodov Dornberških (Erazem je pokoril mesto Videm), vipavski vitez Žiga Herberstein (kasneje je po

stal habsburški veleposlanik pri ruskem carju Ivanu Groznem), hrvaški knez Krištof Frankopan (osvojil je Tržič in Čedad), pa tudi ljubljanski škof/vojskovođa Krištof Ravbar (sin tržaškega glavarja Nikolaja Ravbarja in Doroteje, sestre Erazma Predjamskega). V tej vojni je bila močno poškodovana tudi Rožaška opatija, ki so jo po letu 1527 obnovili po načrtih čedajškega plemiča slovenskega rodu Venceslava Boianija.

Oglejski napis je bil lahko v napoto tudi italijanskim okupacijskim oblastem po usodnem letu 1918, saj je bilo v njihovem interesu izbrisati vsako sled, ki je vodila do koroške vladarske hiše, ker je

Velika poslikava iz leta 1965 v sejni dvorani občinskega sveta v Gorici: goriški grof Henrik IV. je upodobljen kot vazal, ki kleči in se klanja beneškemu dožu. Grofje Goriški, ena najslavnejših plemiških rodbin tistega časa - nekateri so celo postali poljski in češki kralji -, naj bi bili podložniki neke pomorske republike. Zgodovinar prof. Tavano je vsebino te poslikave označil za manipulativno in ponižujočo.

ta nekoč prisegala v slovenščini ali slovenščino celo uporabljala kot dvorni jezik (ostal nam je zapis uradnega slovenskega pozdrava vojvode Bernarda Spanheimskega). Drugače niso mogli dokazovati "italijanstva" komaj osvojene Gorice. Čeprav morda zveni smešno, so Italijani leta 1965 v sejni dvorani goriškega občinskega sveta namestili orjaško poslikavo, ki še stoji in na kateri je goriški grof Henrik IV., oče zadnjega grofa Lenarta, upodobljen kot vazal, ki kleči in se klanja beneškemu dožu, kar nedvomno priča o obsesiji, ki traja že več kot pol tisočletja: grofje Goriški, ena najslavnejših plemiških rodbin tistega časa na evropski ravni - nekateri so postajali vojvode, knezi ali kralji, medtem ko je Friderik I. Lepi (1289-1330), sin Elizabete Goriške, postal celo svetorimski cesar - naj bi bili podložniki neke pomor-

ske republike. Profesor Tavano je vsebino te poslikave označil za manipulativno in ponižujočo. Še en primer želim navesti. Šele v 80. letih prejšnjega stoletja so italijanske oblasti Krminčanom dovolile spet postaviti na svoje mesto kip izredno priljubljenega cesarja Maksimilijana I. Habsburškega, ki je bil po prvi svetovni vojni odstranjen (prej je italijanski general Luigi Cadorna poziral pred tem kipom, kateremu so v znak prezira pokrili glavo z neko vrečo). Spomenik so na svoje mesto ponovno postavili po neskončnih polemikah, saj je šlo za cesarja, ki je bil - kot rečeno - goriškega porekla; dokazano je, da je govoril slovensko (njegov učitelj slovenščine je bil kasnejši konstanški škof in vitez Svetega rimskega cesarstva Tomaž Prelokar, ok. 1421-1496) in je bil vnuk vojvode Ernesta Železnega, ki je leta 1414 - tj. 86 let pred smrtjo zadnjega goriškega grofa Lenarta - v slovenščini prisegal pri Knežjem kamnu: prenevarno torej, tako kot oglejski napis ...

/ konec

Nagrobna plošča zadnjega goriškega grofa Lenarta v goriški stolnici. Grof Lenard (1440-1500) je bil krvni sorodnik cesarja Maksimilijana Habsburškega. Pokopan je v Lienzu.

Krmin. Italijanski general Luigi Cadorna pozira pred kipom cesarja Maksimilijana I. Habsburškega, kateremu so v znak prezira pokrili glavo z vrečo. Kip so po prvi svetovni vojni odstranili, šele v 80. letih prejšnjega stoletja so ga domačini spet smeli postaviti na svoje mesto. Cesar Maksimilijan I. je bil krvni sorodnik zadnjega goriškega grofa Lenarta.

Kopija nagrobnika ljubljanskega škofa/vojskovođe Krištofa Ravbarja (Narodna galerija v Ljubljani). Bil je sin tržaškega glavarja Nikolaja Ravbarja in Doroteje, sestre Erazma Predjamskega, in eden glavnih poveljnikov vojske cesarja Maksimilijana I. v vojni proti Benečanom. Pokopan je bil v Gornjem Gradu v Zgornji Savinjski dolini.

Pečat vojvode Henrika Koroškega, sina goriškega grofa Majnharda II. Henrik je postal tudi češki in poljski kralj. Na pečatu je upodobljen s klobukom; ta spominja na klobuk, ki so ga uporabljali pri obredu ustoličevanja koroških vojvod, t. i. "slovenski klobuk".

Odločitev, pogojena od sedanje češke politike v odnosu do Kitajske

Na Češkem zavrnilo azil kitajskim kristjanom

Večja skupina čeških kristjanov je za kitajske azilante že organizirala t. i. molitvene verige. Neprekinjene molitve bodo potekale ves marec. Uradno je v ČR samo dvanajst azilantov iz migrantnega vala zadnjih let.

“Teh osemdeset kitajskih kristjanov gotovo ne ogroža Češke republike”, je za češki list Katolický týdeník izjavil škof Václav Malý, ki je pred dnevi češko ministrstvo za notranje zadeve zavrnilo prošnjo za azil sedemdesetim kitajskim kristjanom. Kar dve leti je trajalo odločanje o njihovih prošnjah. “Dvomljivo je, da so pristojni državni organi potrebovali toliko časa”, še pravi škof Malý, “zato domnevam, da so se odločali glede na trenutno politiko Češke republike v odnosu do Kitajske”. Kitajci so prosili za azil zaradi preganjanja, ki ga kot kristjani doživljajo v svoji domovini. O tem so predložili ustrezne dokumente, enake kot ti-

stih osem kitajskih državljanov, ki pa jim je bil azil odobren. Odvetnica iz češke Organizacije za pomoč migrantom je za omenjeni Katolický týdeník dejala, da so po njihovem mnenju prošnje utemeljene, zato naj bi sledila pritožba na zavrnitev.

Škof Václav Malý

Mediji objavljajo pričevanja iz verskih skupnosti, ki so kitajskim državljanom nudile zaščito, in le-ta potrjujejo, kako so se Kitajci izjemno potrudili, da bi se živeli v novo okolje. Nekateri so celo odklonili finančno pomoč, saj so jo doživljali kot ponižanje, ter si sredstva za preživetje za-

služili z delom. Tudi to so pristojni uradi uporabili proti njim – češ da so v bistvu ekonomski migranti. Kaj tem ljudem grozi ob vrnitvi v domovino, je za zelo gledano zasebno televizijo DVTV, slovitost po svojih kritičnih stališčih, pripovedoval neki kitajski onkolog. Tudi na povezavi <http://www.modlitby24-7.cz/cinsti-krestane-najdete-vec-o-tem>.

Del najvišjih čeških političnih in gospodarskih struktur je odkrito prokitajskih (in hkrati proputinovskih), posamezniki iz urada predsednika republike pa na veliko poslujejo s Kitajsko (in Rusijo). Za Kitajsko ima češki predsednik Miloš Zeman celo posebnega svetovaleca, ki pa naj bi ga kitajska policija menda že sredi februarja aretirala zaradi malverzacij. V predsednikovem uradu te vesti, ki jo širijo mediji, niso uradno ne potrdili ne zanikali. Znano je, da si je kitajski režim izbral Prago za izhodišče svoje poslovne ekspanzije v Evropo.

P. K.

Peta številka mladinske revije Galeb Kopica raznolikih zgodb v nevezani in vezani besedi

Z naslovnice januarke številke Galeba veje veselje silvestrske noči, ko vsak upa, da bo novo leto prineslo le srečne dni. Risbo je izdelal Goran Nikolaj Rismo, petošolec COŠ “P. Tomažič” iz Treč. Šest podobnih likovnih izdelkov njegovih sošolcev krasi rubriko Šolarji pišejo in rišejo. V njej so še množica gob, ki so jih narisali učenci OŠ Alojz Gradnik, Col, snežaki učencev OŠ “Stanko Gruđen”, Šempolaj, in pravljicne zgodbe, ki so jih prispevali šolarji COŠ “1. Maj” iz Zgonika. Prvi dve strani januarke številke Galeb namenja telohu, cvetlici, ki prva pokuka iz zaledenele zemlje; njena domovina sega od Alp na severu do juga Balkana. O telohu, ki je lahko različnih barv – najbolj znan je ševeda bel -, piše Vladimir Čerkez, ilustracije so delo Anje Jerčič Jakob. Jure Jakob je kot vselej prevedel in napisal spremno opombo. Na ostalih Galebovih straneh si sledijo kot na tekočem traku zgodbe v nadaljevanjih in pravljicne povesti. Krt Žametek se spopada s podzemni pošastmi v zgodbi Črniš Darnike Kopal. Krasne ilustracije z bujnimi fantazijskim poletom so izšle iz rok Katerine Kalc. Lenariti ali loviti zvezde tako se glasi naslov zgodbe Majde Artač o upokojenem letalskem pilotu, ki sanja, da bi naredil vesoljsko ladjico. Dunja Jogan ga je prikazala, kako že leti. Avtorica Artačeva je tudi tokrat priložila Nalogo brez naloge, da se bodo učenci vadili v pisanju in spoznavali odtenke

slovenskega jezika. Marjeta Zorec predstavlja latvijsko pravljico Pameten kmet, ljubke ilustracije je prispevala Andreja Gregorič, prevedel pa je Cvetko Zagorski. O prazgodovinski basni, v kateri sta protagonista zmaj in opica, piše Helena A. Bizjak, Marko Rop je

avtor ilustracij. Vsi ljubitelji stripovskih zgodb bodo radi prebrali zadnje dogodivščine o medvedu in miški, ki sta tokrat šla na Havaje. Romeo Toffanetti razvija dalje zgodbo o pasjem prijatelju. Shiver in Kowalsky se gresta slikarja s “smrčkom”. Mlajšim Galebovim bralcem je namenjena dopolnjevanje Škratek Detektivko, ki tokrat vneto išče dedkovo protezo; zašla je v miško luknjo! Marjeta Zorec ob zelo nazorni ilustraciji Katerine Kalc opisuje poljsko vrano, ki je medpticami najbolj koristna in tudi

pametna. Spretno risarske roke in “bistre” oči bodo takoj poiskale vse zastavice, ki so jih prebivalci velemesta obesili na svoje hiške. Kar precej dela

je Anka Kočevar “naložila” Galebovim risarjem. Kot vedno je zelo zanimiva in pri urah slovenskega jezika zelo uporabna rubrika Soimenjaki, ki jo pripravlja Darinka Kopal, ilustrira pa Ivana Soban. Jasna Merku' je za Galebove bralce izbrala in ilustrirala uganke, vsebinsko vezane na zimski čas. Kako so pisali v davnih časih in kako se je pisanje spreminjalo v dolgih stoletjih, jasno prikazujejo ilustracije Tanje Komadina in besedilo Maše Ogrizek. Kaj pa je jedla Pepelka, bodo bralci izvedeli, če bodo prebrali zapis Klarise M. Jovanović Pepelkina večerja. Štefan Turk je dal zapisu svoj razpoznavni likovni izraz. Avtorica je pripisala še recept, in sicer za lečo z ajdovo kašo. To so stare, dobre, zdrave jedi! O dnevih, ki so pozimi kratki, poje pesmica Praznična; napisala jo je Barbara Gregorič Gorenc, ilustrirala pa Živa Pahor. Matejka Grgič in ilu-

stratorka Chiara Sepin vztrajno nadaljujeta svojo rubriko Po slovensko. Zelo priročna je in priporočljiva za vse učence, pa tudi odrasle, ki nimajo slovenskega jezika ravno v mezinu. Tokrat ima podnaslov Higiena je pol zdravlja. Na hrbtni strani Galeba simpatična panda igra na kazoo, glasbilo, ki spada v skupino membrafonov. Tisti, ki so ročno spretni, ga bodo lahko kar sami izdelali, če bodo sledili navodilom Ester Derganc; pomagali si bodo lahko tudi z ilustracijo Chiare Sepin.

IK

Vladka Tucovič

JEZIKOVNICA

35

Povratni svojilni zaimek

Ukrepali bomo, da zagotovimo vašo in našo varnost. Če želite glasovati za vašega kandidata, nam čim prej pošljite vaš glas. Preživite dan v družbi vašega radia. Kakšni se vam zdijo navedeni primeri? Vas v teh povedih zmoti kakšna beseda ali se vam zdi vse prav? Ali mogoče ne razumete, kaj vam je govorec/pisec teh besed želel sporočiti? Če ste na zadnji dve moji vprašanji odgovorili pritrdilno, slovenščino razumete kot velika večina njenih rojenih govorcev. Dejstvo namreč je, da se vedno bolj izgublja občutek za natančno razlikovanje med običajnim osebnim zaimkom (moj, tvoj, njegov, njegova, vaš, njihov itd.) in povratnim svojilnim zaimkom (svoj), kar pa ne otežuje sporazumevanja. Čeprav gre za napako v slovnem sistemu, kljub temu razumemo namen sporočila. In kaj je v teh povedih pravzaprav narobe?

Poglejmo po vrsti. V prvi povedi je napačen drugi zaimek, pravilno bi

bilo takole: *Ukrepali bomo, da zagotovimo vašo in svojo varnost.* Vprašali boste, zakaj je narobe *našo*, če pa je narejena po vzorcu *vašo*. Ravno v tem je kleč. Zaimek se mora ravnati po osebk, torej: *mi* bomo ukrepali, da zagotovimo *vašo* in *svojo* varnost, *vi* boste pa morali zagotoviti *svojo* in *našo* varnost. Ste opazili, da se je osebek v drugem stavku zamenjal? *Mi* odločamo o *vaši* in *svoji* varnosti, *vi* pa o *svoji* in *naši*. Gre za t. i. ujemanje z osebkom, na kar moramo biti zelo pozorni, če se hočemo izražati pravilno, saj nam zelo hitro z jezika zleti napačni zaimek. Pa v drugih dveh primerih? Pravilno je: *Če želite glasovati za svojega kandidata, nam čim prej pošljite svoj glas. Preživite dan v družbi svojega radia.* Priznati moramo, da so nekatere besede,

čeprav so rabljene pravilno, mogoče manj vplivajske kot druge. Gotovo je, da ima raba svojilnega zaimka *vaš* večji vpliv na tistega, ki ga ogovarjamo, mogoče se ogovorjenemu zdi, da je bolj spoštovan in upoštevan. Vsekakor je tovrstnih nenančnosti v jeziku vedno več in vprašanje je, kam bo šla pot rabe povratnega svojilnega zaimka.

Kakšni se vam pa zdijo naslednji primeri? *V svoji mladosti je bil pisatelj. Gozdarska pot je svoje ime dobila po gozdarjih. Mlin je v svoji preteklosti zamenjal kar nekaj lastnikov.* Ali je raba povratnega svojilnega zaimka pravilna? Je pravilna, zato s slovnice vidika tem povedim nimamo česa očitati, saj bi bilo narobe, če bi zapisali: *v njegovi mladosti je bil pisatelj*, pot je *njeno* ime dobila in *mlin* je v *njegovi* preteklosti zamenjal lastnike. Odgovoriti si je treba na drugo vprašanje: je raba svojilnega zaimka, kateretako je, sploh nujna? Ne, sicer pravilni povratni svojilni zaimki so odveč, bolje je povedi zapisati brez njih: *V mladosti je bil pisatelj.* (V čigavi mladosti, če ne svoji?!) *Gozdarska pot je ime dobila po gozdarjih.* (Čigavo ime, če ne svoje?!) *Mlin je v preteklosti zamenjal kar nekaj lastnikov.* (V čigavi pa, če ne svoji?!)

Včasih je treba samo prisluhniti svojemu jezikovnemu občutku in mu zaupati, pa boste videli, da se boste odločili ustrezno. *Doc. dr. Vladka Tucovič na Oddelku za slovenistiko Fakultete za humanistične študije Univerze na Primorskem (Koper) izvaja pravopisne in lektorske vaje. Jezikovna vprašanja, o katerih bi radi brali v Jezikovnici, ji lahko pošljete na e-naslov: vladka.tucovic@fhs.upr.si ali na uredništvo Novega glasu.*

MLADIKA 1/2018

V Fokusu o ženski literarni ustvarjalnosti in pojmu izvenzdravnosti

Tržaška revija Mladika je vstopila v 62. leto izhajanja. Prva številka z letnico 2018 ponuja različna branja in poglabitve. V Fokusu je daljši prispevek univerzitetnega profesorja, publicista in rusista Ivana Verča z naslovom *Kaj pa vnukinje lepe Vide?* V eseju razmišlja o pojmi izvenzdravnosti in znotrajdržavnosti pri dojemanju sveta Slovencev v Italiji, ki ju je v eno izmed prejšnjih števil Mladike uvedel Andrej Lokar. Ivan

Verč ugotavlja, da je ta ločnica nastala veliko pred osamosvojitvijo Slovenije in da so se ti kulturni modeli, s katerimi se “Slovinci v Italiji zgodovinsko soočamo in se v njih različno prepoznavamo, ukoreninili veliko pred nastankom samostojne države Slovenije. Že celo stoletje smo izvenzdravni”. V eseju Verč omenja tudi zbornik *Ženska literarna ustvarjalnost na Primorskem* (ur. Marija Pirjevec, izdala Mladika 2017) ter opozarja, da je za ustvarjalke, ki živijo ob meji in za njo, identiteta gibčna kategorija. V razčlenjenem eseju se avtor loteva še vprašanja sebstva, jezika, odnosa do drugega, vzrokov ženskega nepriznavanja in nepriznavanja ustvarjalne misli v javnem življenju. V rubriki o krščanskem življenju je objavljeno zanimivo besedilo izpod peresa Tomaža Simčiča z naslovom *Je papež Frančišek heretik?* Avtor članka piše, da so navadno herezije obsojali in heretike izobčili papeži, bolj neverjetno pa se sliši, naj bi bil heretik sam papež. V članku Simčič poudarja, da je apostolska spodbuda papeža Frančiška prelomma, ne zato, ker bi spreminjala normo, ampak ker od normativne obravnave pomakne

težišče v smer duhovnega pristopa – in brez upoštevanja duhovnih temeljev se to zlahka zamenja s populističnostjo.

V rubriki Obletnica je objavljen drugi del zapisa Gorsetova primorska leta, ki sovpada s 120-letnico kiparjevega rojstva. Avtor članka je Ivo Jevnikar.

V rubriki Ekologija je govor o zeleni ekonomiji, katero bo v prihodnje podprla tudi Svetovna banka. Pozitivne izkušnje s tovrstno ekonomijo, ki vlaga v alternativne energetske vire, imajo na Norveškem. Rubriki Antena s novicami iz jamejstva in zgodstva sledijo literarni prispevki: objavljena je zgodba Eda Rodoška Pradavni navdih, ki je bila priporočena na

44. literarnem natečaju revije Mladika, in pričevanjski zapis tržaške zdomske Slovenke Mirelle Urdih Merku' o življenju v Nemčiji.

Revija ima prilogo Rast z raznovrstnimi prispevki in bogato grafično podobo. Avtorica uvodnika jadralka Giorgia Sinigoi piše o pomenu športa za mlade. Sledi intervju, ki ga je pripravil Jernej Šček, prav z jadralkama Giorgia Sinigoi in Saro Zuppin, ki sta se konec prejšnjega leta udeležili svetovnega jadralnega prvenstva v Avstraliji. Martina Sosič poroča o pestrem programu delovanja

Slovenskega kulturnega kluba in MOSP-a, v katero sodita dobrodelna božična akcija SKK in obisk izvedenke na področju kulture oblačenja Lee Pisani. Mladinski list objavlja pogovor, ki sta ga pripravili Denise Frandolic in Ilaria Vittorelli z dijakinjo 4. letnika tržaškega liceja Prešeren, Ines Lakovic, ki se je udeležila šolske izmenjave v Sankt Peterburgu. Ob kratkem intervjuju z Mojco Petaros je objavljen njen literarni prispevek *Slišal sem*; kriknil je list, ko da so mu prebodli srce, ki je prejel prvo nagrado na literarnem natečaju SKK-MOSP 2017. V listu so objavljeni tudi zimski fotografski utrinki sodelavcev Rasti.

DSI / Ponedeljkov večer z gostjo Mariano Poznič Slovensko delovanje v Argentini

Tokrat je bila gostja ponedeljkovega večera Društva slovenskih izobražencev v sodelovanju s Knjižnico Dušana Černetiča in sodna prevajalka v Buenos Airesu Mariana Poznič, ki je v pogovoru z Ivom Jevnikarjem predstavila sedanji slovenski utrip v Argentini.

Po letu 1990 se je v zdomstvu spremenilo veliko stvari. Prišlo je do pomembne generacijske prenove v krojni organizaciji Zedinjena Slovenija, v tedniku Svobodna Slovenija in v osrednjem društvu Slovenska kulturna akcija. Mariana Poznič je tajnica krovne organizacije povojne emigracije in urednica Svobodne Slovenije. Pred dvema tednoma so v KC Lojze Bratuž v Gorici odprli razstavo *Rojstvo novih domovin*, na kateri je predstavljeno, kako so naši ljudje šli iz taborišč preko oceanov in si ustvarili

novi življenje. Letos mineva 70 let od emigracije v Argentino. Že januarja 1947 sta se tja priselila prva dva duhovnika, med leti 1947 do 1949 pa od pet do sedem tisoč ljudi. Leta 1955 je bil v Jugoslaviji sprejet zakon o združevanju družin in nekaj tisoč žena in otrok se je pridružilo svojcem. To živahno organizacijsko, kulturno in versko življenje, ki ga povezuje krovna organizacija, poteka predvsem po šestih domovih. Ljudje živijo v predmestju Buenos Airesa, center pa je Slovenska hiša v središču mesta. Tam deluje srednješolski tečaj in je center društev, nima pa lastnega članstva. Najmočnejši skupini sta v Mendozii in Bariločah, kjer imajo Slovenci svoje domove. Kljub splošnemu znanju, da imajo tam številne družine, je Mariana Poznič dejala, da se njihovo število manjša, saj niso pri-

sočne v življenju skupnosti. Starejši umirajo, mladi pa se ne pridružijo. Nimajo pritoka novih članov, saj se nihče več ne seli v Argentino. Če bi bili vsi potomci Slovencev aktivni ali vsaj prisotni v življenju skupnosti, bi bilo to čudovito, a se to ne dogaja. Bistveni element argentinskega čudeža je slovensko šolstvo, saj še vedno temelji na prostovoljnem delu nešteti učiteljic, učiteljev in profesorov, ki soboto za soboto namenjajo svoj čas ohranjanju slovenske zavesti, jezika in kulture. Nekoč so imeli tudi visokošolski tečaj, danes pa deluje pet slovenskih srednjih šol, ker so leta 2016 zaprli eno šolo, in tečaj ABC za otroke, ki ne znajo slovensko. V zadnjih desetih letih je število otrok močno upadlo. Leta

Foto damj@n

2017 je slovensko osnovno šolo obiskovalo dvesto otrok, srednjo šolo pa sto. Letos bo zadnji letnik srednješolskega tečaja obiskovalo 27 otrok – edina še tako številna skupina. Vsaki dve leti poteka v Sloveniji izpopolnjevalni tečaj za učiteljice, kar je zelo koristno, ker so to prostovoljke z dobro voljo, ki so pripravljene žrtvovati sobote, ne pa poklicne učiteljice. Imajo dva lektorata slovenščine – v Buenos Airesu in La Plati. Tja se vpisujejo predvsem potomci Slovencev, ki sploh ne znajo slovensko. V provinci Cordoba bodo odprli nov lektorat, saj se je tja preselila lektorica slovenščine, poročena z Argentincem, ki je zelo navdušena nad poučevanjem.

Novost je tudi na področju tiskanih medijev, saj je slovenski tednik Svobodna Slovenija, ki je začel izhajati januarja 1948, dobil novo uredništvo. Ko se je dotedanji urednik leta 2017 upokojil, so začeli iskati nove moči. Glede na to, da je tednik glasilo slovenske skupnosti v Argentini, ki skrbi za ohranjanje in pričevanje povojnih dogajanj, je izhajanje na spletu – poleg seveda tiskane oblike – naletelo na pozitiven odmev in spodbudne komentarje. Zdaj izhajajo vsaki dve leti priredbe mesečnik Duhovno življenje s prilogo Božje stezice za otroke, Kulturna akcija z Glasom in revijo Meddobje.

V vseh časih je za daljšo ali krajšo dobo v Argentini delovalo skupno 184 slovenskih duhovnikov, kar kaže na bistveno versko postavko. V letih 1947 in 1948 jih je osemdeset emigriralo iz domovine v Argentino. Štirideset duhovnikov je bilo tam posvečenih.

Korenine v Sloveniji jim veliko pomenijo. Vsako leto se sedemnajstletniki skupine Rasti udeležujejo enomesečnega potovanja v Slovenijo, s katerega se vračajo s pozitivnim čustvenim nabojem, saj je to zanje edinstveno doživetje.

Metka Šinigoj

TKS / Srečanje "na kavi" z Jolko Milič "Brez živahne polemike ne gre!"

V torek, 27. februarja 2018, se je v Tržaškem knjižnem središču razvil zelo zanimiv in dinamičen pogovor s prevajalko, publicistko, gospo Jolko Milič iz Sežane, ki rada tudi polemizira. Sama pravi, da ji je polemiziranje napisano na kožo: "Sem mnenja, da brez živahne in nenehne polemike se vsake vode – literarne pa prav posebej – strašno rade skalijo in kar hitro usmradijo s samozadovoljstvom, ki ne pelje nikamor". Kljub neugodnemu vremenu se mladostna, komaj 92-letna Jolka, ni odpovedala prisotnosti na Kavi s knjigo. Na dobro

obiskanem srečanju so predstavili njeno knjigo *O prevajanju in poeziji in še o marsičem* s podnaslovom *Kramljanja*, ki je pred nekaj tedni izšla pri Založništvu tržaškega tiska, uredila pa jo je Alina Carli. V publikaciji so v glavnem zbrani eseji, ki jih je Jolka Milič sestavila za revijo SRP med letoma 2005 in 2012. Na predstavitvi sta bila prisotna tudi delovna kolega ugledne prevajalke, prevajalca in pesnika Roberto Dedenaro in Miha Obit. Ob Jolki Milič so srečanje oblikovale še urednici Alina Carli in Mar-

Foto Marko Manin

tina Kafol ter ilustratorica Catherina Zavodnik. Miličeva je med pogovorom ironično posvarila Dedenara, da ga večkrat opominja, da se Sežana še vedno nahaja v Sloveniji in ne v Italiji. Roberto Dedenaro je v italijanščini spregovoril o svojih pogostih obiskih na Jolkinem domu. Povedal je, da je vsak obisk prava mistična dogodivščina. "Spoznal sem jo po njenih Kosovelovih prevodih. Ko

sem jo prvič obiskal, sem bil še študent. Dobro se spominjam njenih sob: knjige, zvezki, papirji so napolnjevali police, mize in tla. Zdelo se je, kot da bi stopil v kakšno srednjeveško knjižnico. Jolka, stroga in obenem ljubezniva, pa me je čakala s kavo".

Nova knjiga Jolke Milič je zelo duhovita in zabavna, govori o prevajanju in zankah prevajanja, dotakne se poezije in pripoveduje o avtoričinem povezovanju med slovensko in italijansko poezijo. S svojim širokim prevajalskim opusom je pesništvo v romanskih jezikih ponudila slovenski publiki in slovensko poezijo prenesla med italijanske bralce. Miličeva je poudarila: "Jaz sem velika bralka. Zelo iskani bralci bodo v prihodnosti, kadar bomo vsi znali pisati, pisali in nobenega poslušalca ne bo

več. Takrat bi lahko postala poslušalka in bi zaslužila veliko denarja", je posmehljivo povedala.

Prevajalka se je dotaknila tudi drugih tem in je predlagala, da bi morali v slovensko ustavo vnesti tudi pravico do pomote. "Hudo je le, če v zmoti vztrajaš!" je prepričljivo dodala. Jolka Milič ceni pisanost in raznolikost in ji je všeč, da ljudje mislijo drugače in se kljub temu spoštujejo.

Srečanje, ki ga je ob prisotnosti moderatorke skoraj v celoti vodila energična Jolka Milič, se je razvilo v sproščen enourni pogovor, poln anekdot in dogodivščin, povezanih s poezijo, Slovenci, z Italijani in seveda Jolko.

Umetnica in oblikovalka Catherina Zavodnik, ki je knjigo obogatila z unikatno platnico, je istega dne odprla tudi likovno razstavo svojih lirčnih slik. "O njej boste še slišali, ker je zelo dobra slikarka z velikim srcem", je prisrčno in odkrito povedala Jolka.

Marko Manin

Tržaški škof msgr. Crepaldi med slovenskimi verniki pri Sv. Ani Prijetno srečanje z maloštevilno, a delavno versko skupnostjo

Ob svojem štiridnevem pastoralnem obisku v župniji Žalostne Matere Božje pri Sv. Ani v Trstu se je v nedeljo, 25. februarja, tržaški škof msgr. Gianpaolo Crepaldi srečal s slovenskimi verniki, ki delujejo v župniji. Vernikom je najprej spregovoril v homiliji pri sv. maši, nato pa se je z njimi zadržal v župnijskih prostorih. Srečanje je bilo prav prijetno, gospodu škofu smo najprej predstavili našo

skupnega delovanja seveda niso bili lahki, a danes mirno trdimo, da z dobro voljo lahko marsikaj dosežemo. Oba duhovnika, g. Alessandro in g. Sergio, sta zelo naklonjena slovenskim vernikom, s postopnim uvajanjem v poznavanje slovenskega jezika danes lahko opravljata vse obrede v slovenščini, poleg tega pa sta nam s svojim človeškim odnosom vedno na razpolago, saj so vrata župnišča vsakomur vedno

sicer maloštevilno, a delavno skupnost, ki tu sodeluje že od prvih povojnih let, ko so župnijo vodili redovniki serviti. Veliko let je tu kot kaplan skrbel za slovenske vernike gospod Dušan Jakomin. Po njegovem odhodu v večnost - istočasno je bila ukinjena tudi postojanka redovnikov - pa je tržaška škofija namestila v župnijo dva italijanska duhovnika. Začetki našega

odprta. To našo stvarnost smo tudi gospodu škofu z veseljem prikazali, veseli smo bili, da se je sam želel srečati z nami in ob koncu našega prijetnega pogovora smo mu kot simbol slovenske prisotnosti podarili tipično potico in zraven tudi slovenski šopek z nageljni, rožmarinom in roženkravtom, simboli, ki ponazarjajo ljubezen, vero in upanje.

Slovenski muzikal Mamma mia! tudi v Trstu!

Enkratni glasbeni dogodek, slovenski muzikal Mamma mia!, tokrat prihaja v Trst. V torek, 27. marca 2018, ob 20.30 se bo namreč predstavil na odrskih deskah Slovenskega stalnega gledališča, v Kulturnem domu.

Skladbe legendarne švedske skupine Abba bodo prvič v slovenščini odmevale sredi Trsta, in to še posebej po zaslugi SSG, Kulturne zadruge Maja iz Gorice in producenta Prosper iz Radovljice. Muzikal si je v zadnjih dveh letih v Sloveniji ogledalo že 130.000 Slovencev; v Trstu pa bo doživel 125. izvedbo. Prvič v zamejstvu so muzikal Mamma mia! predstavili lansko pomlad v goriškem Kulturnem domu, tokrat bo drugič uprizorjen izven meja slovenske države.

O pomembnosti dogodka v Trstu oziroma gostovanja muzikala v slovenskem jeziku tudi v zamejstvu so na uradni predstavitvi, ki je potekala v tržaškem Kulturnem domu, spregovorila umetniški vodja SSG, Igor Pison, in predsednik Kulturnega doma v Gorici, Igor Komel. "Nadvse popularno, romantično zgodbo, polno optimizma in življenjske energije, ki poteka na grškem otoku, z odličnimi prevodi in priredbami 23 skladb skupine Abba, delo slovenskega kantavtorja Tomaža Domicelja, je nujno predstaviti tudi na odrih slovenskih kulturnih ustanov v zamejstvu; slovenska različica muzikala po Sloveniji podira vse rekorde." Na tiskovni konferenci je spregovoril tudi producent muzikala, Jurij (Jure) Franko, ki se je iz uspešnega športnika (smučarja) prelevil v uspešnega podjetnika. Producent, ki v zadnjih letih navdihuje ljubitelje zabavne kulture, je poudaril, da s posebnim zadovoljstvom gostuje z muzikalom Mamma

mia! v Trstu, in je prepričan, da bo tudi na Tržaškem, kot po Sloveniji, pregovorno zadržano slovensko občinstvo ogrel in navdušilo.

Muzikal Mamma mia!, ki je nastal pod režiserskim vodstvom Juga Radivojevića, na odru izvaja zasedba, na čelu katere so pevci Alenka Godec, Simona Vodopivec Franko, Damjana Golavšek (vse tri so bile prisotne na tiskovni konferenci v Trstu), Uroš Smolej, Gojmir Lešnjak - Gojc, Marjan Bunič, Lea Bartha in Matjaž Kumelj. Naj še dodamo, da bodo večne glasbene uspešnice, ob izjemnih koreografijah Mojce Horvat pod dirigentsko taktirko maestra Patrika Grebla, zaživele v slovenskem jeziku, kot že omenjeno, v odličnih prevodih Tomaža Domicelja. Pobudnika gostovanja muzikala v Trstu sta SSG in kulturna zadruga Maja iz Gorice, v okviru projekta "Preko 4", v sodelovanju z Zvezo slovenskih kulturnih društev in Glasbeno matico. Pokrovitelji dogodka so Dežela FJK, Urad RS za Slovence v zamejstvu in po svetu, Slovenska kulturno gospodarska zveza in Svet slovenskih organizacij. Vstopnice za muzikal so že v predprodaji pri blagajni SSG v Trstu (ul. Petronio 4 - 040 632664).

Dan spomina Slovenske zamejske skavtske organizacije

Stopinje

Stopinje. Kakšne stopinje puščam za seboj? Znam prepoznavati plemenite sledi v svetu, ki me obdaja? katerim stopinjam pa sledim? Teško bi si zamislili bolj primerno temo, ki jo je za obeležitev rojstnega dne Badna Powella, skavtskega ustanovitelja, izbralo svetovno skavtsko združenje. Slovenska zamejska skavtska organizacija je dan spomina tokrat praznovala 25. 2. 2018 na vetrovnem Gorjanskem.

Dan se je začel že ob 8. uri, ko so se skavti iz goriške in tržaške pokrajine udeležili župnijske sv. maše, pri kateri so sodelovali tudi s petjem. Glavni zbor je tokrat zaradi močne burje potekal v zavetju društvene dvorane. Po pozdravu načelnikov SZSO, Metke Šinigoj in Petra Špacapana, so mlade skavte obiskale razne osebnosti: Baden Powell se je srečal z msgr. Kazimirjem Humarjem, voditeljem prvih Slovenskih goriških skavtov, prof. Ivanom Theuerschuhom, ki je bil med voditelji prvih skavtov v Škedenju, in z Vero Lozej, ki je bila med prvimi voditeljicami Slovenskih tržaških skavtj. Spraševali so se, mar še kdo sledi našim stopinjam? Je še kdo tam pri SZSO-ju? Vse tri starostne veje so se na poziv odzvale glasno in energično, vsaka s svojim programom.

Volčiči in volkuljice so sledili stopinjam, ki so jih peljale do brlogov, a kaj, ko je bil gozd prepoln smeti. Lotili so se dela in igranje počistili gozd. Ko so papir ločili od plastike, embalaže, stekla in pločevink ter tako tudi sami s svojimi dejanji pustili sled, so končno prišli do iskanih živalskih sledi. V spomin na srečanje z drugimi krdeli so drug drugemu pripravili tudi plakat s svojimi odtisi, da bodo sledi skupnega lova še dolgo vidne.

Izvidniki in vodnice so v manjših mešanih skupinah po Gorjanskem sledili vsak drugim stopinjam, na katerih so bili drobci zgodbe oseb, ki se vsaka na svoj način trudijo, da bi ustvarjali boljši

svet. S projekcijo kratkih posnetkov z youtube so si nato skupaj ogledali še njihova pričevanja: o dekletu, ki ne ustvarja odpadkov, o fantu, ki je ustvaril društvo, da bi se boril proti medvrstniškemu nasilju, o ženski, ki se je po tragični življenjski zgodbi zatekla k veri in začela pomagati narkomanom, revnim in prostitutkam, o zdravnicu, ki je službovala v bolnišnici v Papui Novi Gvineji, in o paraplegični športnici, ki s svojim društvom dokazuje svetu, da se vendar da. Omeniti pa velja, da je višji vod goriške in kraške čete program začel že v soboto popoldne, ko so jih čakali prav posebni izvidniški izzivi, s katerimi so preiz-

kušali svojo iznajdljivost. Kako zavarovati jajce, da se ne razbije, kako prižgati ogenj s pripomočki, ki jih imaš v nahrbtniku, kako zgraditi most brez vezav, le z izkoriščanjem naravnih gravitacijskih načel? Posebno preverbo izvajanja nalog in odgovornosti pa so si voditelji zamislili tako, da je vsak posameznik dobil navodilo, naj prinese kaj, če bi pa kdo na kaj pozabil, bi bile palačinke, ki so jih nato skupaj pekli, lahko brez moke ali brez marmelade. Vse to in še marsikaj drugega so starejši izvidniki in vodnice doživeli na prenočevanju, ki je le še dodatno obo-

gatilo praznovanje dneva spomina.

Klanovci so plemenite stopinje iskali pri

Gorjancih, ki se trudijo, da bi bila njihova vaška skupnost živa. Na sedežu Razvojno kulturno turistično športnega društva Gorjansko je eno skupino sprejel predsednik, gospod Evgen. Izredno aktivni prostovoljci društva, ki v vasi s približno 250 prebivalci šteje kar 150 članov, skrbijo za najrazličnejše rekreacijske dejavnosti za vse starostne skupine. Druga skupina pa je obiskala vinarja Jordana Štreklja, nekdanjega informatičarja, ki se je nekega dne odločil, da bo prevzel tradicionalno družinsko dejavnost in svoja vina prideloval na naravi prijazen način. Le katere sledi se skrivajo za delovanjem teh dveh posameznikov? Kla-

da, kot je rekel Baden Powell, pušča svet za spoznanje boljši, kot ga je prejel.

Program se je končal s kratkim skupnim sporedom popoldne, ko je vsak član SZSO zalepil svojo sled na simbol organizacije: organizacijo sestavljajo posamezniki in prav vsak od njih v njej in v okolju, v katerem živi, pušča svojo sled. A skavtski dan se še ni končal za voditelje, ki so po skupnem kosilu nadaljevali sestanek. V kratkem SZSO čaka deželni občni zbor, na katerem bodo izvolili novo deželno vodstvo. Katere pa so potrebe posameznih stegov in teritorij? Katere naj bodo prednosti delovanja novega deželnega vodstva? Popoldan je tako minil ob plodovitem snovanju novih smernic in postavljanju prioritet, med katerimi naj omenimo usposabljanje voditeljev in boljše stike z javnostjo. Prav v zvezi s tem širšo javnost obveščamo, da je januarja, po osmih letih premora, prav po pozivu deželnega vodstva, zopet izšlo glasilo SZSO, Jambor, ki prinaša nekaj skavtske kronike, rubrike, namenjene vsaki starostni veji, pa tudi članke, posebej duhovnemu poglobljanju, zgodbam starejših skavtov, zabavne pripetke in še bi lahko naštevati. Sporočajo nam, da je tiskanih izvodov na zalogi le še nekaj, kljub temu pa starejše skavte obveščajo, da se lahko, če želijo svoj izvod, oglašijo pri Majdi Cibic (za tržaško pokrajino), Mauru Lebanu (za goriško pokrajino) ali pa napišejo elektronsko pismo na naslov jambor.szo@gmail.com in se tako naročijo na revijo. Digitalna verzija časopisa bo na voljo na facebook strani Slovenska zamejska skavtska organizacija, lahko pa jo prejmete tudi po emailu, če se oglasite na omenjenem naslovu. Naj tudi tiskana beseda in odzivi, ki jih bo prinesel svež Jambor, za sabo puščajo dolgotrajne sledi.

Lucija Tavčar

Obvestila

Društvo Rojanski Marijin dom vabi na ogled monodrame Vinka Möderndorferja Ničesar ne obžalujem v izvedbi igralke Metke Pavšič. Prireditev bo v rojanskem Marijinem domu v nedeljo (ul. Cordaroli 29), **11. marca, ob 17. uri**. Na ogled bo tudi razstava lesenih umetnin Franka Armanija.

Kulturna pomlad v Devinu vabi na gledališko predstavo Leto šlagerja Dramske družine SKPD F. B. Sedej iz Števerjana, ki bo v nedeljo, **11. marca, ob 17. uri** na sedežu zborov.

Pastorala za poklicanosti prireja delavnico Dragocen si v mojih očeh; potekala bo v soboto, **10. marca**, v Centru duhovnosti v Starih Miljah. Predaval bo dr. Bajzek, vodil pa g. Ogorevc; začetek **ob 14.45**, konec ob

20. uri; obvezen je prispevek za gradivo in hrano. Vabljeni mladi, kateheti, animatorji, pastoralni delavci, pa tudi odrasli verniki, ki jih tema zanima. Spokorno bogoslužje s križevim potom bo v nedeljo, **18. marca, ob 16. uri** v cerkvi Novega sv. Antona; na razpolago bo več spovednikov. Vabi Področni svet Pastoralnega središča. Duhovna obnova za višješolce bo v nedeljo, **18. marca, ob 16. uri**, v Marijanišču na Opčinah; vodil jo bo g. Metod Ogorevc.

Mesečna maša v slovenskem jeziku v domu ITIS, ul. Pascoli 31, bo v torek, **13. marca** (kot vsak drugi torek v mesecu), **ob 16.30** v cerkvi v I. Nad. (z dvigalom na oddelek Margherita, nato levo); vabita Področni svet Pastoralnega središča in Vincencijeva Konferenca.

49. zborovska revija Primorska poje Zbori so zapeli tudi na Tržaškem

Po številnih krajih Primorske v pomladnih mesecih že 49 let poteka priljubljena zborovska revija *Primorska poje*, ki povezuje moške, ženske in mešane pevske zasedbe z različnih koncev zahodnega slovenskega ozemlja. V okviru revije nastopajo zbori, ki se med seboj razlikujejo po kakovosti, ambicijah, različnih tradicijah in po kulturnem ozadju. Primorska poje je torej enkratna priložnost, da vsak zbor odpre svoja obzorja in spozna razne načine izvajanja zborovskega petja, še nepoznano literaturo in raznolikost zborovske zvrsti. Istočasno tudi krajevni publikli nudi možnost, da se sooča z zbori iz drugih krajev, kajti domače zborovske zasedbe so že povsem del našega vsakdana in jih zato dobro poznamo.

Tržaška Zveza cerkvenih pevskih zborov je že dolgo let soorganizator revije, ki jo prireja Zveza pevskih zborov Primorske, zato je le-to pripravila dva koncerta v Tržaški pokrajini. Koncert posvetnih pesmi je bil v petek, 2. marca, v Marijinem domu v ul. Risorta, kjer je svoj program predstavilo se-

dem zborovskih sestavov: ŽePZ Zarja iz Sel na Krasu, CMPZ Zvon iz Ilirske Bistrice, ŽeVS Vanda Križaj iz Orehka, MoPZ Golobar iz Bovca, MoPZ Janez Svetokriški iz Ajdovščine, MePZ Lipa iz Šempasa in tolminski MePZ Canto ergo sum. Publiko je v imenu Marijinega doma pozdravil msgr. Franc Vincina, v imenu občinske uprave pa Igor Švab. Sakralni zborovski program pa je našel svoj prostor v soboto, 3. marca, v cerkvi Marije Magdalene v Bazovici. Prisotne je nagovoril domači župnik g. Žarko Škerlj, pevski program pa je izoblikovalo pet zborov: Združeni zbor ZCPZ iz Trsta, MoPZ Duri iz Cola, DVS Primorsko iz Mačkolj, MePZ Cominuz iz Komna in doberdovski MePZ Hrast.

Revija Primorska poje potrjuje, da je zborovska glasba na katerikoli ravni že dolgo let ukoreninjena v naši zavesti, zato izzveni revija v tradiciji naše zakladnice kot neprecenljiva povezovalna nit številnih zborov, ki se na posameznih nastopih srečujejo in tkejo med seboj tesne prijateljske vezi.

Alenka Cergol

Pestra prireditev ob dnevu maternega jezika Pojmo v svojem jeziku

Dan 21. februar velja za mednarodni dan maternega jezika. V ta namen sta Tržaško esperantsko društvo in društvo Prijatelji glasbene mladine iz Trsta pripravili koncert v sklopu projekta *Sedem not za mir (Sette note per la pace)*, ki so ga poimenovali *Pojmo v svojem jeziku (Cantiamo le nostre lingue)*. Koncert je bil na sporedu v soboto, 24. februarja, v Beethovnovi dvorani na ulici Coroneo v Trstu. Na njem so nastopili zbori, ki predstavljajo vse manjšine, ki so avtohtono prisotne v mestu Trst. Zato sta se seveda predstavila tudi dva slovenska pevski zbor, in sicer Mešani cerkveni pevski zbor Sveti Jernej z Opčin in Ženski pevski zbor Ivan Grbec iz Škedenja.

Poleg njih so nastopili še: pevski zbor... E noi cantemo..., grški pevski zbor Messogios, srbski mladinski pevski zbor sv. Spiridiona,

kulturno društvo Friderich Schiller in madžarska skupnost.

Prvi so se predstavili... E noi cantemo..., ki so zapeli nekaj pesmi v tržaškem narečju. Sledil je nastop predstavnikov nemške skupnosti iz Schillerjevega krožka Schillerkulturverein, ki so igrali na harmoniko in brali Schillerje-

vo poezijo.

Nato je nastopil Mešani cerkveni pevski zbor Sveti Jernej z Opčin. Predstavil se je s tremi ljudskimi

skladbami v priredbi Brede Šček in Ubalda Vrabca, torej s slovenskimi skladatelji, ki so živeli in delovali na Tržaškem.

Sledil je nastop zbora grške skupnosti Messogios, ki je zapel nekaj ljudskih pesmi v grškem jeziku. Srbsko skupnost je predstavljala Mladinski pevski zbor sv. Spiridiona, madžarsko skupnost pa je zastopala Krisztina Boldizsar, ki je v madžarščini prebrala madžarsko pesem o Donavi *A Duna valomasa* Andreja Adyja, sledil je

prevod v italijanščini, ki ga je prebral prevajalec Roberto Ruspaniti. Prijeten večer je sklenil Ženski

pevski zbor Ivan Grbec iz Škedenja, ki se je predstavil s slovensko ljudsko pesmijo, s pesmijo v piranskem narečju in za konec še s pesmijo v esperantu.

Spored sta povezovala Edvige Ackermann in Bruno Cavicchioli. Ackermannova je poudarila, da je materni jezik tisti, ki je zelo pomemben, saj nam daje pečat. Projekt so naslovili *Sedem not za mir*, zato da bi bil materni jezik tisti, ki bi dajal mir. Cavicchioli je izpostavil, da je tržaško narečje v bistvu lokalni esperanto, ker vsebuje besede iz vseh jezikov, ki so avtohtono prisotni na tržaškem ozemlju. V vsak dirigent je po nastopu svojega zbora tudi pozdravil in spregovoril nekaj besed v svojem jeziku, tako da lahko res rečemo, da je bil večer mednaroden.

Prireditev je bila zelo zanimiva. V času, ko prihaja do vedno večjih nestrpnosti med narodi, so takšne pobude še predvsem dobrodošle, ker z njimi dokazujemo, da lahko složno živimo drug ob drugem, tudi če govorimo v različnih jezikih in pripadamo različnim narodnim skupnostim.

Urška Petarosa

Boljunec / Slovesna sv. maša Odhajajočemu župniku Palfiju v zahvalo

Foto Albert Tul

V nedeljo, 18. februarja, se je vsa vaška skupnost v Boljuncu s slovesno sv. mašo poslovila od domačega župnika Mihaela Palfija, ki je skrbel poleg boljunske tudi za dolinsko župnijo. Vestno in z veseljem je opravljal božjo službo, a prišel je čas odhoda. Ob tej priložnosti je škofov vi-

kar za slovenske vernike Anton Bedenčič predstavil dr. Jožeta Bajzeka, salezijanca iz openske župnije, ki je odslej v službi tudi v Boljuncu. Sv. maši je sledilo družabno srečanje v Mladinskem domu; cerkvene pevke so tu pripravile krašji nastop s petjem Marijinih pesmi.

Albert Tul

Končali so se Beneški kulturni dnevi Zanimiva razstava o preteklih časih

Pred kratkim so se končali Beneški kulturni dnevi, ki potekajo pod imenom *Skupni slovenski kulturni prostor*, prireajo pa jih, v februarju, v Posočju in Benečiji Inštitut za slovensko kulturo v Špetru, KD Ivan Trinko, Občina Kobarid, Fundacija Poti miru, JSKD OI Tolmin in Društvo Stol. V prostorih Beneške galerije (SMO) so predstavili zanimivo razstavo *Vas Potoki v Arhivu Slovenskega etnografskega muzeja*. O razstavi sta poleg predsednika fundacije Poti miru, Zdravka Likarja, spregovorila

predsednik ISK Giorgio Banchig ter avtor in pubudnik postavitve same, Ivo Lavrenčič. Ta je o razstavi, ki tokrat gostuje v Benečiji in je skozi vse leto na ogled v vasi Potoki na Kobarškem, povedal marsikaj zanimivega. Fotografije, ki si jih te dni lahko ogledamo v SMO, so v petdesetih letih prejšnjega stoletja zbrali raziskovalci Slovenskega etnografskega muzeja. Pripovedujejo o preteklem življenju ob vzhodu Stola, zanimiva je serija, posvečena spravi sena, ki so ga domačini v tistih časih še kosili na strmih in skoraj nedostopnih

Zdravko Likar

pobočjih Stola. Živa dokumentacija o tem, kako so živeli neutrudni, skromni in delavni krajanji v dobi, ko so si lahko privoščili le krožnik polente in sira, pomanjkanje medijev in televizije pa je bilo morda zagotovilo za veselje in povezanost. Razstava prča tudi o tesni vezi med

Giorgio Banchig

Posočjem in Benečijo; na eni izmed slik je tudi domačinka, Pepa, ki se je pod Stol poročila iz Gorenjega Mersina. Izredno zanimiva so

pričevanja o staroverstvu. Lavrenčič in Banchig sta v tem okviru nekaj povedala še o Belinovi glavi, ki je skupaj z razstavo na ogled v Špetru, ter o staroverskih šegah na Kobarškem. Časčenje malikov iz narave so preganjali in pozneje tudi nasilno prepovedali čedajski menihi. Ob koncu predstavitve sta članici gledališke skupine Trenin Eda in Danjela prebrali nekaj pesmi, ki jih je spisal avtor razstave Ivo Lavrečič. Zbor Rečan - Aldo Klodič pa je za konec zapel niz pesmi iz svojega repertoarja.

V petek se je prireditev *Beneški dnevi* nadaljevala v Kobaridu, na sedežu Fundacije Poti miru, kjer so domačini in gostje iz Nediških dolin lahko prisostvovali odprtju fotografske razstave o temi vojaških kostnic v prvi svetovni vojni Luca Laureatija. Sledile so predstavitve novega dokumentarno risanege filma Cosima Miorellija na tekst Giorgia Banchiga o preboju pri Kobaridu, knjige o delu in življenju Viljena Černa in letošnjega Trinkovega Koledarja s priložni Prvi akordi - 40 let šole GM v Špetru.

s. p.

Katja Ferletič

TAKI SMO (30)

S papirja na digitalno tehnologijo in na splet Tudi moja otroka imata rada risanke. Če bi jima dovolila, bi se cele popoldneve valila po kavču (ne znata mirno sedeti!) in buljila v pisani ekran. Najprej obljudita, da bosta pridna in vse ubogala, če jima televizijo vključim, se pa zlasta, ker vsak hoče izbrati nekaj, kar drugemu ni všeč. Res ne gledata dosti risank, čas pred televizijo pa se včasih magično nategne, ko sta tata in mama močno utrujena in stresirana. Ko sem bila jaz otrok, v osemdesetih letih prejšnjega stoletja, so nam bile namenjene popoldanske oddaje: na državni televiziji sta bili Big! in Sollettico, na Berlusconijevih postajah Fininvest pa izredno priljubljeni oddaji Bim Bum Bam in Ciao Ciao. Vsak od nas je imel svoje heroje. Dečki so najraje gledali Mazingo in Goldrakeja, jaz pa sem s prijateljicami spremljala zgodbe Candy Candy, Georgie in Lady Oscar. V 90. letih je nad vsemi prevladovala magična junakinja Sailor Moon, kasneje

smo jih najprej gledali v kinodvoranah, potem pa na domačem kavču pod oedejo na videokasetah, ki smo si jih izposojali. Te risanke so čudovite, brezčasne, tudi moji otroci uživajo ob gledanju obrtniško izdelanih animacij - veliko število zaporednih listov je ustvarilo "animirani učinek" in naši ljubljani junaki so zaživeli.

Šestdeset let po Sneguljčici je prišlo do prelomnice: novo filmsko podjetje Pixar, specializirano v računalniško izdelani animaciji, je ustvarilo prvo dolgotrajno risanko - Toy Story. Z uporabljanjem tehnologije CGI (computer-generated imagery) in 3D grafike je piksel zamenjal svinčnik, računalnik pa papir. Leta 2001 je animirani film Shrek (filmskega podjetja DreamWorks) zmagal prvi oskar za najboljši animirani film: iz prvih "obrnitiško izdelanih" animacij se je, kot za film, razvila prava industrija. Tudi danes veliko manjših podjetij zelo hitro raste v tem sektorju: v Italiji si je podjetje Rainbow s svojo risanko Winx ustvarilo pravo blagovno znamko, ki jo poznajo v 130 državah in ki mu prinaša več kot 50 milijonov evrov letnega dobička. Prihodki so se znatno povečali ob nastopu digitalizacije, torej v trenutku, ko je navadne televizijske programe zamenjal internet in imajo otroci kadarkoli na izbiro stotine različnih zgodb in junakov.

so iz Amerike pripotovale k nam Ninja Turtles, z Japonskega pa Power Rangers. Moja generacija je gledala povsem drugačne risanke od današnjih. Zgodbe naših junakov so se razvijale in se dopolnjevale v vsaki epizodi. Spominjam se, da so zelo pogosto imeli glavni liki v "mojih" risankah nesrečno življenje, bili so revni in največkrat sirote. Prepričana sem bila, da se je v svetu moralo kaj hudega zgoditi, saj sem se čudila, da je lahko toliko otrok izgubilo starše in da živi v sirotišnicah. Misel, da za vse te malčke skrbi Cristina D'Avena, čudovita pevka, ki je posodila glas za vse začetne pesmi v risankah, me je tolažila.

Danes, v času digitalizacije, imajo otroci na voljo različne tematske kanale, ki 24 ur na 24 predvajajo samo risanke in filme za najmlajše. Državne televizijske postaje ne nudijo več popoldanskih otroških progamov, saj verjetno oglaševanje igrač in šolskih pripomočkov ne prinaša več velikih dohodkov, naši otroci pa so vajeni imeti vse, kar hočejo, hitro in kadarkoli. Od prvih risank in animiranih filmov, ki so nastali v začetku 20. stoletja, ko je filmska industrija pričela eksperimentirati tehnike animacije, so se stvari bistveno spremenile. Leta 1908 je Francoz Emil Cohl ustvaril prvo risanko, tako da je posnel več podob, narisanih na tablico. Kasneje, leta 1937, je Walter Elias Disney naredil prvi dolgotrajni film - Sneguljčico, ki so ga gledalci takoj lepo sprejeli in postal je komercialna uspešnica. Nastopil je čas za "klasike Disney" - dolge, risane filme, ki

Občutek imam, da ob novih tehnološko naprednih tehnikah izdelave in predvajanja imajo risanke danes tudi drugačno poslanstvo oz. ne prikazujejo samo dogodivščin glavnih junakov, katerih zgodba se ne razvija več v vsaki novi epizodi, ampak ima vsaka risanka posebej neki didaktični namen. Verjetno so se avtorji, ki pišejo posamezne zgodbe, zavedali, da veliko otrok preživlja cele popoldneve pred televizijo, da jim starši dovolijo marsikaj z izgovorom, "saj so samo otroci", in zato da bi lahko čas pred ekranom bolje izkoristili, hočejo z risankami učiti otroke brati in računati, kot tudi lepega vedenja.

Ob listanju časopisov in brskanju po spletu nam letim večkrat na zapise, ki nas opozarjajo na nevarnost televizije za naše malčke. Tudi jaz se dobro zavedam, da največkrat televizija ne nudi nikakršne stimulacije, kot na primer otroško igrišče, in svojih otrok ne puščam samih pred televizijskim ekranom, gotovo ne več ur na dan. Popoldne ali zvečer pa, ko smo utrujeni, se udobno stisnemo pod oedejo na kavč in izbiramo med klasičnim filmom Disney iz časov, ko sta bila mama in tata majhna (torej iz "predpotopne dobe"), in npr. novo dogodivščino računalniško izdelanih kužkov, ki bodo spet rešili svoje mesto pred napadom neukrotljivih žabic, ali pa male deklice Heidi, ki je s tehnologijo 3D izgubila svojo okroglo, otroško postavo in je zdaj primerna za modni defile. Priznati moram, da žal največkrat zmagajo Heidi in govoreči kužki ...

PRIMORSKI PRIIMKI (64)

LOZAR

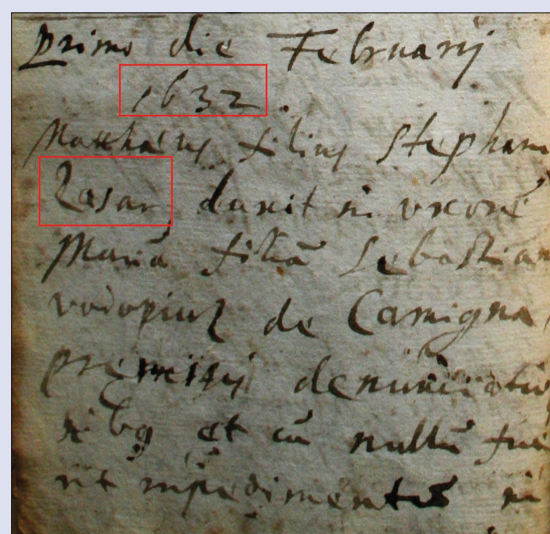
Priimek Lozar je izvorno vrtovinški priimek. Prvazprav nič čudnega, saj sta izvorno bese di Vrtovin in Lozar tudi pomensko povezani.

Lozar izvira iz besede LOZA. Gre za dva pomena. V leposlovju najdemo lozo kot gozd: temna loza, gluha loza. V stari slovenščini pa je beseda pomenila tudi trto. Na enak način je nastalo tudi ime vasi Lozice pri Podnanosu (Šembidu), kjer je Stanko Premrl zložil slovensko himno. Na podoben način so nastali tudi hrvaški priimki Lozan, Lozančič, Lozica, Lozina, Lozinjak, Lozovina, Lozušič. Hrvaški priimek Lozar je iz okolice Zapršiča, v Sloveniji pa živi 80 Lozarjev.

Med slovenskimi priimki bi lahko podobnost iskali s priimkom Lozer. Ali Trtnik. Možna je tudi povezava s priimkom Lazer in Ložar, saj se je gospodar gradu Belnek pri Moravčah po nemško podpisal kot Laser, v glagolici kot Lozar, v cirilici pa Ložar. V prvih matičnih knjigah v 17. stol. je več različnih priimka: Losar, Losari, Loser,

Trte na prisojnih pobočjih Vipavske so dale ime vrtovinškemu priimku Lozar.

Prva omemba priimka v matičnih knjigah je iz leta 1632. Takrat se je Matevž Lozar (Matheus Losar), sin Štefana, poročil z Marijo Vodopivec (Maria Vodopizuz) iz Kamenj. Zanimivo, da sta oba priimka povezana z vinom - tudi Vodopivec je nastal zaradi ljudi, ki so imeli radi vino, a so dobili hudomušen vzdevek Vodopivec.

Lossar, Lossarn, Losser, Lozar. Ženska oblika priimka, ki je danes že velika redkost, čeprav jo pravila dovoljujejo, pa je Lozarica ali Lozarca. Pred 1700 so to zapisali takole: Losarza, Losarze, Losarza, Loserza, Lossarza, Loserza, Lozara, Lozarca.

Danes je priimek v Sloveniji med 1000 najpogostejšimi. Z njim se podpisuje 368 ljudi, na Goriškem pa 175. Število se je v zadnjih letih zelo zmanjšalo. V ZDA živi 271 Lozarjev, v Nemčiji 168, Španiji 167, Italiji 101 in Argentini 75. Verjetno si niso vsi v sorodu, saj najdemo 19 Lozarjev tudi v Indoneziji, kar pomeni, da niso vsi Lozarji slovenskega porekla.

Najstarejši Lozarji, ki jih poznamo, so se rodili v Vrtovinu konec 16. stoletja: Miha Lozar

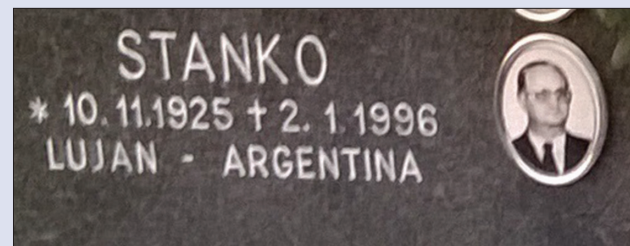
(ok. 1575), Lovrenc Lozar (ok. 1575), Štefan Lozar (ok. 1580), Matija Lozar (ok. 1590) in Gregor Lozar (ok. 1595).

Rodu tegale sledimo vse do danes. Gregor, pra-pra-pra-pra-pra-pra-praded moje malenkosti, je imel tri sinove, ki so ostali v domačem kraju. Žal so podatki v matičnih knjigah v tistem obdobju pomankljivo ohranjeni in je kljub rekonstrukciji vseh

družin v vasi nemogoče ugotoviti vse sorodstvene povezave. Temu sicer lahko rečemo sladki križ, sladko breme, saj ima velika večina slovenskih krajev precej slabše ohranjene matične knjige. Rodoslovci si takih težav zato kvečjemu želijo. Vrtovin ima tudi v okviru župnije

Kamnje veliko boljše ohranjene vire kot vse druge vasi. Najstarejša matična knjiga namreč ni ohranjena v celoti, ohranjeni pa so vpisi krstov in porok v Vrtovinu.

Med znanimi osebnostmi s tem priimkom je redovnik, misijonar in pesnik iz Skrilj Stanislav Lozar (1925-1996). Stanko Lozarjev je že kot otrok vstopil v red šolskih bratov maristov. Najprej je bil v Turinu, nato je študiral v Parizu. Večino življenja je preživel v Argentini, kamor je kot misijonar prispel z ladjo iz Marseillesa leta 1947. Pri vpisu njegovih podatkov so mu v Buenos Airesu ime napisali Stanilas, kot kraj rojstva pa Sorilla. Z redovnim imenom Francisco je deloval v različnih krajih in vodil institucije maristov. Pokopan je v Lujanu v Argentini. Rad se je vračal na obisk domov in domačemu kraju posvetil tudi pesem z verzom "Oh, ti, domovina, prelepa si res, kdor tebe pozabi, ni vreden nebes"! Njegov rod izhaja iz Vrtovin in mu sledimo tja do leta 1700. Takrat je bil rojen Pavel, ki je imel sina Andreja, Andrej Gregorja, Gregor Franca, Franc Franca, Franc Martina in Martin Jožefa. Jožef se je preselil v Skrilje, se poročil s Stomažanko Marjeto Bratina (Fjerštovo), ki mu je rodila sedem otrok. Najstarejši je postal misijonar in pe-

Stanka Lozarja so k večnemu počitku položili onkraj ekvatorja, v argentinskem Lujanu. Na domačem pokopališču v Skriljah pa je spominski napis.

snik. Med znanimi imeni je tu še Branko Lozar, likovni pedagog in slikar, rojen v Oseku (1931), ki je nedavno upodabljal znamenite rokovnjače.

Tino Mamič

Obisk papeža bi ugodno vplival tudi na potek sprave v slovenskem narodu

Tudi razprave o primernosti različnih volilnih sistemov

Sodeč po prepričanju mnogih spremljevalcev tistega, kar se dogaja v Sloveniji, je bil najbolj pomemben in aktualen dogodek v preteklih dneh obisk slovenskih škofov v Vatikanu. Odzvali so se na povabilo papeža Frančiška in njegovih sodelavcev, saj morajo po navadi, ki jo je v sedanji obliki določil papež Pij X. leta 1009, vsakih nekaj let obiskati Rim, priti na obisk h grobovom apostolov Petra in Pavla ter podati poročilo o verskem stanju v svojih škofijah. Od tod tudi naziv obiska, *Ad limina Apostolorum*, kar pomeni h grobu apostolov. Škofje so svoja v italijanski jezik prevedena poročila, ki vsebujejo različne vidike življenja Cerkve na Slovenskem, skupaj z obsežnimi vprašanji, poslali v Rim že v začetku leta. Med obiskom so imeli tudi pogovore v različnih organih vatikanske kurije. Škofom je pri pripravljanju poročil in glede drugih vprašanj, ki so zadevali obisk, pomagal oziroma svetoval apostolski nuncij v Sloveniji Juliusz Janusz, ki je v intervjuju za tednik Družina povedal, "da rimska Cerkev od slovenskih škofov pričakuje iskrene informacije". Osrednji dogodek obiska naših škofov v okviru *Ad limina Apostolorum* je bilo srečanje s papežem Frančiškom, v četrtek, 1. marca. Škofje so se pridružili svetemu očetu pri jutranji sveti maši, ki je bila v kapeli Doma sv. Marte, potem pa je sledil temeljit in izčrpen pogovor o stanju vere

in Cerkve v Sloveniji. Papeža je z najpomembnejšimi izzivi, s katerimi se naši škofje soočajo pri svojem delu, seznanil ljubljanski nadškof, metropolit in predsednik Slovenske škofovske konference, msgr. Stanislav Zore. Teme so bile nerešena vprašanja med Cerkvijo in državo, pomanjkanje duhovnih poklicev, izzivi dela z mladimi, podpora družinam in krščanskim zakoncem, pa tudi sprava v Sloveniji. Slovenski škofje so papežu tudi predstavili delo Cerkve na karitativnem področju ter na področju vzgoje in izobraževanja.

Ddr. Igor Grdina

Posebej so poudarili prizadevanja Cerkve, ki se zavzema za pravico staršev, da svoje otroke vzgajajo v skladu s svojo vero in prepričan-

jem. Sveti oče je odgovoril na vse navedbe, dileme in tudi vprašanja Stanislava Zoreta in drugih škofov, jih ocenjeval in komentiral. Vse se je dogajalo v zelo prisrčnem in sproščnem vzdušju.

Škofje so v imenu vseh slovenskih duhovnikov, redovnic in redovnikov ter vernikov svetega očeta povabili na pastoralni obisk v Slovenijo. Papež je izrekel pripravljenost za obisk, a časa zanj tokrat še niso navedli. Po prepričanju naših škofov bi obisk papeža Frančiška okrepil vero v Sloveniji, pozitivno pa bi vplival tudi na potek sprave v slovenskem narodu. Sicer pa je, dodajam, tudi sedanji obisk škofov v Vatikanu oziroma pri svetem očetu spodbudil in povečal samozavest vernih ljudi v Sloveniji.

Na laičnem območju pa je čedalje več dokazov, da se v Sloveniji povečujejo napetosti v politiki, kar naj bi bilo povezano z bližnjimi parlamentarnimi volitvami. Gre tudi za prispevke različnih avtorjev v množičnih javnih občilih. Igor Grdina je v članku, objavljenem v časniku Slovenski čas, ki je časopis za družino in kulturo, naštel organizacije in ustanove, "ki si prizadevajo zatreti vse, kar je

Milan Gregorič

slovenskega in krščanskega", in zapisal, "In mi? Kaj naj? Dovolj je dovolj, preveč je pa preveč. Pahnili so nas na rob pameti. Čas je, da se ne pustimo več motiti onim, ki imajo le raven, nad katero ne morejo. Mi pa imamo takšno, pod katero se ne spuščamo. Zmeraj povejmo, kar je treba. Vedno naredimo, kar moremo. In ne učimo se od zla". Bogdan Vidmar pa je v istem časniku v daljšem članku menil, "da kristjani svojega glasu na volitvah, če spoštujemo svoje dostojanstvo, ne bi smeli dati strankam, ki nasprotujejo krščanskim načelom, in strankam, ki se hvalijo s pomočjo lažnih novic". Publicist Milan Gregorič je v tedniku Demokracija v daljšem komentarju z naslovom *Vrnimo ljudem upanje* menil, "da je demokratični nabojslovenske politične pomladi še živ, in ta potencial je treba znova aktivirati. Ljudje so utrujeni od vladavine zatohle slovenske levičarske elite". Dr. France Cukjati, predsednik velike civilno-

družbene organizacije, Zbor za republiko, poudarja, "da se je ob osamosvojitvi Slovenije zazdelo, da je 'vse mogoče', danes, skoraj trideset let pozneje, pa prevladuje občutek, da 'se ne da nič narediti'. To je grozljiv občutek nemoči. Slišati je celo pridušeno misel: S krvjo so se povzpeli, s krvjo bodo zrušeni!"

V Sloveniji v predvolilnem obdobju v nekaterih političnih in pravnih okoljih ponovno razpravljajo o pomankljivostih ali prednostih proporcionalnega volilnega sistema, ki je veljavna, in večinskega volilnega sistema. Po veljavni ureditvi bo v vsakem volilnem okraju toliko kandidatov, kolikor strank bo nastopilo na volitvah. Povprečen volivec si bo nemara zapomnil le nekaj najbolj znanih obrazov predsednikov strank. V proporcionalnem volilnem sistemu se namreč voli samo politična stranka oziroma njen predsednik, ne pa konkreten človek, ki bo dejansko za-

stopal prebivalce svojega volilnega okraja. Glasovi z volitev se razpršijo, po volitvah pa jih združujejo v koalicije, ki naj bi prevzele upravljanje države. Ob taki ureditvi volilnega sistema in njegovih pravil pa stranke politične levice in vse majhne stranke ne kažejo nobenega zanimanja in pripravljenosti za uvedbo večinskega volilnega sistema. Ta bi namreč v drugem krogu ponudil volivcem posameznega volilnega okraja samo dva znana domača kandidata. Pri dveh kandidatih pa volivci že lahko ugotovijo, kdo od njih zasluži večje zaupanje, in tega izvolijo za poslanca. Kot spodbudno novico navajam, da se je v Slovenijo v obdobju od osamosvojitve dalje vrnilo okoli 500 rojakov iz raznih tujih držav. Med njimi so tudi skoraj vsi iz znane družine Fink, ki je predstavljala enega od najpomembnejših stebrov slovenske narodne skupnosti v Argentini. Med njimi je tudi prof. dr. Andrej Fink, ki je postal univerzitetni učitelj na Katoliškem inštitutu, Fakulteti za poslovne vede, v Ljubljani. Pojasnjuje, "da nekdo ni bilo možnosti, da bi on, tak, kot je, živel v svoji domovini Sloveniji. Zdaj pa sta skupaj z ženo tu in je vesel, da je tako".

Martijan Drobež

Ob devetletnici Hude Jame je čas za ureditev grobišča

Ob devetletnici odkritja množičnega grobišča v opuščnem rudniku v Hudi Jami je komisija vlade za reševanje vprašanj prikritih grobišč sprejela izhodišča za ureditev groba na Dobravi in rova sv. Barbare kot trajnega kraja spomina. "Grobišče naj postane del ekumujeja Občine Laško, nekdanja kostnica pa naj postane soba spomina", je dejal Jože Dežman.

"Vsako leto smo ob različnih spominskih prireditvah skušali ovenotiti trenutno stanje. Spraševali smo se, kdaj bodo vendar vse žrtve izkopane, kdaj bodo dostojno pokopane. Danes se sprašujemo, kako urediti njihov grob na pokopališču Dobrava, kako urediti rov svete Barbare, da bo dostopen javnosti kot trajen kraj spomina", je za STA povedal predsednik komisije Dežman.

Za devetletnico je komisija po njegovih besedah sprejela izhodišča za ureditev omenjene tematike. Tako predlagajo, da se grobišče v rovu svete Barbare vključi v projekt ekumujeja Občine Laško. To je za STA potrdil tudi vodja oddelka za gospodarske dejavnosti na občini Andrej Flis. Kot je dejal, na občini poteka idejna zasnova dediščinskega centra, ki jo pripravlja zunanji strokovnjak oz. etnolog in zgodovinar Jože Hudales.

"Konec idejne zasnove, ki jo financira občina Laško, je predviden v začetku maja. Kasneje pa se bomo prijaviili na razpise, ki bodo namenjeni za sofinanciranje ureditev takšnih muzejev. Vrednost projekta še ni znana", je pojasnil Flis. Poleg te ureditve komisija po Dežmanovih navedbah predlaga, da se na mesto dosedanje rudniške zgradbe na desni strani kapelice zgradi recepcijski objekt, prostor od kapelice do vhoda v rov pa naj ostane nedotaknjen oz. brez gradbenih posegov. Vhodni rov, odcep levo in nekdanja kostnica pa naj bodo namenjeni predstavitvi zločina s fotografijami, je dejal Dežman in dodal, da si želijo v nekdanji kostnici videti sobo spomina na žrtve. V rovu rudnika v Hudi Jami pri Laškem so marca leta 2009 našli prikrito množično grobišče žrtev poveljnih pobojev, okoli 800 so jih odkopali in shranili v plastične zabojčke v kostnici. Nato se je zadeva za nekaj let ustavila, po sprejemu zakona o prikritih grobiščih in dostojnem pokopu žrtev leta 2015 pa so se stvari premaknile naprej. Posmrtno ostanke iz začasne kostnice v Hudi Jami so namreč oktobra lani dokončno prenesli in pokopali na pokopališču v spominskem parku Dobrava v Mariboru. Skladno s pravili forenzične stroke so shranili vzorce za morebitno naknadno DNK analizo. V rovu rudnika so pri prvem izkopu našli 769 žrtev, v letu 2016 pa 647 oziroma skupaj 1416 žrtev.

Na Gradu Kromberk

Grajske harmonije s klavirskim triom Faganel

Sedmo sezono *Grajskih harmonij* je Kulturni dom Nova Gorica začel s koncertom, ki so ga oblikovali violinist Žiga Faganel, violončelistka Alja Mandič Faganel in pianistka Mariko Sudo. Na enem najhladnejših dni v letošnji zimi na Gorškem je tako na Gradu Kromberk debitiral novoustanovljen klavirski trio Faganel in nas ogrel z veliko romantične glasbe, polne podhrtevaajočih občutkov topllega optimizma, kar se je najlepše izrazilo v klavirskem triu v B-duru Franza Schuberta. Trio je imel pred tem neuraden nastop v Piranu, sicer pa se je javnosti prvič predstavil v Kromberku, kar je bilo prijetno naključje, saj je dedek Žige Faganela prihajal iz Črniča in goji do tega dela Slovenije posebno afiniteto. Trio so nadeli ime Faganel, ker sta Alja in Žiga poročena in nosita isti priimek. Z Mariko Sudo, ki je po rodu pol

Japonka in pol Nemka, so se spoznali prejšnje poletje. Ljubezen do komorne glasbe jih je povezala. Po furlansko faganel pa pomeni tudi ptica pevka in se tako

mislih. Takoj so pokazali natančnost in ubranost. V nadaljevanju pri izvedbi Schubertovega klavirskega tria pa so se izrazili s predanostjo, srčnostjo in dobro igro.

Foto Matej Vidmar

dotatno navezuje na glasbo. Na programu sta bila poleg Schubertovega tria še klavirski trio št. 1 v c-molu, op. 8, Dmitrija Šostakoviča in klavirski kvintet in A-duru, op. 81, Antonina Dvoraka. Šostakovičev Trio, ki je zaz-

venel uvodoma, so glasbeniki zaigrali v enem dihu, z veliko domišljije in razgibano v prepletajočih interpretativnih zaigrah. Glasbeniki so nastopili z lepim tonom in dobro uigrani. Predstavili so se kot umetniško dovršena zasedba, ki ji komorno muziciranje ne predstavlja samo velik ustvarjalni izziv, ampak tudi prostor, kjer se lahko interpretacijam predaja z vso svobodo. To pa se je odražalo v glasbi, ki jo je označila velika mera inovativnosti. Predvsem pa sta stopali v ospredje preciznost in jedrnatost, ki je vse izvedbe odela v sofisticirano elegantnost.

Metka Sulič

NA BOŽJO POT ŠE MALO NAKROG (3)

Mariza Perat

Ubogi Indijanec se je vrغل pred njo na tla in ji v zadregi potožil svojo skrb in bolečino, Gospa pa mu je dobrohotno odvrnila, naj zaupa v njeno pomoč in v njeno varstvo:

"Mar nisem tvoja Mati, ki skrbi zate? Zakaj se torej žalostiš? Tudi za svojega strica ne bodi v skrbeh! Vedi, da je že zdrav!"

Kot se je pozneje izkazalo, je Juan Bernardino prav v tistem času popolnoma ozdravel. Izjavil je tudi, da se je Marija takrat prikazala tudi njemu, kar je potrdil tudi pred škofom.

Juan Diego je zdaj Sveti Devici ponovil, da škof želi

Podoba Guadalupske Device

znamenje, ki bi dokazalo resničnost njenega prikazanja. Gospa je tedaj Juanu Diegu naročila, naj se povzpne vrh griča in natrga cvetje, ki tam raste. Po veže naj ga v šopke, te pa naj prinese njej.

Čeprav Juan Diego ni mogel razumeti, kako naj bi sredi zime našel cvetje, in to na kraju, kjer sta rasla le trnje in osat, se je ubogljivo odpravil na grič. Tu pa ga je čakalo presenečenje: zagledal je čudovito lepo cvetje, vseh barv in oblik. Z velikim veseljem ga je natrgal, povezal v šopke, te pa odnesel Gospe, ki jih je dala v tilmo, neke vrste ogrinjalo, Juana Diega, in rekla:

"To cvetje naj škofu dokaže resničnost mojega sporočila in mojo voljo, katero mora izpolniti. Strogo pa ti naročam, da cvetje pokaže samo škofu in nikomur drugemu!"

Juan Diego je veselo odhitel v mesto in stopil v škofovo palačo. Poročila izrecno poudarjajo, da je tu čakal "s sklonjeno glavo, v znamenje popolne podrejenosti".

Škofovi služabniki pa so medtem silili vanj, naj jim pokaže, kaj nosi v tilmi. Ker niso nehali in ker se je Juan Diego bal, da ga bodo začeli suvati in pretepali, je tilmo nekoliko odgrnil. Ob pogledu na čudovito cvetje so služabniki onemeli. Skušali so ga prijeti, toda cvetje se je vsakokrat kot prilepilo na tilmo. Zdelo se je, da je prišlo oziroma naslikano.

Služabniki so stekli k škofu in mu hiteli pripovedovati, kaj so doživeli. Škof se je zamislil, nato pa velel, naj Juana Diega privedejo predenj.

Juan Diego je pred škofom razgrnil svoj plašč. Cvetje se je vsulo na tla, na tilmi pa se je prikazala podoba nebeške Gospe, prav tiste, ki jo je Juan Diego videl na griču Tepeyac. Tedaj je škof v globoki ganjenosti pokleknil in z njim vsi, ki so bili ob njem. Bil je 12. december 1531.

Tu je treba omeniti, da po gregorijanskem koledarju 12. december odgovarja današnjemu 22. decembru, torej dnevu, ko nastopi zimski sončni obrat in sonce na severni polobli spet začne zmagovati. Azteki, ki so o sebi trdili, da so "Otroci Sonca", so to sprejeli kot njim še posebno naklonjeno znamenje, saj je to bilo povsem v skladu z njihovo kulturo. Njihovo veselje ob potrditvi resničnosti Marijinega prikazovanja je bilo nepopisno. Božja Mati se je prikazala enemu iz njihovega rodu in govorila z njim v njihovem jeziku. Ob Božji Materi so tako Azteki spet zaznali ovrednotenje svojega ljudstva, svojega jezika in s tem znova našli svojo istovetnost.

ODZIV CERKVE IN ČASČENJE GUADALUPSKE GOSPE

Španski misijonarji so bili v zvezi z dogodki v Guadalupe zadržani. O njih so pisali samo toliko, kolikor jim je to služilo pri oznanjevanju evangelija. Vsekakor je bilo tudi to zelo pomembno, saj so kot sodobniki s tem izpričali verodostojnost guadalupskih dogodkov.

Škof Zumarraga je Juanovo tilmo s podobo Svete Device takoj odnesel v svojo kapelo. Toda ko so ljudje izvedeli, da se je v tilmo ubogega Indijanca čudežno vtisnila Marijina podoba, so v trumah začeli prihajati v škofovo kapelo. Škof je zato odredil, naj tilmo odnesejo v katedralo, da je lahko vse ljudstvo imelo priložnost počastiti Sveto Devico.

Že čez dva tedna je bila na kraju prikazovanj postavljena skromna kapela. V slovesni procesiji, ki so se je udeležili vsi mestni duhovniki, predstavniki mestne oblasti, indijanski odličniki in ogromno ljudstva, ki je prišlo tudi iz drugih krajev, so frančiškani dne 26. decembra 1531 Milostno podobo iz katedrale prenesli na grič Tepeyac. Tega dne se je zgodil tudi prvi čudež. Eden izmed domačinov je nehote preveč napel lok, ki ga je držal v roki. Puščica je predrila grlo enemu izmed prisotnih Indijancev. Bil je na mestu mrtvev. Odnesli so ga pred podobo Svete Device, njegovih sorodniki pa so jo prosili, naj ga obudi k življenju, kar se je tudi zgodilo.

Ob kapelici so kmalu postavili leseno kočjo, kamor se je vselil videc Juan Diego in tu skrbel za cerkvi-

/ dalje

Katedrala v mestu Mexico leta 1531

Odločilno vlogo pri razvoju SPD je imel Jakob Aljaž

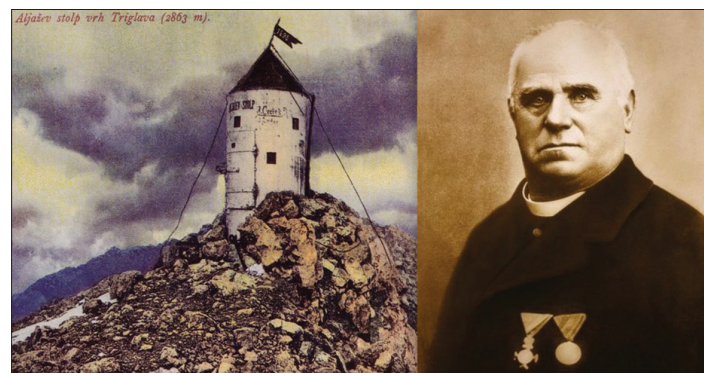
Obletnica organiziranega planinstva na Slovenskem

Letos mineva 240 let od prvega vzpona na najvišjo goro Slovenije, Triglav, ki je tudi eden najmočnejših narodnih simbolov Slovencev, ne glede na današnje državne meje. Obenem je letos organizirano slovensko planinstvo staro častljivih 125 let. Takrat je bilo ustanovljeno Slovensko planinsko društvo, ki ga uradno štejejo za predhodnika današnje Planinske zveze Slovenije (PZS). Ta združuje kar 290 planinskih društev in klubov, ki skupaj imajo več kot 57.000 članov, od katerih so nekateri tudi iz drugih držav. To je najbolj množična prostovoljna športna organizacija v Sloveniji.

Dne 27. februarja je minilo 125 let, odkar je bil 1. 1893 prvi občni zbor Slovenskega planinskega društva, predhodnika Planinske zveze Slovenije. Spomin na eno od znanih pobud sega na najvišji vrh Karavank, dvatisočak Stol, sredi poletja 1892, kjer so "trije mladi narodni hribolazci trdno sklenili, da ne odnehajo, dokler se ne ustanovi slovensko planinsko društvo". V počastitev 125-letnice organiziranega planinstva v Sloveniji so 27. februarja pri spominski plošči na procelju blagovnice Nama, kjer je bilo na isti dan leta 1893 ustanovljeno Slovensko planinsko društvo, položili cvetje v poklon zanesenjakom, ki so se pogumno javno izpostavljali vse do njegove ustanovitve in tudi potem, da so zdržali pritiske za dejansko uredništvo v gorah. Slavnostni zgodovinski pregled slovenskega planinstva je ob jubileju pripravil dr. Peter Mikša. Kot profesor zgodovine na ljubljanski filozofski fakulteti, alpinist in inštruktor športnega plezanja ter dejavni član v društvu je pokazal prave kompetence za to zahtevno zgodovinsko obeležje.

Ob tem pa se je prijetno spomniti, da je letos 122-letnica Soške podružnice SPD oz. uradno ustanovljenega posoškega planinstva. Njegovo ilegalno glasilo *PK Krpelj* predstavlja nepretrgano navezo planinstva v Posočju in je začelo izhajati malo kasneje, kot je bila ustanovljena podružnica, ter izhaja še danes pri PD v Tolminu.

Duhovniki so osveščali tudi v prid

ustanovitvi slovenskega planinstva

Ko se je konec 60. let 19. stoletja v Srednji vasi v Bohinju zbrala skupina planinskih navdušencev s kaplanom Ivanom Žanom na čelu, so začeli najprej urejati poti na Triglav in tudi v ta namen pod njim zgradili zavetišče na Prodih (v bližini današnjega Doma Planika). Mnogi so ga imenovali kar Triglavski tempelj, saj so v njem tudi molili. In prav takrat so imeli v načrtu ustanovitev prvega slovenskega društva. Želeli so se poimenovati Triglavski prijatelji. Kranjskemu deželnemu predsedstvu so poslali v potrditev društvena pravila, a so bila leta 1872 zavrnjena in je potem čas v takratni nacionalistični avstro-ogrski monarhiji zorel kar 20 let ... Toda leta 1892 so Josip Hauptman, Ivan Korenčan, Henrik Lindtner, Karl Seunig, Bogumil Kajzelj in Anton Škof, skupina šestih ljubiteljev slovenskih gora, ustanovili neformalni klub Pipa. Ime je prišlo iz tega, ker je vsak izmed članov moral imeti pri sebi tobacnico, vžigalice in pipo. Na enem od izletov - odpravili so se na Stol - so Hauptman, Škof in Korenčan po domoljubni debati prišli do sklepa, da ne more "tuja roka" na slovenskih tleh zaznamovati poti, postavljati koč ter nemških napisov in kažipotov. "Piparska družčina" je zbrala somišljenike in 27. februarja 1893 so v Ljubljani ustanovili Slovensko planinsko društvo (SPD), za prvega načelnika pa so izbrali Frana Orožna.

Jakob Aljaž je med svojim župnikovanjem na Dovjem začel opažati veliko zanimanje za hribo-lazenje-gorništvu, po drugi strani pa pomemčenje slovenskih gora. Iz

pripovedi in zapisov je razvidno tudi, kako pomembno je ljudi spodbujal k duhovnosti, povezani z naravo. Tlačenje narodov je razumel kot nekrščansko in se je temu pomagal upirati, tudi pri izrivanju Slovencev z njihovih gora. Kupil je vrh Triglava (16 m²) in Kredarico. Narisal je načrt in financiral je majhen valjast stolp iz debele pocinkane pločevine, ki naj bi nadomestil propadajočo leseno trikotno piramido na vrhu. S postavitvijo stolpa leta 1895 je ta slovenski duhovnik in gornik dal Slovincem in Nemcem jasno vedeti, čigavi so Triglav in druge gore na Slovenskem. Aljažev stolp, kot najvišje ležeče gorsko zavetišče v Sloveniji (2864 m), je dobil posebno dominantno gorniško in narodnostno sporočilo. Skupaj z vrhom predstavlja najbolj prepoznaven, viden simbol slovenstva in je zato tudi v slovenskem grbu in na slovenski zastavi. Danes je v državni lasti, upravlja ga Planinsko društvo Ljubljana Matica, spada pa pod Občino Bohinj.

Jakob Aljaž je prve načrte za pločevinasti stolp na vrhu Triglava narisal s kredo kar na tleh v svoji sobi v dovškem župnišču. Načrt za stolp je kasneje Aljažev prijatelj iz mladosti in odlični kleparski mojster, Anton Belec iz Šentvida, še izboljšal in iz posameznih kosov kovine, težkih od 15 do 20 kilogramov, ki jih je bilo mogoče nesti na vrh Triglava, izdelal stolp. Šest krepkih nosačev je avgusta 1895, s štirimi pomočniki, v petih urah postavilo stolp tja, kjer stoji še danes. Jakob Aljaž je vrh in stolp podaril Slovenskemu planinskemu društvu z željo, "da bi ohranil slovensko lice slovenskim goram".

Miran Mihelič

Erika Brajnik

NATUROPATSKI NASVETI (189)

Diabetes tipa 2 v naturopatiji (3)

V takih primerih govorimo o glikemičnem indeksu živila, vezanem na sposobnost organizma,

70. Pripočena je uporaba polnozrnatih moka, saj PRAVA polnozrnat moka vsebuje kalčke z beljakovinami, vlaknine in ogljikovih hidratov. Beljakovina v žitu zniža glikemični indeks in ta postane manj nevarna. Če pri pripravi hrane poleg ogljikovega hidrata uporabljamo še kakovostno olje, na primer oljčno, bomo upočasili absorpcijo ogljikovega hidrata in tako bomo rahlo zmanjšali glikemični indeks, saj se bo živilo počasneje vsrkalo. Glikemični indeks je predlagal in o njem pisal dr. Jenkins leta 1981 v American Journal of Clinical Nutrition.

70. Pripočena je uporaba polnozrnatih moka, saj PRAVA polnozrnat moka vsebuje kalčke z beljakovinami, vlaknine in ogljikovih hidratov. Beljakovina v žitu zniža glikemični indeks in ta postane manj nevarna. Če pri pripravi hrane poleg ogljikovega hidrata uporabljamo še kakovostno olje, na primer oljčno, bomo upočasili absorpcijo ogljikovega hidrata in tako bomo rahlo zmanjšali glikemični indeks, saj se bo živilo počasneje vsrkalo. Glikemični indeks je predlagal in o njem pisal dr. Jenkins leta 1981 v American Journal of Clinical Nutrition.

rahlo zmanjšali glikemični indeks, saj se bo živilo počasneje vsrkalo. Glikemični indeks je predlagal in o njem pisal dr. Jenkins leta 1981 v American Journal of Clinical Nutrition.

/ dalje

www.saeka.si

NOVI
GLAS

ODGOVORNI UREDNIK Jurij Paljk, e-mail paljk@noviglas.eu
Izdajatelj Zadruga Goriška Mohorjeva - Predsednica Franka Žgavec
Registriran na sodišču v Gorici 28.1.1949 pod zaporedno številko 5 - št. ROC 3385

Uredništvo v Gorici: Piazza Vittoria-Travnik 25, 34170 Gorica, tel. 0481 550330, faks 0481 548808, e-mail gorica@noviglas.eu

Uredništvo v Trstu: Ulica Donizetti 3, 34133 Trst, tel. 040 365473, faks 040 775419, e-mail trst@noviglas.eu

Uprava: Piazza Vittoria-Travnik 25, 34170 Gorica, tel. 0481 533177, faks 0481 548276, e-mail uprava@noviglas.eu

www.noviglas.eu

TISK: Centro Stampa delle Venezie Soc. Coop. a.r.l., Via Austria, 19/B - 35129 Padova PD,
tel. 049 8700713 - faks 049 8073868; e-mail cdascv@libero.it

LETNA NAROČNINA: Italija 50 evrov, Slovenija 50 evrov, inozemstvo 100 evrov - Poštni tekoči račun 10647493

PODPORNA LETNA NAROČNINA: 100 evrov

Bančni podatki: IBAN: IT 61 H 0892812400013000730643, SWIFT ali BIC koda: CCRTIT2TV00
naslovljen na: Zadruga Goriška Mohorjeva - P.zza Vittoria/Travnik 25 - 34170 GORICA.

OGLAŠEVANJE: tel. št. 0039 0481 533177 - e-mail zadruaga.gm@gmail.com

Jamčenje zasebnih podatkov: v smislu zakonskega odloka št. 196/03 (varstvo osebnih podatkov) jamčimo največjo zasebnost in tajnost za osebne podatke, ki so jih bralci posredovali Novemu glasu. Bralci lahko brezplačno zaprosijo za spremembo ali izbris podatkov, ki jih zadevajo, kakor tudi izrazijo svoje nasprotovanje rabi le-teh.

Novi glas je član Združenja periodičnega tiska v Italiji USP in Zveze katoliških tednikov v Italiji FISC
Izdajanje našega tednika Novi glas podpira tudi Urad Vlade Republike Slovenije za Slovencev v zamejstvu in po svetu

Tednik Novi glas prejema neposredni državni prispevek v skladu z zakonom 7.8.1990 št. 250

Novi glas prejema javna sredstva za medije.

Novi glas je kot član združenja FISC tudi v inštitutu IAP (Istituto dell'Autodisciplina Pubblicitaria) in spoštuje njegov kodeks

To številko smo poslali v tisk v torek, 6. marca 2018, ob 13. uri

Kakšna bo naša prihodnost?

Družba, v katero ne spadam

Kakšno je moje mnenje o naših deželnih pa tudi državnih dnevnikih, menda že veste. Pocen senzacija, pisanje zaradi prodaje, spektakel, ki ne pozna usmiljenja in spoštovanja, ali enostavno pranje možganov. Morda sem celo pozabila na kako negativno plat. Pozitivnega v teh naših dnevnikih ne vidim ničesar, morda lahko v tisku včasih najdeš sprejemljivo vremensko napoved. Drugega nič. Pred dnevi pa je moja pozornost pritegnilo pisanje o nekakšnem posilstvu ali nasilju, ki naj bi se dogajalo v mojem rodnem Trstu. V samotnem kraju, ponoči, v temi, boste rekli. Ne, kje pa. Na nekem frizerskem tečaju, menda je bila to večja hala, šolska telovadnica, prisotnih pa nad dvajset ljudi. Po navadi tega sploh ne rada prebiram, mojo pozornost pa je pritegnilo ime krivca. V njem sem namreč prepoznala nekdanjega sošolca z univerze, ki ga nisem srečala že leta, v spominu pa ga imam kot mirnega, uravnovešenega intelektualca. Pisalo pa je, da je zdaj doma v hišnem priporu. Zaradi obsodbe spolnega nadlegovanja.

Mednarodni sejem na tržaški Pomorski postaji Trst dvanajstič prestolnica oljčnega olja

Na Pomorski postaji v Trstu je od sobote do torka potekal 12. mednarodni sejem vrhunskega ekstra-deviškega oljčnega olja Olio Capitale. Sejemska pobuda je v tem prvem desetletju postala referenčna točka za svet oljkarstva v Sredozemlju. Letos je sodelovalo nekaj več kot dvesto proizvajalcev pretežno iz Italije, pa tudi Hrvaške in Grčije. Ime prireditve, ki za nekaj dni nekako vrednoti Trst kot prestolnico olja, si je izmislil eden njenih zgodovinskih pobudnikov, navdušeni oljkar in nekdanji dolinski župan Boris Pangerc. Na prvih izvedbah so prepricano sodelovali tudi pridelovalci iz Slovenije, v glavnem z Obale in iz Brd, ki pa jih zadnja leta pogrešamo. Po neuradnih virih naj bi bili prihodnje leto vendarle spet med razstavljalci na dogodku, kar bi bil vsekakor pozitiven znak. Za prepoznavnost istrske belice in vzpon oljkarstva v tem prostoru so bili namreč zelo pomembni in dragoceni, da ne govorimo o sosedskih odnosih med Kopro in Trstom. Tokrat so

sati. Novice, ki jih objavlja tisk, pristanejo namreč tudi na spletu. In vsi vemo, kaj to pomeni. Kdorkoli bo kadarkoli v prihodnosti vtikal ime nesrečnika, četudi bo ta pozneje prepoznan za nedolžnega, bo takoj vedel za njegov "greh". Mada, ki ostane za celo življenje, kajti splet je še posebno krut in prozoren, nikoli ne pozabimo na to. Tržaški dnevnik je seveda domnevno prekršku mojega nekdanjega znanca namenil kar nekaj strani. Take novice namreč ljudje radi berejo. Predvsem tisti, ki imajo prostega časa na pretek in jim je dobra knjiga prenaporna. Drugega ne bom rekla. Brala sem, da naj bi osemnajstletnico spolno nadlegoval. Dekle ga je seveda pozneje prijavilo. Nadlegoval naj bi jo v telovadnici. Pred številnimi prisotnimi. Med javnim prikazom frizerskega dela. Novinar niti tega ni znal povedati, ali je šlo zgolj za besede ali pa se je je nesrečnež celo dotaknil. Hujšega pri belem dnevu in v množici si zagotovo ni mogel privoščiti, predvsem ker nihče ničesar ni videl ali slišal. Nekaj strani nakladanja, kar seveda vsi radi berejo. Kot telenovelo. In hišni pripor. Za vedno omdaževano življenje. Vem, da se veliko ljudi ne bo strinjalo, a zdi se mi vsekakor preveč. Pretirano. Predvsem v času, ko je nasilja, pravega nasilja mislim, s posledicami, nad ženskami res veliko. A ravno najhujši zločinci v naši državi, v Italiji, ostanejo nezakaznani. Zaradi olajševalnih okoliščin, trenutne neprisebnosti, kulturne različnosti in ne vem še česa. Ko gre za uboj, trajne poškodbe ali pravo

posilstvo, tedaj postanejo nenadoma sodniki širokosrčni. Na smeh mi gre, ko se spomnim, kako je bilo v tistih časih, ko sem imela sama osemnajst let. To so bili časi feminizma. Ko smo se znala dekleta sama braniti. Z besedo in dejanji. Pa vseeno ne bi tu ponavljala ne preveč milih in prizanesljivih vzdevkov, ki smo jih znale nameniti nadležnim moškim. Včasih jih je spremljala celo brca. Življenje je bilo tedaj nekako bolj naravno, enostavnejše. Pomagale smo si same. In včasih je to presneto prav prišlo. Recimo tistega nesrečnega popoldneva, ko sem se na tržaški univerzi naključno sprijateljila z Arabcem. Menda samozato, ker je študiral v Ljubljani in se mi je zdelo nenavadno lepo, da je govoril moj jezik, slovensko. In še tekoče povrh. Tekoče pa je obvladal tudi nasilje nad ženskami in me je z zvijačo zvalil v svojo sobo. Ko je bil ravno na tem, da zavrti ključ in sobico v študentskem domu zaklene, sem ga lepo ugriznila in nepripravljenega tudi pošteno brcnila. Ključ je bil takoj v mojih rokah in brez težav sem ušla. Če bi tedaj, ko mobijev še ni bilo, računala na pomoč policije in ne vem še koga, bi svojo lahko-miselnost drago plačala. Taki so bili časi moje mladosti. Lepi, če mene vprašate. In živeti je bilo preprosto in lahko. In spontano. Prijatelj mi je zadnjič pripovedoval, da ni vedel, kako naj reagira, ko je na vasi srečal deklico, ki se je s hlačnico ujela v verigo pri kolesu. Mala deklica, on pa moški in še temnopolt povrh. Afričan. Deklica je jokala, on pa je dolgo

vedati, da je srednja proizvodnja v Furlaniji Julijski krajini približno dva tisoč stotov oljčnega olja letno, kar je plod približno 15 tisoč stotov obranih oljk. Na vprašanje, kaj bo v oljčnikih pri nas pomenila zmrazal izpred desetih dni, pa so strokovnjaki ugotavljali, da bi lahko nekaj težav v letošnji in prihodnjih sezonah imela le mlada drevesca. Avtohtona belica pa že tako velja za na pozebe izjemno odporno sorto. Nobene panike torej. Tudi letos so dogajanje na priljubljenem sejmu, ki je zlasti konec tedna zabeležil zelo dober obisk, obogatili strokovna predavanja in prikazi kulinarike pod vodstvom priznanih kuharskih mojstrov. Sodeloval je tudi znani šef Tomaž Kavčič iz Zemon na Vipavskem. Prvič pa je bil partner sejemske pobude vinski konzorcij Collio, ki ga je v Trstu zastopal tudi predsednik Robert Prinčič. Glavni organizator je medpokrajinska Trgovinska zbornica, v imenu katere je slovesno odprtje vodil njen predsednik Antonio Paoletti. Odprtje je bilo sicer letos bolj kot strokovno srečanje izložba politikov, saj se je sejem začel dan pred volitvami. HC

Foto damij@n

in Hrvaške. Priznani oljkar Vanja Dujc s Koprškega je bil tako med dobitniki, s sorto itrana, šampiona v kategoriji olj z izrazito sadnostjo. Ob stojnicah pa so se tudi leto predstavili zamejski oljkarji z Goriškega in zlasti s Tržaškega, le-ti združeni v konzorcij Tergeste DOP, nekateri pa samostojno. Pri deželni zavodu za razvoj podeželja ERSA so vedeli po-

okleval, preden ji je priskočil na pomoč, saj se je bal, da bi ga obtožili nadlegovanja, celo pedofilije. No, ko sem sama doraščala, nihče ni pomišljal, ko je bilo treba pomagati jokajočemu otroku. Niti deklici. Živeli smo spontano, preprosto, kot narekujejo naravni in družbeni zakoni. Pa ne mislite, da smo bili zaradi tega divji, neotesani. Nasprotno, spoštovali smo drug drugega, odrasle, profesorje, učitelje. V glavnem smo jih vsi spoštovali. In se

jih celo bali. In ni bilo tega zmerjanja, psovavanja, blatenja, nasilja, ki vlada zdaj med ljudmi. Na primer v šoli. Noro je, kar se dogaja med dijaki, učenci ter starši in učnim osebjem. Ravno v teh dneh smo brali o očetu, ki je napadel podravnatelja, ter o dijaku, ki je šel z nožem nad profesorja. Da ne govorimo o pokolih s strelskim orožjem v Združenih državah. Nasilje. Pocen nasilje. Konec zaupanja, človečnosti, spoštovanja. Noro. Sprašujem se, kako je sploh prišlo do tega. Mladi si mislijo, da

jim je vse dovoljeno, in ne spoštojuje nikogar več. V veliki meri so tega krivi starši. Če doma ni medsebojnega spoštovanja, otrok tudi pozneje v življenju ne bo nikogar spoštoval. Potem pa so tu še mediji. Televizija. Internet. Skoraj ni vsebine brez nasilja. In televizijske nadaljevanke, ki bi jih otroci sploh ne smeli gledati, pa jih, so kot učbeniki o nasilju. Samo uboji, kri, serijski morilci, orožje. Kot bi bilo nasilje naravno, samoumevno, vsakdanje. Ko vse to gledam, berem in o tem razmišljam, se zavedam, da te družbe ne razumem več. Da ne spadam vanjo. Da bi najraje izstopila. In pustila drugim, da gredo naprej po tisti poti, ki ni moja pot. To je družba, ki je pisana na kožo lopovom, ki ni za poštene ljudi. To je družba, v kateri pošteni plačujejo dolgovne prebrisanih. V kateri si država izmišlja vsega, da nas molze. In v kateri je nasilje simbol, rekla bi, modni hit. In spektakel, ob katerem otroci in mladina odraščajo. In je vsak dan manj tistih, ki se sprašujejo, kam nas pelje vse to. In kakšna bo naša prihodnost.

Suzi Pertot

S 1. strani O prihodnosti ...

Sto vsebino se lahko strinjamo ali pa ne. Vsak ima pravico do svojega mnenja o tem, kot o prihodnosti Cerkev, ne glede, v katerem narodu. Dejstvo pa je, da, ko se pogovarjamo z ljudmi, ki so verni, pa vere vsaj na zunanaj ne prakticirajo, to pomeni, da ne obiskujejo nedeljske maše, zgornjemu razmišljanju lahko vsaj delno pritrdimo. Kaj bo s Cerkvijo v prihodnje? To vprašanje si danes zastavlja marsikdo, ne samo duhovniki, ampak tudi verniki. Prijetno nas je o tem vprašanju nagovorila misel nemškega teologa Karla Rahnerja. On pravi: "Cerkev prihodnosti bo bolj bratska"! Kaj misli s tem? Če pogledamo naše današnje župnije, pa tudi verske skupnosti, ki se zbirajo po naših cerkvah, zapazimo, da je med nami bore malo bratske povezanosti. Malo je vernih, ki bi jim župnija kaj več pomenila. Zan-

je je Cerkev danes postala organizacija, ki skrbi za zakramente, za cerkveni pogreb, pa mogoče še za kakšen verouk. Vse drugo je velika večina naših vernikov že davno odpisala. Ta bratskost, kot pravi Karl Rahner, se odraža prav v tem, kar danes marsikje Cerkev manjka. Skrb za vse, ki se zbirajo ob župnijskem ognjišču, skrb, da se priskoči na pomoč, da po možnostih razpolagamo s svojimi sposobnostmi tudi v prid Cerkvi. "Čutiti z župnijo pomeni vzeti Boga resno", to marsikje pri nas manjka. Upajmo, da bo sčasoma v tistih malih skupnicah tega več, edino tako bodo zmogli vztrajati na poti odrešenja. Ob vseh teh razpravah o prihodnosti vernosti in Cerkev pa se moramo zavedati: "Zgodovino odrešenja vodi Bog"! To spoznavamo, izhaja iz zgodovine pri vsakem narodu, pa tudi iz zgodovine odrešenja, ki je lepo podana v Svetem pismu. Zavedajmo se: "Bog človeka ni nikoli zapustil. Človek pa Boga velikokrat"!

Devin / Kulturna pomlad 2018

Gledališka predstava Leto slagerja v Devinu

Na sedežu pevskih zborov v Devinu se nadaljuje Kulturna pomlad 2018, ki jo prirejajo MoPZ Fantje izpod Grmade, OPZ Ladjica in Devinski mladinski krožek. V nedeljo, 11. marca, ob 17. uri bodo imeli v gosteh gledališko predstavo Leto slagerja Dramske družine SKPD F. B. Sedej iz Števerjana. Avtor besedila je Rik van den Bos, za prevod je poskrbela Mateja Seliškar Kenda, režiser predstave pa je Tomaž Krajnc. Igro so premierno uprizorili 16. septembra 2017 v Števerjanu. V njej nastopajo Marinka Černic (Vera), Jakob Leopoli (Bas), Nikolaj Pintar (Thomas), Tadej Lukman (Jesse) in Mia Marinič (kitaristka). Vstop je prost.

Mnenje predstavnikov slovenskih manjšinskih organizacij in ustanov Kaže se potreba po nastanku manjšinskega šolskega omizja

Manjšinsko omizje za šolsko problematiko postaja vse bolj nujno sredstvo za celovito in primerno reševanje vrste odprtih vprašanj in za prihodnje načrtovanje pobud na področju šolstva in izobraževanja. V naši skupnosti je več subjektov, ki se posredno in neposredno ukvarjajo s temi problemi, ti pa so premalo povezani med seboj. Za vsako jezikovno skupnost sta jezik in šola tesno povezana, zato je treba te probleme nujno obravnavati tako s strokovnega kot tudi z družbenopolitičnega zornega kota, različne poglede pa spraviti pod skupni imenovalec, ki naj postane kažipot pri izbiri potez za kakovostno rast slovenskega šolstva v Italiji. Povolilni čas bo priložnost za resno razpravo o nastanku šolskega omizja. To je mnenje predsednikov krovnih organizacij, Rudija Pavšiča za SKGZ in Walterja Bandlja za SSO, ter načelnika Urada za slovenske šole v FJK Igorja Giaco-

minija in predsednice paritetnega odbora Ksenije Dobrila, ki so se pred kratkim sestali na sedežu Sve-ta slovenskih organizacij. Na srečanju so poglobljeno analizirali vprašanje slovenske sekcije na konservatoriju Tartini v Trstu tudi v luči nedavnih srečanj obeh slovenskih glasbenih šol z vodstvom konservatorija. Predsednika krovnih organizacij sta izpostavila vsebino pobud, ki sta jih izpeljala tako v povezavi s šolami kakor tudi na drugih nivojih. Prisotni so ugotovili, da je treba poiskati primerne rešitve v najkrajšem možnem času, saj se problematika vleče že predolgo. Zaradi povedanega bo naslednji teden srečanje tudi s predstavniki obeh glasbenih šol, ki sta izdelali skupen predlog glede slovenske sekcije konservatorija. V kratkem se bodo sestali tudi s predstavniki društev Planika in Don Maria Černeta iz Kanalske doline, da skupaj dorečejo postopke za sistemsko in dokončno ureditev večjezičnega šolskega

poučevanja v tem predelu videmske pokrajine. Vodja šolskega urada Igor Giacomini je izpostavil različne modele poučevanja slovensčine in drugih jezikov, ki se lahko udeležijo v teh krajih. Pomembno je, da v naši skupnosti pride do skupnega stališča, ki ga bo potrebno zagovarjati na pristojnih mestih, da iz zdajšnjega stanja pridemo na višji in kakovostnejši nivo poučevanja slovenskega jezika. Predsednika krovnih organizacij, Pavšič in Bandelj, sta na srečanju izpostavila tudi vprašanje elektronskih šolskih dnevnikov v italijanski obliki in se zavzela za skupno in enotno operativno rešitev, ki bo tudi z novo tehnologijo zagotovila vsebine v slovenskem jeziku, za kar bo treba poiskati potrebna finančna sredstva. Vztrajanje (na nekaterih šolah) pri italijanskih šolskih dnevnikih ne bi bilo v sozvočju s samim zaščitnim zakonom in bi v bistvu nižalo nivo slovenskega jezika na naših šolah.

Vipava / Spet je odprla vrata gostilna Krhne

Domače jedi in vipavska vina!

Gostilna Krhne, ki se nahaja v središču Vipave, ima že skoraj stoletne korenine. Začetnika gostilne, ki je nudila tudi prenočišča, sta bila Janez Krhne in žena Ivanka roj. Bizjak, ki sta julija 1920 kupila hišo z vrtom in jo spremenila v gostilno.

Tedanjim gostom so vsak dan postregli s teleflajšem (govejo juho z mesom), pečenko s tensta-

Janez Krhne je bil ljudski pesnik, pesmi je pisal kar na sode v hramu, žena Ivanka pa je z odločno roko vodila gostilno. Janez Krhne je bil pred odprtjem te gostilne v službi pri vipavski vinarški zadruzi, nato kletar pri podružnici vipavske kleti v Pragi in računovodja pri Gradbenem podjetju Terčelj v Vipavi, bil pa je tudi načelnik vipavskih gasilcev.

nim (praženim) krompirjem ter solato z vrta. Vsak večer pa je Janez kahal tudi polento, zabeljeno z ocvirki ali s kislim mlekom. Občasno so jedilnik razširili tudi z golažem, ker pa je bila Vipava vedno polna vojakov, so ti po obisku kina radi prišli tudi na klobase z jajci. Ob nedeljah so postregli z orehovo pito, piškoti in jabolčnim štrudljem.

Po Janezovi smrti leta 1958 je prevzel gostilno njegov sin Dušan in jo vodil do leta 1975, ko se je upokojil. Tako je bila gostilna zaprta do 17. 11. 1986, ko je v njej odprla Bar Dušanova hčerka Ivanka in ga vodila do upokojitve v letu 2015.

Po lepi in temeljiti obnovi te stare hiše sta v njej ponovno oživila gostilniškega duha mlada go-

stinca Monika in Andrej Trošt, ko sta v januarju 2018 ponovno odprla vrata gostilne Krhne. Kot se za "ta pravo" slovensko gostilno spodobi, ponujata gostom dnevno kakovostno tradicionalno slovensko hrano, s poudarkom na tradicionalnih vipavskih jedeh in seveda odličnem vipavskem vinu. Na jedilniku sta ohranila ali pustila tradicionalno ponudbo goveje juhe z mesom (teleflajša), kot sta jo v preteklosti stregla Janez in Ivanka Krhne. Poudarek dajeta mesu in mesnim izdelkom. Za to, da je meso na njihovih krožnikih čim bolj zdravo in okusno, skrbijo domači mesarji.

Vipavska skuha (jota), vipavski štruklji, štrudelj, domači kruh, domači rezanci, krompirjevi cmoki (njoki) in še kaj bi se našlo, so jedi, s katerimi želita mlada gostinca ohraniti tradicijo gostilne Krhne, Vipave in Vipavske doline z okolico. Njuna želja po obisku se odraža tudi na vinski karti, na kateri sta doslej združila že več kot 20 vinarjev, večina jih seveda prihaja z Vipavskega. V prvih tednih po odprtju so gostilno Krhne domačini in tuji gostje kar v velikem številu obiskali in bili z ambienom ter postrežbo zadovoljni, marsikateri tudi zelo navdušeni. Mlada gostinca si želita, da bi tako ostalo tudi naprej!

Ob obisku gostilne boste po njenih stenah lahko prebrali verzje Krhnetove pesmi *Sodom*: v naši domači poeziji ni enake! V njej zapoje slavo znanim vinskim sortam in pove tudi, kako delujejo in kdo jih pije.

Torej, pridite v gostilno Krhne v Vipavo in se prepričajte, da je vse to, kar smo napisali, resnica!

Magda Rodman

Raziskava

Najpomembnejši kriterij za novo službo je boljša plača

Najpomembnejši kriterij zaposlenih, ki iščejo novo službo, je boljša plača. Več denarja in finančne koristi sta odločilna dejavnika za 63 odstotkov zaposlenih, ko pride do odločanja med različnimi službami, kaže raziskava o zadovoljstvu zaposlenih, ki jo je izvedel Paylab. Privlačen opis službe je drugi najpomembnejši dejavnik.

Višja plača je ključno merilo pri treh četrtninah vseh, ki se počutijo pre malo plačane. Privlačen opis službe je drugi najpomembnejši dejavnik, ki je upoštevan pri odločitvi za spremembo kariere, kaže največja raziskava o plačah v Srednji in Vzhodni Evropi, ki so jo v Sloveniji izvedli pod okriljem MoveDelo. com in Plača. si.

Bolj zanimivo delo je močan motivacijski dejavnik za spremembo za tiste, ki so zadovoljni s sedanjo plačo. To je povezano s tretjim najmočnejšim merilom, navdihujoče in spodbudno okolje, v katerem lahko zaposleni v polnosti izkoristijo svoje znanje in sposobnosti.

Med tehtanjem informacij pri odločanju za novo službo so se izrisali kriteriji, ki jih poleg plače zaposleni ocenjujejo kot najbolj

pomembne. Boljši odnosi na delovnem mestu v primerjavi s tistimi na njihovem sedanjem delovnem mestu so bili opisani kot ključni pri treh od desetih zaposlenih. Omenjeno merilo je bilo pri ženskah še nekoliko bolj pomembno kot pri moških. Za enako število ljudi je bila pomembna možnost za kasnejšo karierno rast.

specifičnih nefinančnih koristi, ki jih nudi delodajalec.

Paylabova raziskava je ugotavljala še, kako zaposleni ocenjujejo svoj dohodek. Le petina zaposlenih v baltskih državah (Estonija, Litva in Latvija) ter četrtnina v Srednji in Južni Evropi (Češka, Slovaška, Madžarska, Slovenija, Hrvaška in Srbija) je prepričanih, da dobijo ustrezno nadomestilo

Za 28 odstotkov zaposlenih je dejstvo, da podjetje ponuja časovno prilagodljivost v obliki prilagodljivega delovnega časa, domače pisarne, večjega števila prostih dni ali dela s krajšim delovnim časom, opazen dejavnik. Oddaljenost od prevoza je še eden izmed opaznih kriterijev, ki je vključen v splošen postopek izbire. Ta kriterij je ključen element za 18 odstotkov anketirancev in ženske so tudi tu na nekoliko višji stopnji (21 odstotkov žensk, v primerjavi s 16 odstotki moških). Okoli pet odstotkov zaposlenih se odloči na podlagi

za svoje delo. Zaposleni na Finskem so izrazili največje zadovoljstvo, saj je vsak drugi zaposleni obravnaval svoj dohodek kot razumen.

Nasprotno je vsak drugi zaposleni v baltskih državah in v Srednji Evropi obravnaval svoj dohodek kot neustrezen glede na delo, ki ga opravlja. Zaposleni v Sloveniji in Litvi so izrazili največje nezadovoljstvo s svojimi plačami.

Raziskava o zadovoljstvu s plačami je bila izvedena novembra in decembra lani z 41.321 anketiranci v 10 evropskih državah, tudi v Sloveniji.

(Zapiski s kongresa)

Boris Pahor: Montserrat kot domovina (7)

Pisatelj Boris Pahor nam je v dneh, ko smo pričeli nasilnemu in pravičnemu boju Kataloncev za svojo narodno avtonomijo, ponudil v objavo svoj zapis, ki je izšel leta 1978 v številki 3-4 tržaške revije Zaliv. Pisatelj smo iskreno hvaležni, pričujoči zapis pa je še en dokaz o tem, kako se je Boris Pahor od nekdaj zavzemal za ohranjanje narodne slovenske identitete, a prav tako tudi drugih narodnih manjšin.

Ured.

23. julija pod noč

Grmadijo se temni oblaki; to se pravi, da bo ploha ohladila pregrete zidove; v drevoredu pa že zdaleč ni več sledu žege, ki v opoldanskih urah spominja na tripolitansko.

Prehodil sem Ramblo od metrojeve postaje Liceo, kjer je moj hotel, do trga Catalunya in do Paseo de Gracia. Tako sem spet v samopostrežni restavraciji, ki mi je postala domača. Novembra sem bil tako stalen gost v restoranu blizu Gare de Lyon. Neki šesti čut mi večkrat priskoči na pomoč, da se ustavim v ozračju, ki je prijazno, a obenem nevsiljivo.

Nocoj mi je razpoložene nekoliko pokvaril možak, pri katerem sem kupil dnevnik Avui. Hodil sem po drevoredu, opazoval sprehajajoče se pare in ugibal, kako se bodo katalonski ljudje rešili dvojnosti, v katero jih je zapeljala štiridesetletna prisila; za-

kaj kakor v Euzkadiju tako se je tudi tukaj v Kataloniji naselila ogromna množica delavcev, ki govorijo kastiljščino, to je španščino. Kako zavarovati svojo identiteto pred poplavo jezikovno tujega elementa, ki ga industrijski svet preseljuje na podlagi svojih kriterijev, pa naj ekonomijo vodi kapital parlamentarne družbe, fašistični kapital ali državni kapital v tako imenovanih socialističnih deželah?

Sredi teh misli sem pristal ob kiosku, ki mi vsakokrat prikljče beduinski šotor. Kupil sem izvod lista, ki o našem kongresu poroča zmeraj na uvodnem mestu. Vprašal sem ga v italijanščini, s katero se v Barceloni kar dobro shaja; ko pa mi je nizki in zavajeni moški vračal drobiž, mi je očital, čemu da se ukvarjam s katalonščino, ki da sploh ni jezik, marveč prava mešanica narečij. Ni me seveda presenetila njegova italijanščina, pač pa skoraj osorni ton, v katerem je svojo pripombo izrekel. Odgovoril sem, da je dosti ljudi, ki mislimo o katalonščini čisto drugače, saj imajo Katalonci prevedene v svoj jezik svetovne klasike... A trmasti italijanski priseljenec mi je segel v besedo, tako da sem bil hvaležen novemu odjemalcu, ki je prevzel moje mesto in mi omogočil, da sem odšel.

Zdaj se sam pri sebi jezim, ker sem bil tako vljuden. Moral bi ga ošteti; še posebno se hudujem

nase ob misli, da je mož najbrž eden od veteranov zasedbenih čet, ki so jih Mussolinijeve ladje izkrcale Francu v pomoč. Ne samo, zdaj se skorajda obsojam za voljo vljudne pripombe ob misli, da je tudi naš jezik doživljal enake obsodbe od prišlekov, ki so se nam kot klopi zarili pod kožo in nam začeli piti kri hitro po letu osemnajstem.

Ima me, da bi se vrnil in mu jih napel. Mogoče bi se mi posrečilo najti nekaj ošiljenih stavkov. A ob takih primerih vendar ni nikogar, ki bi kršitelja tako dokončno zavrnil, kakor to zna moja prijateljica Zlatka; njena izbira

juznjakov pošiljali prav tako k nam kakor v Libijo, Abisinijo ali v španske dežele, da bi razbremenili lačne pokrajine, brezposelne pa zaposlili s tem, da so jim dali v roke karabinko modela 91 in črno srajco.

Kaj bi se ubadal z nepismenim; a vendar so prav množice teh nesrečnih omejeencev najboljši gradbeni material za diktature. Misli mi preusmeri Armandov smehljaj, ki se mi zdi, da se je pravkar rodil pred mano, a je bilo predsinočnjim, ko sem zbrano sledil sprehajanju radosti po njegovih potezah ob vtisu, ki sva ga odnesla od pomenka z dostojan-

in hčerka razživela ob najinem zanimanju za katalonske publikacije, revije in prevode. Kiosk je bil namreč ves založen samo s katalonsko publicistiko, midva pa sva skrbno zlogovala francoške izraze, da bi bilo najino zadovoljstvo kolikor mogoče bolj razumljivo.

In zdaj mi je žal, da Armanda ni tukaj, zakaj v dvoje se drugače stopnjujejo razpoloženja, ki imajo isto valovno dolžino, naj jih doživljamo v Bretanji, tukaj v Barceloni ali pa na tržaški ulici. Vsi smo na enak način frustrirani, zato pa vsi enako pripravljeni na radodarno dopolnitev, ki bo potrdila naše bistvo in z nami povečala nosilce naše avtentičnosti in naših jezikov. In tedaj si tudi zagotavljamo, da mora priti čas, ko bo zahodna Evropa končno začela črpati iz izvirkov, ki jih skrivajo ruševine starih zavojevalnih pohodov in uničevalnih orgij.

In tedaj sem se domislil reportaže iz Amerike, ki jo je junija objavljalo ljubljansko Delo in kate-re avtor je bil Andrej Inkret. Ta se z nastopaško (vulgo hohštapersko) vzvišenostjo loteva kulturnega večerništa, navezanosti na "korenine" in slovenske zavesti pri slovenskih izseljencih. Seveda je slovenska zavest zanj nacionalizem. No, ves njegov Amerikanski dnevnik je napisan v ključu radikalne ignorance kulturne antropologije, ignorance, ki jo seveda avtor ozaljša z visokopotezno posmehljivostjo anacionalnega parvenija, kakršnih je ljubljanska centrala kar precejšnje število izšolala v povojnem času.

Gre namreč za pisanje, ki kajpada nima tudi trohice ne kake razsvetljenke prvine, ki pa ga osred-

nje slovensko glasilo sprejema, ker na prefinjen način - z ironijo - izpodjeda temelje slovenskega občestva. Seveda se matičnim uradnim kulturnim krogom tak prijem zdi pomemben dosežek svetovljanskega duha; v resnici pa se nobena evropska velika kultura ne baha s takimi puhlimi izdelki, ki kvečjemu spominjajo na basen o žabi, ki se je napihovala, da bi postala vol.

Na poti v hotel se je vila ploha, da sem moral vedriti pod nekim balkonom; čakal sem, da se je nebo olajšalo, obenem pa mi je bilo, ko da mi bodo pljuski, ki so prihajali z vetrom, pomagali sprati tudi vse črne misli.

24. julija

Ponedeljek.

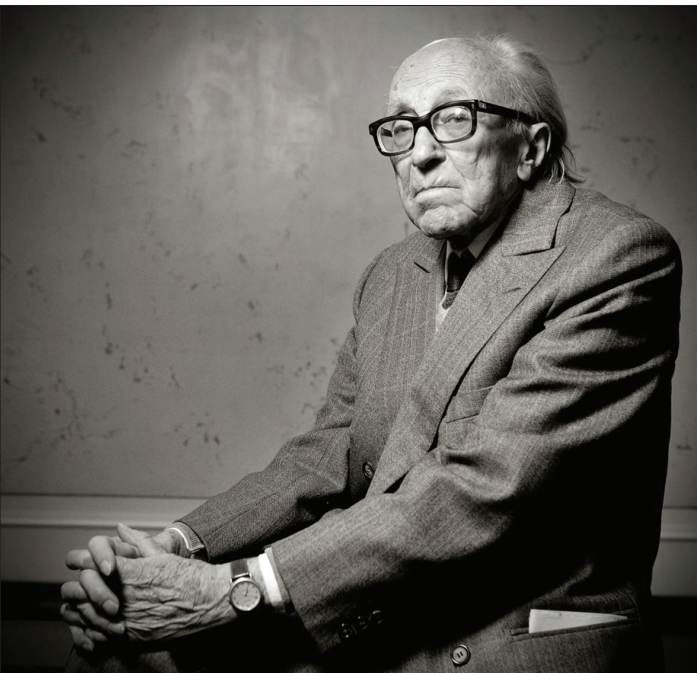
Sončni žarki so drevesom pozlatili zgornje liste krošenj. Zrak je opran in hladen.

Paseo de Gracia. Pešačim mimo pomembnih bančnih poslopjij in gospodskih vež, ki se komaj prebujajo, ker se v Barceloni poslovno življenje prične ob devetih.

Kreditno pismo tržaške banke imam za Katalonsko banko. Banca catalana. To je domači denarni zavod, ki nam je poklonil plastične aktovke za kongres. In tako sem, ko stopam v elegantne prostore, tudi praktično deležen postopne, a vztrajne potrditve katalonske samobitnosti.

V metroju potem razmišljam, da bi si pravzaprav moral želeti, da bi bil boljši spoznal trimilijonsko Barcelono; a obenem se zavedam, da se od prvega trenutka počutim, kot da sem doma. Moral bi seveda navezati stike z ljudmi, a do teh bo tako in tako prišlo, ne da bi jih načrtno iskal.

/ dalje

na govornica takrat postane rezka, skoraj jedka, da se nepridiprav počuti kot pred javnim tožilem. Pomirim se komaj potem, ko si dopovem, da so krdela zaostalih

stvenim prodajalcem časnikov in njegovo hčerko v kiosku nedaleč od Katalonskega trga. Obraz mojega prijatelja je sijal od tihe sreče ob poudarjanju, kako sta se oče